

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

2012

Martin Štěpánek

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Analýza fungování integrovaného záchranného
systému v politikách euroregionů a jednotlivých politik
EU**

Martin Štěpánek

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Diplomová práce

**Analýza fungování integrovaného záchranného
systému v politikách euroregionů a jednotlivých politik
EU**

Martin Štěpánek

Vedoucí práce:

Doc. PhDr. Šárka Cabadová Waisová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, červenec 2012

.....

Na tomto místě bych chtěl poděkovat všem, kteří mě podporovali a umožnili mi tak vytvořit tuto diplomovou práci. Poděkování patří zejména rodině, hasičům územního odboru Pelhřimov HZS kraje Vysočina, velké díky patří p. Jiřímu Suchardovi za jeho skvělý, nadšený přístup a za poskytnutí cenných informací a zkušeností. Poděkování patří i slečně bc. M. F., která mi slíbila, že si mě vezme, ani se nemusím stát pilotem. Jen když tuto práci dopíšu. Patří jí velké poděkování za motivační projevy. Poděkování patří i všem ostatním, které jsem sice nezmínil, ale bez jejichž pomoci, slov nebo pochopení by tato práce nevznikla. Děkuji.

OBSAH

1. ÚVOD	1
2. TEORETICKÁ ČÁST.....	5
2. 1 Sekuritizace	6
2. 2 Konceptualizace vnitřní bezpečnosti dle Kodaňské školy	8
2. 3 Sektory bezpečnosti.....	11
2. 3. 1. Vojenský sektor bezpečnosti.....	11
2.3.2. Environmentální sektor bezpečnosti.....	14
2.3.3. Ekonomický sektor bezpečnosti	18
2.3.4. Společenský sektor bezpečnosti	20
2.3.5. Politický sektor bezpečnosti.....	20
3. SEKURITIZACE LIDSKÉ BEZPEČNOSTI NA PŮDĚ EU.....	21
3.1. Uchopení vnitřní bezpečnosti na půdě Evropské unie	22
3.2. Klíčové dokumenty a cesta ke společnému mechanismu spolupráce v oblasti ochrany jednotlivce.....	24
3.3 Praktické důsledky úsilí EU o vytvoření zharmonizovaných integrovaných záchranných systémů	30
3.4 Výbuch chemické továrny v Bhópálu: příklad sekuritizace katastrofy, odehrávající se mimo evropské území, a jejího vlivu na bezpečnostní agendu EU	33
4. KRITICKÁ INFRASTRUKTURA	36
4.1 Kritická infrastruktura v kontextu Evropské unie	37
4.2 Národní kritické infrastruktury	44
4.2.1 Česká republika a NKI	46
5. INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY: PRAKTICKÉ PROJEVY SEKURITIZACE OCHRANY OBČANA NA PŮDĚ STÁTU	52

5.1 Budování základů IZS v ČR v souladu s mezinárodními principy	53
5.1.1 Integrovaný záchranný systém.....	54
5.2 Hasičský záchranný sbor České republiky	55
5.3 Jednotka požární ochrany – definice, kategorizace, pravomoci	57
5.4 Přeshraniční spolupráce – zásahová činnost na území jiného státu	64
5.4.1 Organizace přeshraniční mezistátní pomoci záchrannými jednotkami – široký model.....	65
5.5 Projekty české přeshraniční spolupráce v rámci euroregionů	69
5.5.1 Konkrétní formy každodenní přeshraniční spolupráce České republiky se sousedními státy.....	71
5.6 Podoba zásahu od nahlášení mimořádné události.....	79
5.7 Zhodnocení přeshraniční spolupráce JPO u malých zásahů.....	82
6. ZÁVĚR DIPLOMOVÉ PRÁCE.....	85
7. SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ	92
8. SUMMARY	103
9. PŘÍLOHY	104
9.1 Příloha č. 1	104
9.2 Příloha č. 2	105
9.3 Příloha č. 3	106
9.4 Příloha č. 4	106
9.5 Příloha č. 5	107
9.6 Příloha č. 6	108

Seznam často používaných zkratk

AČR – Armáda České republiky

AP – automobilová plošina

AŽ – automobilový žebřík

BVP – bojové vozidlo pěchoty

CAS – cisternová automobilová stříkačka

CECIS – Common Emergency Communication and Information System

CI – Critical infrastructure

CIP – Critical Infrastructure Protection

CIWIN – Critical Infrastructure Warning Information Network

CP – Civil protestion

ČHJ – Česká hasičská jednota

DA – dopravní automobil

DHA

DHZ – Dobrovolný hasičský zbor

EC – European Commitee

ECI – European Critical Infrastructure

EENA – European Emergency Number Association

EHS – Evropský hospodářský prostor

EKI – Evropská kritická infrastruktura

EPCIP – European Programme for Critical Infrastructure Protection

EU – Evropská unie

EUREX – přeshraniční krizové řízení v rámci Euroregionu Neisse – Nysa – Nisa

FEMA – Federal Emergency Management Agency

FF – Freiwillige Feuerwehr

FORBES – Forum Sicherheit-Bezpečnost-Bezpieczestwo

GOPR – Gorskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe

GŘ HZS ČR – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR

HaZZ – Hasičský a záchranný zbor

HZS – Hasičský záchranný sbor

HZSP – Hasičský záchranný sbor podniku

HZS HMP – Hasičský záchranný sbor hlavního města Prahy

IDNDR – International Decade for Natural Disaster Reduction

INSARAG – International Search and Rescue Advisory Group
IZS – Integrovaný záchranný systém
JPO – jednotka požární ochrany
JSDH – jednotka sboru dobrovolných hasičů
JSDHP – jednotka dobrovolných hasičů podniku
KI – kritická infrastruktura
KOPIS – krajské operační a informační středisko
MAHB – Major Accident Hazards Bureau
MHJ – Moravská hasičská jednota
MIC – Monitoring and Information Centre
NEDIES – Natural and Environmental Distaster Information Exchange System
NCI – national critical infrastructure
NGO – nongovernmental organization
NKI – národní kritická infrastruktura
OIS – operační a informační středisko
OO – Ochrana obyvatelstva
OSN – Organizace spojených národů
PCS – Process Control System
PČR – Policie České republiky
PMC – Private military company
PSC – Private security company
RZA – rychlý záchranný automobil
SCADA – Supervisory Control and Data Acquisition
SH ČMS – Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska
THW – Technisches Hilfswerk
USAR - Urban Search and Reascue
VAR 2008 – Various Attack Response 2008
VCNP – Výbor pro civilní nouzové plánování
VRZ – výstražné a rozhlasové zařízení
ZZS – Zdravotní záchranná služba

1. ÚVOD

Vnitřní bezpečnost a snaha o ochranu obyvatelstva byla vždy v kompetenci národního státu. V posledních několika desetiletích však dochází k určitému posunu. Fenomény globalizace a regionalizace rozptylují schopnost státu kontrolovat bezpečnost pouze prostřednictvím vlastního aparátu. Akademická debata o rozšiřování záběru bezpečnostních hrozeb a také o nárocích jedince legitimovat si vlastní bezpečnost probíhá přibližně od konce osmdesátých let. Nicméně tato práce se zabývá také praktickým důsledkem onoho pozměněného pojetí a to v souladu s fenoménem Evropské unie a politik euroregionů. Fenoménem, který osobně považuji za významný a jedinečný – a to proto, že dochází vůbec k největšímu posunu v otázce bezpečnostní agendy, jakou můžeme u různých mezinárodních organizací a integračních uskupení pozorovat. Ani v dnešním globalizovaném světě není obvyklé, že by stát umožnil bezpečnostním jednotkám jiného státu zasahovat na svém území, které bylo v minulosti v rámci respektování vnitřní suverenity státu, až na výjimky výlučně pod kontrolou národního státu.

Diplomová práce představuje analýzu onoho procesu, během kterého se stát, coby doposud výlučný aktér zabývající se bezpečností svého občana a mající monopol na násilí, stane součástí většího celku a koordinuje bezpečnostní otázky s jinými státy či dokonce s nadnárodní regionální institucí. V souladu s tématem a záměrem práce je stanovena hypotéza, která bude v závěru práce buďto potvrzena či vyvrácena: *rozšíření konceptu lidské bezpečnosti a zapojení širší spolupráce v oblasti (integrovaného) záchranného systém přináší nové a efektivnější možnosti, jak bezpečnost jedince zajišťovat*. Pro potvrzení hypotézy nás tedy budou zajímat otázky: 1) jak se členství v regionální organizaci, v našem případě v Evropské unii, a spolupráce v oblasti vnitřní bezpečnosti projeví na formování bezpečnostní agendy státu a 2) jakým způsobem úsilí EU na budování integrovaného záchranného systému ovlivní praktické fungování záchranných jednotek státu a jejich chování v případě krizové situace.

Nyní je na místě, aby byl zmíněn jeden důležitý fakt. I přes postupující integraci na půdě Evropské unie nelze hovořit o „Integrovaném záchranném

systemu EU“ („IZS EU“)¹, neboť nic takového ve skutečnosti neexistuje, případně tak lze hovořit v abstraktní rovině pro přirovnání. Lze hovořit pouze o národních IZS, které se budují v souladu s mezinárodními principy (viz pátá kapitola diplomové práce), případně koordinačních snah, sladování národních politik a metodik pro řešení mimořádných událostí. Ale je možné, a osobně v to pevně věřím, že v budoucnu se můžeme dočkat vytvoření „Integrovaného záchranného systému Evropské unie“ coby efektivního nástroje okamžité pomoci komukoli a kdykoli na jakékoli straně hranice, včetně vytváření společných, multinárodních operačních a informačních středisek (obdoba českého KOPIS - viz dále) v příhraničních oblastech s jak národními, tak i celounijním krizovým telefonním číslem 112. S jistou mírou nadsázky by tedy šlo hovořit o vytváření „záchrannářského Schengenu“. Pro upřesnění – pokud v textu hovoříme o snahách vytvořit integrovaný záchranný systém na půdě EU, jedná se o systém smluv, akčních plánů, programů, případně usnadnění překračování hranic národním záchrannářským jednotkám, které mají za úkol vytvořit síť vztahů mezi státy a usnadnit spolupráci. Nejedná se však o žádný institucionalizovaný orgán. Nicméně na druhou stranu Integrovaný záchranný systém České republiky je zákonem daný systém, který určuje, jaké orgány, složky či jednotlivci se mohou podílet na záchranných pracích během krizových událostí.

Pro následný výzkum a hledání odpovědí na vymezené otázky a cíle bude použita teorie a terminologie tzv. Kodaňské školy. Klíčovou publikací je práce kolektivu autorů Barryho Buzana, Oleho Waevera a Jaapa de Wildeho *Bezpečnost: Nový rámeček pro analýzu*. V ní je vysvětleno, jakým způsobem se v současném vnímání mezinárodní bezpečnosti rozšiřuje počet referenčních objektů, tedy těch subjektů, které mají nárok na přežití. Dále nám publikace pomůže pochopit zájem o úlohu jedince v otázce vnitřní bezpečnosti státu. Nesmírně důležitým pojmem pro analytické potřeby a také pojmem, který tvoří jádro teorie Kodaňské školy je tzv. akt sekuritizace. Pomocí této teorie bude

---

¹ Pokud se v textu objeví sousloví Integrovaný záchranný systém s malým nebo velkým – I – na počátku slova, není to chyba. IZS s kapitálkou znamená název systému, stejný jako např. Hasičský záchranný sbor, bez kapitálky znamená univerzální označení systému součinnosti národních bezpečnostních a záchrannářských složek.

vysvětlen proces, během něhož dochází k rozšíření témat, které tvoří bezpečnostní agendu státu, potažmo států a také bude v souvislosti s Evropskou unií a politikou regionů poukázáno na změnu priorit v dotyčné agendě. Teorie Kodaňské školy je pro naše účely přínosná i proto, že nenazírá na stát jako na uzavřenou teritoriální jednotku, ale bere v potaz také důležitost činnosti aktérů uvnitř státu i aktérů, které ze státních struktur nevychází. Teoretický rámec práce bude tvořit jednu z pěti kapitol, v níž bude také vysvětleno, jak se dá teorie Kodaňské školy přenést do podmínek a reálií fungování „evropského integrovaného záchranného systému“.

Následující dvě kapitoly se zaměřují na praktičtější součást tématu. Na příkladu České republiky a jejího Integrovaného záchranného systému bude analyzován posun a vliv sekuritizačních aktů v otázce vnitřní bezpečnosti státu. V souvislosti s tématem bude poukázáno na to, jakým způsobem ovlivnil vstup České republiky do Evropské unie bezpečnostní agendu, přičemž pozornost bude směřována na to, jak se v případě integrovaného záchranného systému v praxi uplatňuje regionální spolupráce a politika euroregionů (pozornost bude zaměřena na jednotky požární ochrany coby jedné ze základních složek IZS). Vzhledem k tomu, že se práce zaměřuje na případ České republiky a podobu jejího Integrovaného záchranného systému, diplomová práce operuje s časovým horizontem přibližně od počátku devadesátých let. Tedy doby, kdy Česká republika získala statut kandidátské země do Evropské unie, až po dobu jejího vstupu a realitu fungování dodnes. Rovněž by mělo být poukázáno na praktické důsledky a problémy spojené se změnou bezpečnostní agendy, obzvláště pokud hovoříme o transhraniční spolupráci². Tím mám na mysli zejména nedořešenou legislativní stránku „každodenní, malé“³ přeshraniční pomoci.

---

² V diplomové práci je užíván termín „přeshraniční spolupráce“ coby termínem, se kterým se operuje v českých oficiálních dokumentech (metodické pokyny, hodnotící zprávy, tiskové zprávy atd.).

³ „Malou pomocí“, „malými zásahy“ jsou míněny události každodenní hasičské rutiny – běžné dopravní nehody, odklizení popadaných stromů, požáry rodinných domů, lesů, polí, balíků slámy atd. Viz např. požár stohu v Grossschönau ze dne 30. května 2012, kterého se zúčastnila jednotka SDH Varnsdorf. 30.05.2011 – Požár stohu v Grossschönau: <http://hasici.varnsdorf.cz/clanek/3995/30-05-2011-pozar-stohu-v-grossschonau/> (15. 7. 2012)

Bez povšimnutí nezůstanou ani snahy EU o zavedení společného nouzového komunikačního a informačního systému civilní ochrany (projekt CECIS) nebo Monitorovací a informační středisko EU (MIC), včetně velkých mezinárodních cvičení jednotek požární ochrany a národních odřadů pro potřeby vnitřní bezpečnosti obyvatelstva Evropské unie (živelní pohromy nebo např. průmyslové havárie velkého rozsahu, teroristické útoky apod.).

Výstupem práce by tak mělo být zhodnocení, zda se potvrdila již zmíněná hypotéza; tzn., zda rozšiřování spolupráce v otázce bezpečnosti přináší nové a efektivnější možnosti a schopnosti státu (nebo států) při zajišťování bezpečnosti jednotlivců.

Téma práce nebylo vybráno náhodně. Jako dlouholetý aktivní člen (J)SDH Kežlice⁴ se dlouhodobě zajímám nejen o represivní činnost hasičských sborů, ale i o širší rámec fungování těchto sborů, mezinárodní spolupráci a partnerství, kdy mohu konfrontovat své teoretické znalosti systému s postřehy z praxe. K myšlence věnovat tuto práci tématu přeshraniční spolupráci záchranářských sborů mě přivedla zkušenost s (ne)činností naší jednotky v časech okresů v kombinaci se studiem oboru Mezinárodní vztahy. Uvedeno do širších souvislostí, (J)SDH Kežlice se nachází na konci bývalého okresu Pelhřimov v těsném, 2/3 sevření bývalým okresem Havlíčkův Brod. Toto sevření limitovalo činnost jednotky až na samou hranici smysluplnosti její existence. Hranice okresu tvořily pevnou nepropustnou zeď, kde i v případě požáru těsně za hranicemi našeho okresu nebyla jednotka povolávána. Místo toho byly na místo události povolávány mnohem vzdálenější jednotky z havlíčkobrodského okresu, čímž samozřejmě vznikalo nebezpečí z prodlení a vyšší ohrožení obyvatelstva, včetně napáchaných škod. Po zavedení krajů a vzniku krajských operačních středisek se situace v těch samých místech změnila k nepoznání – jednotky začaly být povolávány nikoli na základě okresního dělení, ale na základě své způsobilosti a časovém dojezdu. V roce 2010, díky nadšení a stále vyšší profesionalizaci členů, se naše jednotka stala jednou z pěti jednotek v kraji

---

⁴ SDH Kežlice: <http://hasicikejzlice.cz/> (23. 4. 2012)

Vysočina pro koordinaci protipovodňových příprav a evakuace obyvatelstva s krajskou, a v případě potřeby, i s republikovou působností.

S tímto se tedy do mysli vkrádá myšlenka, proč by tento způsob spolupráce nemohl fungovat i na nadstátní úrovni, když pouhopouhá legislativní úprava na státní úrovni změnila tak zásadním způsobem bezpečnostní systém a ohromným způsobem zvýšila bezpečnost obyvatelstva? Existuje Schengenský prostor, příroda nebo živly umělé hranice nerespektují, mimořádná událost způsobuje stejné škody a bolest na jedné i druhé straně hranice. Není tedy sebemenšího důvodu, aby každodenní „malá“ činnost záchranných jednotek byla stále omezena jen na území národního státu. Konečným impulsem a námětem pro další bádání bylo zjištění, že v belgickém Lutychu již funguje centrální operační a informační středisko euroregionu Maase – Rhein pro přeshraniční spolupráci složek IZS Německa, Belgie a Nizozemí v rámci projektu EMRIC+.⁵ Inspirací byla i slavná věta Alexandra Wendta, že *anarchie je to, co z ní dělají sami státy*⁶ a v neposlední řadě i nadšení pro evropskou integraci. A hasiče.

2. TEORETICKÁ ČÁST

V této kapitole bude vysvětleno základní pojmosloví Kodaňské školy, které je nezbytné pro vysvětlení procesu sekuritizace. Tento fenomén, popisovaný také jako řečový akt, nám v pozdějších kapitolách pomůže vysvětlit, proč dochází ke koordinaci úsilí mezi nadnárodní úrovní, Evropskou unií, u úrovní národní, členskými státy (v našem případě Českou republikou) a v neposlední řadě úrovní transregionální v podobě euroregionů. Předně bude vysvětleno, co vlastně akt sekuritizace znamená, a kteří aktéři se jí účastní. V souvislosti s tématem diplomové práce nelze vynechat ani pojetí vnitřní

---

⁵ *Grenzübergreifende Notfallhilfe Emric+ rettet Leben:* <http://www.interregemrnews.eu/de/newsletter/interreg-euregio-maas-rhein-5-sommer-2011/grenzuebergreifende-notfallhilfe-emric-rettet-leben/60/> (23. 4. 2012)

⁶ „Anarchy is what states make of it“ – Wendt, Alexander (1992): *Anarchy is what states make of it: The social construction of power politics*. International Organization, str. 395

bezpečnosti v podání Kodaňské školy, a v souvislosti s tím bude vysvětleno, co jsou tzv. sektory bezpečnosti.

2. 1 Sekuritizace

Termín sekuritizace (*securitization*) patří ke stěžejním motivům Kodaňské školy. Jde o proces, ve kterém aktér vyjme určité téma ze „standardního politického procesu.“ (Buzan – Waever – Wilde 2005: str. 35) V podstatě to znamená skutečnost, která je chápána jako existenční hrozba, k jejímuž zvládnutí jsou vyžadována mimořádná opatření a mimořádné prostředky (extrémní forma politizace určitých témat). To dovoluje aktérům navodit a ospravedlnit mimořádná opatření. Sekuritizace je intersubjektivní, sociálně konstruovaný proces. Jde o dynamický proces sociální konstrukce hrozeb složený z identifikování existenční hrozby (případně hrozeb), přijetí mimořádných opatření a dopadů na vztahy mezi jednotkami. „Existenčním hrozbám lze porozumět pouze ve vztahu ke konkrétnímu charakteru daného referenčního objektu. Nejedná se o univerzální standard (...)“ (Buzan – Waever – Wilde 2005: str. 32). Je nutné zmínit, že sekuritizace existenční hrozby nutně neznamená, že tato hrozba skutečně objektivně existuje, ale pouze to, že aktér sekuritizace daný problém jako hrozbu identifikuje (vnímá) a prezentuje jej jako bezpečnostní téma, které si žádá mimořádných politických prostředků. Navíc, různí aktéři mohou mít rozdílné pohledy na to, co je a co hrozba není. Vnímání něčeho jako hrozby záleží na subjektivním postoji jednotlivých aktérů sekuritizace.

Proces sekuritizace spadá do kategorie řečových aktů. Jednotlivá témata, která jsou veřejně diskutována, mohou být umístěna „na škálu sahající od depolitizovaného (téma se nestává součástí veřejných debat, nebo rozhodování a stát se v něm neangažuje) přes politizované (určité téma se stalo součástí veřejné diskuse, stát se angažuje prostřednictvím rozhodování, alokací potřebných zdrojů. Došlo ke stanovení určitého stupně občanské mobilizace) k sekuritizovanému“ (téma je aktérem označeno, publikem je chápáno a přijímáno jako existenční hrozba vyžadující mimořádná opatření a mimořádné prostředky k jejímu zvládnutí se nachází mimo běžný rámec politiky) (Buzan – Waever – Wilde 2005: str. 34 - 43). „Bezpečnostní řečový akt vždy obsahuje dvě

prohlášení o budoucnosti: co se stane v případě, že k „bezpečnostnímu aktu“ nepřistoupíme (hrozba), a co se stane, pokud tak učiníme (Jak bude navrhovaná bezpečnostní politika fungovat?).“ (Buzan – Waever – Wilde 2005: str. 44) Aktérem sekuritizace, tedy aktérem, který určuje, jestli k nějakému problému bude přistupováno jako k existenční hrozbě, se rozumí politický aktér, který tematizuje a činí politická rozhodnutí. Oproti tomu úkolem bezpečnostního analytika není určování skutečných hrozeb, i když také jejich práce přispívá k ovlivňování konstrukce bezpečnostních témat, ale hlavně zkoumání již uskutečněných sekuritizačních procesů (Buzan – Waever – Wilde 2005: str. 46).

Role veřejnosti v procesu sekuritizace spočívá ve vedení veřejné debaty a akceptování (respektive legitimizaci) rozhodnutí aktéra o sekuritizaci daného tématu v demokratickém státě. Je tedy na aktérovi sekuritizace, aby veřejnost přesvědčil, že dané téma má na (jejich) bezpečnost natolik závažný vliv a že je tedy nutné přijmout mimořádná opatření vymykající se běžné politické praxi (omezení určitých sociálních hodnot apod.). Ve chvíli, kdy veřejnost přijme dané téma (hrozbu) jako „reálnou“, téma je tedy úspěšně sekuritizováno a snahy o přijetí mimořádných opatření jsou legitimizována. V tomto momentu je vliv veřejnosti na bezpečnostní politiku státu prozatím omezený. V demokratické společnosti musí být ale aktérem sekuritizace dostatečně obhájeno, proč bude veřejnost vyřazena z procesu bezpečnostní politiky, případně, proč před ní zůstanou utajeny některé podrobnosti (citlivá, zneužitelná data, informace apod.). (Buzan – Waever – Wilde 2005: str. 39) Sekuritizace ve své podstatě znamená omezenou schopnost (nebo neschopnost) zvládnout vzniklé problémy v běžném režimu standardní politiky, přičemž hlavním cílem dlouhodobé politické linie má být jev opačný, tedy desekuritizace. Dojde tedy k přesunu určitého tématu z běžné politické agendy do agendy bezpečnostní. Jev desekuritizace znamená ztrátu důležitosti u sekuritizujícího aktéra, který se domnívá, že referenční objekt již nepatří mezi ohrožené entity a je možné ho vrátit zpět do témat standardní politické praxe. V následujícím odstavci bude vysvětleno, co je referenční objekt a jací aktéři sekuritizace v procesu vystupují.

Kodaňská škola dala vzniknout základnímu pojmosloví bezpečnostní analýzy (Waisová 2004: str. 78). Její konceptuální aparát bezpečnostní analýzy odlišuje tři typy jednotek, se kterými nadále pracuje:

„1. Referenční objekty: entity, jež jsou existenčně ohroženy a můžou si legitimně nárokovat právo na přežití.

2. Aktéři sekuritizace: aktéři, kteří prohlašují něco – referenční objekty – za existenčně ohrožené, a jsou tedy hybateli procesu sekuritizace.

3. Funkcionální aktéři: tito aktéři působí na dynamiku bezpečnostních vztahů v sektoru. Významně ovlivňují politické rozhodnutí na poli bezpečnosti, aniž by se přímo jednalo o referenční objekty nebo o aktéry poukazující na nutnost bezpečnostních kroků ve vztahu k referenčnímu objektu.“ (Buzan – Waeaver – Wilde 2005: str. 48 - 49)

2. 2 Konceptualizace vnitřní bezpečnosti dle Kodaňské školy

Výhodou analytického rámce Kodaňské školy, která se ale explicitně vymezením vnitřní bezpečnosti nezabývá, je možnost aplikovat tento analytický rámec i na tuto oblast bezpečnostní politiky. Je to dáno jeho pružností a způsobem, se kterým Kodaňská škola přistupuje k diskusi k analýze bezpečnosti. Dle ní lze bezpečnostní diskurs zkoumat tak, aby bylo zjištěno, kteří aktéři se odvolávají a angažují ke kterým referenčním objektům a s jakým typem bezpečnostních hrozeb. Poté je možné zkoumat konečné výsledky, díky kterým se pak určuje bezpečnostní legitimita referenčních objektů, tedy to, zda důraz na jejich existenci dovede úspěšně mobilizovat veřejnou podporu (Buzan – Waeaver – Wilde 2005: str. 44, 52). O způsobu, jakým lze postupovat při analýze bezpečnosti, doporučuje trojice autorů nahlížet pomocí analytické sekvence. Vývojová analytická sekvence je následující: „(1) sekuritizace jako fenomén, jako svébytný druh jednání; (2) bezpečnostní jednotky, dále jednotky, které se staly legitimními referenčními objekty pro bezpečnostní jednání, a konečně jednotky, jež jsou schopny provádět sekuritizaci – tedy aktéři sekuritizace a (3) model vzájemných vztahů mezi jednotkami – tedy bezpečnostní komplex“

(Buzan – Waeaver – Wilde 2005: str. 195). Proto je nejprve nutné zvolit konkrétní jednotky, které se budou analyzovat, zvolit adekvátní metodu výzkumu a zaměřit se na konkrétní zdroje a materiály, které budou nápomocny ve výzkumu (Buzan – Waeaver – Wilde 2005: str. 204).

Výhodnost analytického konceptu Kodaňské školy spočívá také v tom, že u každého referenčního objektu (kterým může být stát, životní prostředí, národ, systém, kritická infrastruktura atd. – Kodaňská škola reflektuje značné množství referenčních objektů) lze identifikovat a rozlišit jeho vnitřní a vnější dimenzi bezpečnosti – referenční objekt je tedy ohrožen jak hrozbami nacházející se uvnitř něj, tak hrozbami, které ohrožují jeho integritu z vnějšku. Typickým příkladem referenčního objektu je stát – otázky vnější bezpečnosti a identifikace hrozeb se týkají jeho přežití, existence v mezinárodním prostoru, tedy uznání suverenity *de iure* a *de facto*, ohrožení jeho územní celistvosti apod. V otázkách vnitřní bezpečnosti se naopak bude jednat o tendence týkající se hrozeb uvnitř státu – teroristické skupiny, organizovaný zločin, živelní nebo technogenní katastrofy mimořádného rozsahu apod. Pokud hovoříme o konceptualizaci vnitřní bezpečnosti státu, je nutné vymezit jen ty referenční objekty, které se vztahují k těmto bezpečnostním tématům. Referenčním objektem se tedy logicky stává stát, jeho společnost, národ, jednotliví občané státu, životní prostředí (v rovině jednotlivého státu), národní ekonomika, státní instituce, státní ideologie nebo (státní) identita.

S ohledem na témata, která vystupují ve vnitřní bezpečnosti státu, to znamená, že jednotlivá témata sekuritizace jsou ve velké míře institucionalizována. Hlavním aktérem sekuritizace (vystupujícím ve jménu státu, případně se odvolávajícím na národ) bývá nejčastěji vláda následovaná obrannými a bezpečnostními sbory, případně zpravodajskými službami. Legitimita státu je tedy v otázkách vnitřní bezpečnosti vysoká. Je zřejmé, že úspěšnost možnosti sekuritizace nějakého bezpečnostního tématu je odvislá od společenského významu, postavení a moci aktéra sekuritizace. Záleží pak na těchto aktérech, aby definovali a úspěšně sekuritizovali nadnesená témata bezpečnosti a zároveň, aby dokázali vytvořit a v praxi prosadit, včetně obhájení

navržených způsobů řešení mimořádných stavů k minimalizování či odstranění těchto hrozeb před publikem. To, že aktér sekuritizace použije pro zvládnutí hrozby mimořádná opatření a mimořádné prostředky, znamená, že hrozbu nelze zvládnout standardními prostředky (Buzan – Waever – Wilde 2005: str. 37). Aktéři sekuritizace zastupující (spíše představující) stát mohou sekuritizaci témat směřovat především k samotnému zachování existence státu, ochrany národa, národního hospodářství, životního prostředí, organizované správy atd. Výše bylo řečeno, že je důležité, kdo je sekuritizujícím aktérem – pokud se nachází v privilegovaném postavení, je šance na sekuritizaci témat vyšší. Proto je výzkum bezpečnosti „výzkumem rozložení politických sil ve vztahu k danému konceptu.“ (Buzan – Waever – Wilde 2005: str. 44).

V souvislosti s hrozbami ohrožující stát zevnitř, všechny tyto hrozby se dají analyzovat v jednotlivých bezpečnostních sektorech. Do vojenského sektoru vnitřní bezpečnosti spadají taková témata bezpečnosti, kdy stát vytváří a prosazuje mimořádná opatření pro případ, kdy je ohrožena např. stabilita státu atd. (v kontextu vnitřní bezpečnosti je poměrně složité hovořit o přímých existenčních hrozbách, neboť jen málokterý subjekt nebo událost má moc, prostředky nebo takový dopad, který dokáže zahubit stát). Hrozby ve vojenském sektoru bezpečnosti tak mohou nabýt podoby terorismu, separatistických hnutí, intrasocietárních nepokojů nebo organizovaného zločinu (zejména problematické a systémově nebezpečné je propojení organizovaného zločinu s oblastí státní správy, kybernetická kriminalita apod.). Politický sektor vnitřní bezpečnosti se vyznačuje tématy, která jsou spjata s politickým, náboženským extremismem, terorismem, separatistickým snahám a dalšími. Témata, která se vztahují na otázky fungování národního hospodářství, zajištění energetických dodávek, spadají pod ekonomický sektor vnitřní bezpečnosti. Mimořádná opatření přijímaná při výjimečných stavech se mohou týkat např. přednostních dodávek paliv bezpečnostním sborům, zavedení nových nebo zvýšení stávajících daní (např. v České republice zavedení tzv. povodňové daně)⁷ apod. V societárním sektoru se vyskytují témata vztahující se k otázce fragmentace společnosti,

---

⁷ Daňová sleva na poplatníka a povodňová daň: <http://wiki.aktualne.centrum.cz/finance/danova-sleva-na-poplatnika-povodnova-dan/> (23. 5. 2012)

přistěhovalectví, zajištění produktivní společnosti apod. V souvislosti s těmito tématy mohou být jako hrozby sekuritizována témata a být přijata taková mimořádná opatření, která by se za normálních okolností pravděpodobně setkala s vlnou kritiky, jako např. omezení přistěhovalectví, omezení pohybu atd. V environmentálním sektoru vnitřní bezpečnosti jsou sekuritizována témata a aktéry přijímaná taková opatření, které se týkají otázek životního prostředí na území konkrétního státu. Příkladem mohou být protipovodňová opatření, kdy k jejich aplikaci může být v nejvyšší míře omezeno i vlastnické právo majitele pozemku, na kterém se dotyčná opatření mají vyskytovat.

Kvůli skutečnosti, že analytický koncept Kodaňské školy se vztahuje k analýze bezpečnosti v celé své šíři, pro analýzu vnitřní bezpečnosti je tedy nezbytně nutné vymezit taková témata, která se vztahují nebo mají konkrétní vztah přímo ke státu coby dominantnímu aktérovi sekuritizace – mezi aktéry sekuritizace patří vládní elity, jednotlivá ministerstva, bezpečnostní a obranné složky a zpravodajské služby. Vnitřní bezpečnost má dle konceptuálního vymezení Kodaňskou školou především lokální dynamiku bezpečnosti, která je vztažena ke státu jakožto referenčnímu objektu. Ten, včetně jeho složek vystupuje ve všech zmíněných sektorech bezpečnosti.

2. 3 Sektory bezpečnosti

2. 3. 1. Vojenský sektor bezpečnosti

Ve vojenském sektoru bezpečnosti je stále hlavním, i když už nikoli jediným referenčním objektem, stát, případně tzv. rádobystát (*would-be-states*) (Buzan – Waever – Wilde 2005: str. 84). Je tomu mimo jiné proto, že státní elity se politickou a právní cestou dobraly do pozice přednostních a oprávněných uchazečů legitimního užití ozbrojené síly na území vytyčeného vlastními hranicemi i mimo ně (Buzan – Waever – Wilde 2005: str. 61 - 62). Referenčním objektem vojenského sektoru bezpečnosti mohou být vedle státu, respektive jeho vnitrostátní a mezinárodní suverenity, také jiné entity. Mohou mezi ně patřit etnické skupiny, národy, náboženské minority a jiné. Ve vztahu k suverenitě

státu mohou být ohroženy organizační a institucionální složky státu – vláda, politická reprezentace nebo také občanská společnost.

Témata, která jsou sekuritizována ve vojenském sektoru, mají obvykle velmi institucionalizovanou podobu. Je to dáno tím, že hlavním sekuritizujícím aktérem jsou v drtivé většině případů vládnoucí elity. Je nutné podotknout, že v demokratických zemích bezpečnostní a obranné složky státu, se trvale nachází pod civilní kontrolou. Přímí vykonavatelé, tj. vojáci, policisté, bezpečnostní analytici aj., nečiní konečná rozhodnutí. Finální rozhodnutí o činnosti, podobě nebo pravomocích bezpečnostních a obranných sborů, stejně tak sekuritizace hrozeb zůstává v dikci civilních aktérů.

Je logické, že v případě hrozeb vojenského charakteru může stát legitimně využít své ozbrojené složky k obraně. Ale dá se říci, že možnost propuknutí vojenského střetu mezi nebo uvnitř vyspělých států je v podstatě minimální, na rozdíl od pravděpodobnosti vzniku konfliktu ve státě, který se netěší příliš velké legitimitě vlastního obyvatelstva (pravděpodobné jsou tedy konflikty lokálního charakteru – etnické konflikty, zhroucení státu apod.). Stabilita bezpečnostního prostředí ve smyslu neexistence přímé existenční hrozby vojenského charakteru v posledních dekádách (platí to zejména pro oblast Evropské unie a Severní Ameriky) zapříčinila, že narůstá objem vojenských funkcí a nových pravomocí armády, které vůbec nesouvisí s (vojenskými) bezpečnostními problémy států (Buzan – Waeber – Wilde 2005: str. 61). Ozbrojené složky státu pak mohou být naopak využity k obraně státu před hrozbami nevojenského charakteru – politický extremismus (levicový, pravicový), hrozba nezvládnuté imigrace, rasové/sociální nepokoje (např. rasové nepokoje v Los Angeles z roku 1992 byly zvládnuty až po nasazení 6 000 členů Národní gardy a 4 500 členů americké námořní pěchoty)⁸, protiteroristická opatření nebo odstraňování environmentálních katastrof antropogenního nebo naturogenního charakteru (např. aktivní nasazení armády České republiky s potřebnou těžkou technikou a

---

⁸ Delk, James D. (1994): *The 1992 Los Angeles Riots: Military Operations in Los Angeles, 1992*, <http://www.militarymuseum.org/HistoryKingMilOps.html> (13. 4. 2012)

personálem při povodních v roce 1997 nebo 2002 aj.)⁹. Z tohoto výčtu je patrné, že vojenský sektor bezpečnosti zahrnuje takové bezpečnostní hrozby státu, které mohou směřovat jak do mezinárodního prostředí (vojenské napadení dalším státem, ohrožení suverenity), tak i směrem dovnitř státu (ohrožení státních struktur, politických elit, životního prostředí aj.). To znamená, že sekuritizována mohou být také témata věnující se vnitřní bezpečnosti – zachování stávajícího systému vlády, administrativní správy, územní celistvosti, udržení a zachování pořádku ve společnosti, omezení materiálních škod, ochrana/obrana kritické infrastruktury a další.

Další složkou angažující se v sektoru vojenské bezpečnosti jsou policejní složky státu. Tyto jsou mimo běžné kriminality, udržování pořádku ve společnosti, využívány i k bezpečnostním tématům, která svým rozsahem přesahují běžné kriminální problémy a nejdou zvládnout běžnými prostředky, případně tato se jeví jako neúčinná. Témata vymykající se standardnímu rámci, např. porušování lidských práv nebo zvýšené intrasocietární násilí ve společnosti, jsou sekuritizována státními institucemi. V tomto ohledu je referenčním objektem přímo společnost jako celek, kde je ohrožena vzrůstající mírou násilí, zločinu nebo nestability bezpečnostního prostředí. Na významu tak nabývají hrozby, které se vztahují např. k rasově motivovanému násilí, genderu (obecně ve vztahu vytvoření obrazu kolektivního násilí na ženách – domácí násilí, sexuálně motivované útoky apod.), sexuální orientaci nebo náboženskému vyznání (Buzan – Waeber – Wilde 2005: str. 67). Významnou hrozbou se také, v případě nějaké dlouhodobější katastrofy, např. povodně, může stát třeba rabování apod.

Za další aktéry sekuritizace, vedle politických elit, se mohou také považovat zpravodajské služby. Ty vzhledem k tomu, že disponují úplným a detailním obrazem situace mohou nabýt přesvědčení, že jsou ve skutečnosti jedinými skutečnými ochránci národní bezpečnosti a mohou tak začít prosazovat svou vlastní podobu bezpečnostní politiky v podobě aktérů sekuritizace. Mezi

---

⁹ *Povodně v srpnu 2002 a srovnání s povodněmi v červenci a srpnu 1997*, <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/150hori/2003/priloha/rocenka/strana14.html> (15. 4. 2012)

další aktéry lze zařadit i určité armádní kliky, skupiny důstojníků, kdy vláda při jejich nedostatečné kontrole nad nimi může ztrácet moc a ti pak sledují jen své vlastní zájmy (Buzan – Waever – Wilde 2005: str. 68).

Výčet počtu funkcionálních aktérů ve vojenském sektoru bezpečnosti je značně široký. Zahrnuje jak široké spektrum armádních složek (pověstná je např. rivalita mezi jednotlivými druhy zbraní v armádě), zbrojařský průmysl (který má zájem produkovat a prodávat), soukromé bezpečnostní nebo vojenské společnosti (*Private security companies* – PSC, *Private military companies* – PMC – privatizace bezpečnosti) až třeba po vládní elity, které mají zájem udržet svou vlastní moc.

2.3.2. Environmentální sektor bezpečnosti

Snad nejproblematictější, ale pro potřeby této práce jeden z nejdůležitějších sektorů, se jeví sektor environmentální bezpečnosti. Je to dáno hlavně možností sekuritizace téměř jakéhokoli tématu a i potenciální „nebezpečnosti“ v případě, kdy dojde k neřízenému sekuritizování a militarizování environmentálních problémů a témat. Problematika sekuritizace životního prostředí, jak varuje Ole Weaver, může někde vést až k nastolení levicových diktatur, které ve jménu a odvolávání se na ochranu životního prostředí (tzv. environmentální kolektivismus) se mohou snažit o permanentní kontrolu a omezování občanských svobod a občanské společnosti (Weaver, 1998: str. 50 - 51).

Téma environmentální bezpečnosti patří mezi poměrně mladé agendy na mezinárodním poli, do politik jednotlivých států a OSN se dostávalo víceméně pozvolna od konce 70. let 20. století, hlavně v Západní Evropě. Dá se říci, že oproti jiným bezpečnostním tématům, nejsou témata environmentálního sektoru ani tak sekuritizována, jako spíše politizována (Buzan – Waever – Wilde 2005: str. 93 – 94). K sekuritizaci environmentálních témat dochází především v případech velkých přírodních katastrof naturogenního nebo antropogenního charakteru, případně, např. v souvislosti klimatickými změnami, kdy se environmentální hrozba stane skutečnou existenční hrozbou. Příkladem, kdy se

environmentální bezpečnost stala ústředním bezpečnostním tématem, je ohrožení fyzické existence tichomořských ostrovů stoupající hladinou světových oceánů. Jak již bylo řečeno výše, mnohem častěji jsou environmentální témata politizována, ať už se jedná o populační, potravinové problémy, penetrace ekosystémů apod.

Referenčním objektem se v tomto sektoru stává logicky životní prostředí, případně ekonomické aktivity člověka ve vztahu k životnímu prostředí. „Environmentální bezpečnost je stav, kdy pravděpodobnost vzniku krizové situace vyvolané změnami životního prostředí je přijatelná“ (IOO GRH HZS MV 2010: str. 4). Pozornost v environmentálním sektoru bezpečnosti se tedy zaměřuje především na témata narušení ekosystémů,¹⁰ přelidnění, migrace, nerovnoměrná distribuce zdrojů, hladomory, přístup k pitné vodě, epidemie, nevhodné energeticky náročné technologické postupy při výrobě, docházející energetické zdroje, odpady, zničení životního prostředí v důsledku válek a jiné. Jen z tohoto stručného výčtu možných bezpečnostních témat je patrné, že environmentální témata z velké části přesahují „svůj“ analytický sektor a stávají se tak součástí jiných bezpečnostních sektorů.

Česká krizová terminologie definuje environmentální bezpečnost jako „Stav, kdy lidská společnost a ekologický systém na sebe vzájemně působí trvale udržitelným způsobem, jednotlivci mají dostatečný přístup ke všem přírodním zdrojům a existují mechanismy na zvládání krizí a konflikt přímo či nepřímo spojených s životním prostředím. V tomto stavu jsou minimalizovány hrozby spojené s životním prostředím a způsobené přírodními nebo společností vyvolanými procesy (popř. jejich kombinací) ať už záměrně, nezáměrně nebo následkem nehody. Tyto hrozby mohou zapříčinit nebo zhoršovat již existující sociální napětí nebo ozbrojený konflikt. Absolutní většina z nich navíc

---

¹⁰ V českém právním řádu je životní prostředí definováno jako „vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie.“ (§ 2 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí) a ekosystém jako „funkční soustava živých a neživých složek životního prostředí, jež jsou navzájem spojeny výměnou látek, tokem energie a předáváním informací a které se vzájemně ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase.“ (§ 3 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí). ZÁKON č. 17/1992 Sb. o životním prostředí ve znění zákona č. 123/1998 Sb. a zákona č. 100/2001 Sb. http://www.eis.cz/dokumenty/44_5_0_12005-10-29_18-25-54.htm (13. 4. 2012)

nerespektuje státní hranice a často může působit globálně.“¹¹ Z toho důvodu definuje Kodaňská škola dvě kategorie aktérů, kteří se zabývají nebo ovlivňují environmentální bezpečnostní diskurs z různých pozic – *vůdčí aktéři* (jedná se o jednotlivé státy, které přijaly zelenou politiku za svou, environmentální epistemická komunita, mezinárodní sociální hnutí, aktivistické a lobbyistické ekologické organizace, sociální hnutí, kterých se environmentální hrozby přímo dotýkají – tito se snaží vystupovat jako aktéři sekuritizace, případně jako funkcionální aktéři, cílem je sekuritizovat životní prostředí a jiná environmentální témata; autoři hovoří i o tzv. *podpůrných aktérech*, tzn. aktéři, kteří se nemohou z nějakého důvodu ujmout vedoucí role) a *opoziční aktéři* a *opoziční koalice* (zemědělská, průmyslová, obchodní lobby, jednotlivé firmy nebo NGO, případně rovnou státy – v této kategorii se nachází velké množství funkcionálních aktérů, jejichž činnost má často přímý a významný dopad na životní prostředí, ale oni sami se z logického důvodu snaží zpochybnit význam environmentálních témat a zabránit jak jejich sekuritizaci, tak i politizaci těchto témat) (Buzan – Waeaver – Wilde 2005: str. 94 – 96).

Kodaňská škola vymezuje hrozby v environmentálním sektoru v poměrně obecném duchu:

- „1. Hrozby lidské civilizaci, které vzešly z přírodního prostředí a jež nebyly způsobeny lidskou aktivitou.
2. Hrozby zapříčiněné lidskou aktivitou a postihující přírodní systémy či planetární struktury, přičemž pozorované změny patrně znamenají existenční ohrožení lidské civilizace nebo jejich částí.
3. Hrozby vzešlé z lidské aktivity a postihující přírodní systémy či planetární struktury, přičemž pozorované změny patrně neznamení existenční ohrožení lidské civilizace.“ (Buzan – Waeaver – Wilde 2005: str. 97).

---

¹¹ Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu, <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/hasici/planovani/metodiky/terminslov.pdf> (13. 4. 2012)

Bezpečnostní hrozby v environmentálním sektoru jsou s upřesněnou terminologií mnohem konkrétněji a jasněji definovány v oblasti krizového managementu. Stejně jako Kodaňská škola, hrozby dělí na hrozby spjaté s činností člověka (antropogenní hrozby) a na činnosti, které jsou ovlivněny přírodou s dopadem na člověka/společnost (naturogenní hrozby). Antropogenní hrozby se člení na technogenní (způsobené technogenním/průmyslovým působením člověka - ropné, radiační a jiné havárie, smog, znečištění životního prostředí a další), sociogenní interní (vztahují se primárně k moderní společnosti, aglomeracím, vztahujícím se k vysoké koncentraci lidí v rozvinuté společnosti – teroristické hrozby zamýšlené, rasová a jiná nesnášenlivost, zhroucení ekonomiky státu, odříznutí od energetických, potravinových zdrojů, přelidnění a další). Dále existující hrozby sociogenní externí, které vychází z různě intenzivního mocenského nebo ekonomického působení jiných států, jako jsou vojenské akce namířené proti státu nebo jeho spojencům, rozsáhlé ekologické havárie přesahující hranice státu, hospodářské sankce, ohrožení základních demokratických hodnot, globální hospodářské krize a jiné) a agrogenní hrozby. Ty se vztahují především k zemědělské a vodohospodářské činnosti – eroze nebo znehodnocení půdy přílišným užíváním umělých hnojiv, odklánění, znečištění nebo vyčerpání vodních zdrojů atp.). Naturogenní hrozby se dělí na abiotické (způsobené neživou přírodou – záplavy, sucha, zemětřesení, půdní eroze, globální změna klimatu) a biotické hrozby (způsobené živou přírodou – epidemie, genová manipulace, vymírání nebo přemnožení živočišných druhů) (IOO GŘ HZS MV 2010: str. 20 – 31).¹² Toto podrobnější definování a rozčlenění environmentálních hrozeb slouží především pro přípravu konkrétních plánů krizového řízení, které umožňují lepší predikci a zvládání těchto hrozeb mimořádnými prostředky.

Mezi nejzávažnější hrozby, ke kterým nejčastěji směřuje sekuritizační úsilí, se řadí hrozby zapříčiněné lidskou aktivitou s dopadem na celkový planetární systém. Rostoucí dynamika změn životního prostředí (tyto změny jsou

---

¹² IOO GŘ HZS MV 2010: *Krizové stavy v souvislosti s environmentální bezpečností*, str. 20 – 31, Lázně Bohdaneč
<http://www.krizovy-portal.cz/img/file/IOO%20Bohdane%C4%8D%2012%202010.pdf> (15. 4. 2012)

ale mnohdy hůře pozorovatelné, a tedy často i vyvolávající nesouhlasné stanovisko) může při překročení únosné kapacity planety existenčně ohrozit celou lidskou civilizaci. Jak upozorňují Per Pinstrup-Andersen a Rajul Pandya-Lorch, strukturální chudoba a nerovnoměrná distribuce bohatství/zdrojů zejména v rozvojových zemích, vede rovněž k degradaci životního prostředí (Pinstrup-Andersen – Rajul Pandya-Lorch 1995: str. 2).¹³

Z předešlého textu je patrné, že většina témat, která se vyskytují v environmentálním sektoru bezpečnosti, svou působností spadají a jsou také mnohem častěji sekuritizována v jiných sektorech bezpečnosti. Sám Ole Weaver v souladu s Barry Buzanem hovoří o environmentálním sektoru jako o rozšiřujícím, který ale nemá mít ambice stát se rovným ostatním sektorům bezpečnosti. Spíše se klaní k tomu, aby byl environmentální sektor začleněn pod ekonomickou agendu (Weaver 1998: str. 51 – 52).

2.3.3. Ekonomický sektor bezpečnosti

Ekonomický sektor se vyznačuje vysokým počtem různých aktérů sekuritizace (jednotlivci, firmy, stát, abstraktní princip liberálního pojetí mezinárodního ekonomického systému), širokým spektrem referenčních objektů (zachování růstu globální, národní, firemní ekonomiky, případně zachování stávající ekonomické stability). Podobu tohoto sektoru určují „diskuse o mezinárodní politické ekonomii, které se týkají charakteru vztahu mezi politickou strukturou anarchického mezinárodního systému a ekonomickou strukturou trhu“ (Buzan – Waever – Wilde 2005: str. 113 dle Buzan 1991: str. 230). Současnému ekonomickému diskursu, a tedy i ekonomické bezpečnosti, dominuje liberální přístup. Tento přístup se zabývá otázkami role státu v ekonomice, rovnoměrnému přístupu ke zdrojům, řešení příčin nestability, odstraňování obchodních bariér, vytvoření stabilních podmínek pro rozvoj konkurenčního prostředí (ekonomických) subjektů apod. Ekonomický sektor se proto zabývá vcelku širokým spektrem témat, které mají přímý dopad na

---

¹³ Pinstrup-Andersen – Rajul Pandya-Lorch (1995): *Poverty, food security, and the environment* <http://www.ifpri.org/sites/default/files/publications/vb29.pdf> (15. 4. 2012)

bezpečnost státu, společnosti, obchodních subjektů nebo systému jako celku. Trio autorů definovalo pět specifických témat ekonomické bezpečnosti:

1. „Schopnost států uchovat si na globálním trhu nezávislou vojenskou výrobní kapacitu
2. Možnost, že jisté druhy hospodářské závislosti na globálním trhu (...) budou využity k politickým cílům
3. Obavy, že globální trh vyprodukuje větší množství „poražených“ než „vítězů“, a tudíž se rozevrou nůžky existujících nerovností
4. Obavy: (a) z odvrácené strany kapitalismu a volného mezinárodního obchodu, již představuje obchod s ilegálním zbožím – především s drogami, (...), a s lehčími zbraněmi; (b) z obchodu s určitými vojensky významnými technologiemi (...) a z tlaku, kterému širící se industrializace a masový konzum vystaví globální životní prostředí
5. Obavy z toho, že mezinárodní ekonomiku jako celek zachvátí krize“ (Buzan – Waever – Wilde 2005: str. 116 – 117)

Jednotlivé hrozby v ekonomickém sektoru se odvíjejí od konkrétních referenčních objektů. Tématem, které může být ze strany státu úspěšně sekuritizováno, je např. národní hospodářství. To může být snadno ohroženo globální, ale i regionální systémovou krizí, spekulacemi na burze (skupování národních měn), rozsáhlým narušením kritické infrastruktury, nedostatkem základních zdrojů obživy pro obyvatelstvo jak z vnitřních, tak vnějších zdrojů nebo nedostatek energetických zdrojů. Hospodářské problémy (státu, systému) velmi snadno vyvolávají bezpečnostní problémy v jiných sektorech. Trojice autorů hovoří o schopnosti ekonomických témat přelévat se do ostatních sektorů, což dle nich znamená, že ekonomická bezpečnost ve skutečnosti vychází z logiky přežití v jiných sektorech, a ne z logiky samotného ekonomického sektoru (Buzan – Waever – Wilde 2005: str. 137). Stejně jako u environmentálního sektoru, Buzan a jeho kolegové nepovažují ekonomický sektor bezpečnosti za samostatný nebo rovnocenný koncept bezpečnosti. Je to do značné míry i tím, že

ekonomická témata podléhají především politicko-ideologickým sporům o ideologické podobě a fungování ekonomik v rámci mezinárodní politické ekonomie (Buzan – Waever – Wilde 2005: str. 136).

2.3.4. Společenský sektor bezpečnosti

Koncept společenského sektoru bezpečnosti, který se vztahuje ke společnosti a identitě, jakožto nejdůležitější hodnotě pro její přežití, je třeba chápat jako bezpečnost identity (*identity security*) (Buzan – Waever – Wilde 2005: str. 140). Tyto kolektivní identity a společnost jsou tedy referenčními objekty v societárním sektoru bezpečnosti. Může se tedy jednat jak o národ, tak i o etnické, náboženské, sexuální menšiny, klany, kmeny, případně i civilizace nebo rasy či náboženské systémy. Z tohoto pohledu tedy vyplývá, že identity mohou být vymezeny etnicky, rasově nebo třeba nábožensky. Pro kolektivní identity může pocit ohrožení vyplývat např. z migračních vln, horizontální nebo vertikální soupeření (útoky na kulturní nebo jazykovou identitu, problematické rozprostření identit), náhlý úbytek obyvatelstva (epidemie, genocida, přírodní katastrofy apod.), ale také útoky na svobodu (slova apod.). V první řadě tyto hrozby míří na individuální jedince, objektem sekuritizace se společenské hrozby vesměs stávají tehdy, kdy tyto hrozby ohrožují integritu a stabilitu společnosti jako celek (Buzan – Waever – Wilde 2005: str. 141 – 142). Častými aktéry sekuritizace, zejména pokud se jedná o téměř etnicky homogenní stát, se stávají politické elity. Nicméně to ale neznamená, že jediným, kdo může bránit societárním hrozbám, je stát, potažmo vládní elity. Společnost sama si může vytvářet vlastní obranné mechanismy (horizontální soupeření – obrana vlastní kulturní, jazykové identity apod.). V tomto sektoru vystupuje opět značné množství funkcionálních aktérů.

2.3.5. Politický sektor bezpečnosti

Tento sektor bezpečnosti je determinován nevojenským charakterem hrozeb. Tyto hrozby napadají organizační stabilitu společenského řádu. Jak již bylo zmíněno, do tohoto sektoru nespádají hrozby z předešlých sektorů bezpečnosti (tj. vojenský, environmentální, ekonomický a societární). Jedná se tedy o státní suverenitu, případně suverenitu jiných útvarů, lidská práva,

mezinárodní společenství nebo mezinárodní právo a jiné principy vztahující se k individuálnímu lidskému životu.

Hrozby v politickém sektoru jsou dvojího charakteru: buď je ohrožena vnější nezávislost, nebo jsou hrozby namířeny proti vnitřní politické legitimitě a proti fungování politických struktur (Buzan – Waever – de Jaap, 2005: str. 167 a 168). Vnější hrozby tak nemusí ohrožovat přímo státní suverenitu, ale mohou zpochybňovat legitimitu vnitřní politické ideologie, pomocí kterých se stát identifikuje (Buzan – Waever – de Jaap, 2005: str. 168). Nicméně platí, že v rámci politického sektoru bezpečnosti stát označuje jako hlavní referenční objekt své vlastní politické postavení a již zmíněnou vnitřní i vnější suverenitu (Buzan – Waever – de Jaap, 2005: str. 176).

Vzhledem k charakteru hrozeb v politickém sektoru bezpečnosti nemá smysl se tématem více zaobírat. Integrovaný záchranný systém řeší následky mimořádných katastrof způsobených lidskou i přírodní činností. Přestože hrozby mohou mít politické dopady, nejsou tak sekuritizovány. Hlavním tématem, jak bude ukázáno v následující kapitole, je lidská bezpečnost. Do této oblasti spadá široký okruh hrozeb, které z velké části spadají do sektoru environmentálního, ale i sociálního a ekonomického.

3. SEKURITIZACE LIDSKÉ BEZPEČNOSTI NA PŮDĚ EU

V předchozí kapitole byl vysvětlen pojmový aparát Kodaňské školy, což bylo nezbytné proto, aby bylo možné věnovat se tomu, jakým způsobem se akt sekuritizace lidské bezpečnosti odehrává na úrovni Evropské unie a také, jakým způsobem je díky sekuritizaci bezpečnosti lidského jedince utvářen mechanismus krizového řízení v případě různých katastrof a mimořádných událostí. Druhá část kapitoly se věnuje několika důležitým dokumentům, které v EU ovlivnily rámec spolupráce v oblasti ochrany jedince za mimořádných událostí. Poslední oddíl třetí kapitoly uvádí konkrétní případ událostí, a to výbuchu chemické továrny v italské Seveso a pozdější katastrofě v továrně v indickém Bhópálu, které ovlivnily bezpečnostní agendu orgánů Evropského společenství. Jedná se tedy o

případ, kdy byla sekuritizována událost, jež se odehrála mimo evropský kontinent, a tato pak vedla k učinění mimořádných opatření na půdě Evropského společenství.

Již v úvodu bylo zmíněno, že fenomén Evropské unie a její pojetí lidské bezpečnosti je opravdu oproti jiným mezinárodním organizacím i regionálním integračním uskupením specifický. A to i přesto, že je lidská bezpečnost definována stejně obšírně, jako ji pojímají jiné organizace – jako svoboda od strachu a svoboda od nedostatku.¹⁴ Téma lidské bezpečnosti je základním rámcem bezpečnostní agendy Evropské unie a hybnou silou integrace členských států v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky. A to přesto, že současné texty a praktické dopady společné zahraniční politiky členských států postrádají podobný ucelený rámec.¹⁵ V následující kapitole bude tedy snaha dokázat, že lidská bezpečnost a krizové situace spojené s mimořádnými katastrofickými událostmi jsou tématem, které struktury EU a představitelé členských států podobně označují za závažné téma a mají tedy eminentní zájem na jeho řešení. To se projevuje poté ve zcela praktických a konkrétních snahách členských států sjednotit své záchranné systémy včetně metodických a technologických parametrů.

3.1. Uchopení vnitřní bezpečnosti na půdě Evropské unie

V případě Evropské unie se hovoří o tzv. externalizaci vnitřní bezpečnosti, tzn., že se vnitřní bezpečnost členských států stala legitimním předmětem spolupráce na půdě Evropské unie. Po událostech 11. září 2001 přestalo být možné otázku vnitřní bezpečnosti a mechanismu krizového řízení řešit pouze na nadnárodní, či naopak národní úrovni (Druláková, 2009: str. 9 a 10). Spolupráce v této oblasti vyžaduje i sdílení citlivých informací, lze tedy předpokládat, že státy mezi sebou sdílí vysoký stupeň důvěry. Princip důvěry mezi Unií a jednotlivými státy zároveň je explicitně zmíněn např. v dokumentech definující spolupráci v ochraně evropské a národní kritické infrastruktury.

---

¹⁴ Mary Kaldor, Mary Martin a Sabine Selchow (2008): *Human Security: A European Security Strategy* <http://library.fes.de/pdf-files/id/ipa/05172.pdf>, str. 1 (17. 4. 2012)

¹⁵ tamtéž

Referenčním objektem v případě otázky integrovaného záchranného systému je jedinec. Zabýváme se tedy otázkou lidské bezpečnosti. V případě zařazení lidské bezpečnosti podle sektorů bezpečnosti Kodaňské školy, bezpečnostní témata s ní spojená patří především do společenského a environmentálního sektoru. Nicméně nelze takto dogmaticky škatulkovat, lidské bezpečnosti se často přezdívá jako bezpečnosti komplexní (*comprehensive security*) či také jako bezpečnosti rozšířené (*extended security*) (Stejskal, 2005: str. 55). Tato označení tedy napovídají, že se koncept lidské bezpečnosti pohybuje napříč bezpečnostními sektory. V úvodu kapitoly již bylo zmíněno úzké vymezení pojmu lidská bezpečnost jako svoboda od strachu a nedostatku, čemuž odpovídá i úsilí Evropské unie, která ohrožení lidské bezpečnosti identifikuje (podobně jako jiné státy) jako ohrožení života a základních lidských potřeb člověka (Stejskal, 2005: str. 57). Jan Stejskal ve svém příspěvku *Potenciální význam konceptu Human Security pro vnitřní bezpečnost* na konferenci Proměny konceptu vnitřní bezpečnosti uvádí, že „když Evropská unie hovoří o sobě a human security, má na mysli především angažovanost EU mimo své hranice, již v krizových oblastech. Řešení krize přímo u zdroje a v ideálním případě odstraňování příčin krizí je totiž jednou z nejúčinnějších cest, jak zajistit bezpečnost Evropy, protože krize mimo Evropu mají své konkrétní důsledky i v EU samotné (migrace, ilegální obchod se zbraněmi, šíření teroristických sítí)“ (Stejskal, 2005: str. 58). Jak se však nyní podíváme, Evropská unie se snaží chránit jednotlivce i v rámci hranic svých členských států.

Nicméně je nutné zdůraznit, že se tato diplomová práce nezabývá širším vymezením lidské bezpečnosti, ale ochranou jedince v případě (ne)očekávané přírodní katastrofy či jiné krize s důrazem na činnost záchranných jednotek coby praktickým důsledkem společné politiky EU a národních států. A to již po jejím bezprostředním vypuknutí, či v rámci prevence. Klíčovou událostí je přechod od modelu specializovaných národních záchranných odřadů coby jediných jednotek určených pro potřeby mezistátní pomoci k běžné „malé“ pomoci při mimořádných událostech v příhraničních regionech. Je tedy třeba vysvětlit, jak k této otázce Evropská unie přistupuje. Co se týče celkového pojetí bezpečnosti, EU v porovnání např. s pojetím bezpečnosti Spojených států klade

důraz na preventivní a regionální přístup, nesnaží se řešit problémy na globální úrovni a především vnímá bezpečnostní otázky jako propojení vojenské oblasti s ostatními sektory bezpečnosti, tedy s hrozbami nevojenskými. V rámci národní bezpečnostní strategie států EU je kladen důraz na civilní nástroje, tedy na to, aby civilní složky působily v rámci dlouhodobé prevence, konfliktům se předcházelo a také, aby tyto složky spolu vzájemně spolupracovaly na mezinárodní úrovni (Eichler, 2011: str. 29).

3.2. Klíčové dokumenty a cesta ke společnému mechanismu spolupráce v oblasti ochrany jednotlivce

V tomto oddíle bude zmíněno několik důležitých dokumentů, které ovlivnily uchopení vnitřní bezpečnosti a ochrany jednotlivce na půdě Evropské unie. Je třeba si však uvědomit, že programů na ochranu obyvatelstva bylo přijato mnoho a jednotlivé plány se často měnily. Proto není v možnostech této práce zmínit všechny. Uvedeny budou tedy ty, které nějakým způsobem posunuly, či ovlivnily směřování spolupráce členských států, a které bezprostředně souvisí s tématem této diplomové práce – nejsou to však dokumenty jediné, které se otázkou vnitřní bezpečnosti zabíraly. Mezi nejdůležitější dokumenty, které budou rozebrány podrobněji, patří *Mechanismus na podporu zesílené spolupráce mezi členskými státy v oblasti civilní ochrany* z roku 2001 a *Stockholmský program* přijatý v roce 2010.

V roce 1985 souhlasily vlády členských států EU, že budou koordinovat snahy o zajištění bezpečí svých obyvatel. Do roku 1994 byly položeny základy, na nichž je stavěn současný přístup k řešení případných katastrof. Iniciativy, které jsou přijaty na úrovni Evropské unie, jsou na základě principu subsidiarity aplikovány na národní úrovně členských států EU. Snaha EU tak vede k tomu, že je ochrana občana zajišťována na třech úrovních, regionální, národní i lokální.¹⁶ Z tématu nelze vynechat ani zmínku o Schengenských dohodách, které přispěly k vytvoření Schengenského informačního systému, jenž usnadňuje proces

---

¹⁶ *EU focus on civil protection:*
http://ec.europa.eu/echo/civil_protection/civil/pdffdocs/focus_en.pdf, str. 9 (13. 4. 2012)

européizace v bezpečnostních otázkách, obzvláště v otázce policejní a soudní spolupráce, a umožňuje státům sdílet citlivé informace (viz Druláková, 2009: str. 12).

Klíčovým dokumentem je *Mechanismus na podporu zesílené spolupráce mezi členskými státy v oblasti civilní ochrany* z roku 2001. Účelem Mechanismu je „na základě žádosti postiženého státu poskytnout podporu EU v případě mimořádných událostí a usnadnit lepší koordinaci asistenčního zásahu ze strany členských států a Společenství, při zohlednění zvláštních potřeb izolovaných, nejvzdálenějších a jiných regionů nebo ostrovů Společenství... Mechanismus by měl v oblasti civilní ochrany usnadnit odezvu na všechny druhy závažných mimořádných událostí uvnitř nebo vně Společenství, včetně přírodních a člověkem způsobených pohrom, teroristických činů a technologických, radiologických nebo ekologických havárií, včetně znečištění vod v důsledku námořních havárií. V případě všech uvedených mimořádných událostí je možné žádat o pomoc v oblasti civilní ochrany, která doplní schopnosti odezvy postižené země“ (Kadlec, 2008: str. 9).

Postupně bylo zjištěno, že dokument má určité mezery, proto byla v roce 2007 přijata úprava dokumentu, tzv. „Recast“ Mechanismu civilní ochrany Společenství. Mechanismus civilní ochrany má za úkol zajistit v případě katastrofy pomoc ze strany ostatních států Evropské unie a v případě společného zásahu usnadnit koordinaci zásahových modulů, a to i s ohledem na to, zda se postižený region nachází v odlehlé či ostrovní části Evropské unie (Kadlec, 2008: str. 9). (více o Mechanismu a záchranářských modulech v kapitole 4.2.1 *Organizace přeshraniční pomoci záchranářskými jednotkami – široký model*)

Spolupráce v této oblasti by měla mj. zesílit pocit evropské solidarity a ze strany členských států i vedení Evropské unie bylo od přijetí dokumentu požadováno, aby se tyto mechanismy nadále rozvíjely. Jedním z významných impulsů byly události spojené s následky ničivých vln tsunami v roce 2005. Poté reagovala Evropská rada a Evropský parlament tak, že zesílily volání po větší účinnosti a viditelnosti projevů civilní ochrany EU. (Kadlec, 2008: str. 9). Zde lze poukázat na příklad toho, jak katastrofa, která se odehrála mimo evropský

kontinent a v podstatě neměla přímý dopad na bezpečí občanů Evropské unie (nepočítáme-li turisty ze zemí Evropské unie nalézající se v postižených oblastech) zasáhla do agendy EU a významně ovlivnila snahy o zajištění lidské bezpečnosti.

V roce 1997 byl Radou Evropské unie přijat akční program na ochranu občanů, který byl uveden do praxe o rok později, ale už od roku 1999 jej následoval druhý plán, který byl mnohem širšího záběru. Tento program, trvající do roku 2004, usiloval o usnadnění výměny evropských specialistů na katastrofy a pokrýval tyto oblasti: 1. Vyhodnocení, prevence a potlačení rizik, 2. Informovanost veřejnosti, 3. Pohotovost a reakce, 4. Analýza situace po uplynutí katastrofy, 5. Horizontální akce.¹⁷

Dalším důležitým dokumentem, který je třeba zmínit v souvislosti s pojetím bezpečnosti v EU, je tzv. *Stockholmský program pro léta 2010 – 2014*. Součástí programu je také strategie EU v otázce vnitřní bezpečnosti, při čemž Evropská rada nadále zdůrazňuje nutnost lepší koordinace v otázce regionální a národní bezpečnosti, bez nichž není možné zajistit ani spolupráci transnacionální.¹⁸ V rámci tohoto programu byly přijaty hlavní principy formující hlavní strategii pro ochranu vnitřní bezpečnosti¹⁹:

1) rozdělení funkcí mezi EU a členskými státy, při čemž by toto rozdělení mělo respektovat společné vnímání současných hrozeb.

2) respektování základních práv, mezinárodní ochrany a vlády práva

3) solidarita panující mezi členskými státy

4) reflektování proaktivního a zpravodajského přístupu

---

¹⁷ *EU focus on civil protection:*

http://ec.europa.eu/echo/civil_protection/civil/pdfdocs/focus_en.pdf, str. 9 (13. 4. 2012)

¹⁸ *The Stockholm Programme — An open and secure europe serving and protecting citizen:*

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:en:PDF>, str. 17 (13. 4. 2012)

¹⁹ Volně přeloženo ze *The Stockholm Programme — An open and secure europe serving and protecting citizen:*

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:en:PDF>, str. 17 a 18 (13. 4. 2012)

5) potřeba zaujmout horizontální a „překřížující se“ přístup, aby byl vytvořen systém schopný vypořádat se s rozsáhlými přírodními i člověkem způsobenými katastrofami.

6) plynulá spolupráce mezi agenturami EU včetně zlepšení informační výměny mezi nimi

7) zaměření se na realizaci, zefektivnění a zlepšení preventivní činnosti

8) zapojení regionálních iniciativ a spolupráce

9) informovat občany o práci EU na ochranu obyvatel.

Stockholmský program je důkazem, na kolik je mezi členskými státy EU blízký institut důvěry. V rámci Programu se státy zavazují ke sdílení důležitých informací, které jsou pro zajištění vnitřní bezpečnosti nezbytné. Proto je nutné vytvořit síť informačních a komunikačních technologií a dalších služeb, které se zaměřují na ochranu kritické infrastruktury (tím je myšleno např. technické vybavení zajišťující dodávky elektřiny, pohonných hmot atd.). Stockholmský program je však zmíněn ještě z jednoho důvodu – je v něm uvedeno několik hrozeb, které jsou z hlediska EU sekuritizovány. Podle následujícího výčtu hrozeb je možné i vidět, že sekuritizovaná témata nespádají do tradiční vojenské problematiky. Naopak, jedná se o rozmanitý a široký záběr hrozeb, které, bude-li použito dělení Kodaňské školy, spadají do sektoru ekonomického, politického, environmentálního a společenského, přičemž tyto hrozby často zasahují více než jeden sektor a navzájem se ovlivňují. Ve Stockholmském programu jsou jmenovitě zmíněny: kriminalita a organizovaný zločin (drogová problematika, zneužívání dětí, obchod s lidmi, kyberterorismus), ekonomická kriminalita a korupce, terorismus.

Jedna z částí Programu se věnuje unijnímu krizovému managementu, což je pro tuto práci velmi důležité. Řeší tedy mimořádné situace jako požáry, bouřky, zemětřesení, povodně či teroristické útoky. Vzhledem k tomu, že dané katastrofy stěží respektují státní hranice, je právě během nich zapotřebí dosáhnout spolupráce a vytvořit již několikrát zmiňovaný „integrovaný

záchranný systém“. V rámci krizového managementu jsou důležité dva principy: a) každý členský stát je zodpovědný za to, aby svým občanům poskytoval ochranu proti již existujícím rizikům a b) mezi členskými státy panuje solidarita, takže dojde-li k situaci, která přesahuje hranice jednoho státu, či není v silách státu danou situaci vyřešit vlastními silami, poskytují členské státy EU před, během a po dané krizi svoji pomoc.²⁰

V souladu se Stockholmským programem byl v roce 2010 přijat dokument *Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie: Pět kroků směrem k bezpečnější Evropě*. Oním pátým krokem je zvýšení schopnosti EU k řešení krizí a katastrof. Dokument poukazuje na to, že záběr těchto neočekávaných událostí je velmi široký, od kyberterorismu přes přírodní katastrofy, epidemie, či náhlých poruch infrastruktury. Je zde zmíněno i to, že na základě Lisabonské smlouvy je zákonnou povinností každého státu projevit solidaritu a pomoc jiné členské zemi EU. Cílem je pak tuto doložku o solidaritě převést do praxe.²¹ Od roku 2010 pak Evropská komise vydává zprávy o strategii vnitřní bezpečnosti Evropské unie, v nichž zmiňuje, jaké jsou priority a cíle v zajišťování vnitřní bezpečnosti. K tomu přispěl právě dokument *Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie: Pět kroků směrem k bezpečnější Evropě*, který mimo to určil další kroky, jak v procesu zajištění krizového managementu postupovat. V roce 2011 členské státy provedly vlastní analýzy rizik a zveřejnily svůj národní přístup ke krizovému managementu. Na základě toho pak Komise na konci roku 2012 určí, která rizika se navzájem vyskytují napříč členskými státy a u nichž lze tedy předpokládat, že jim EU bude v budoucnu čelit. Cílem tohoto úsilí by mělo být to, že v roce 2014 vyvine EU jednotnou politiku krizového managementu.²²

Strategie vnitřní bezpečnosti zmiňuje ještě jednu velmi důležitou věc: proto, aby byl v případě krizové události, přístup členských států co nejvíce

---

²⁰ *The Stockholm Programme — An open and secure Europe serving and protecting citizen:*
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:en:PDF>, str. 25

²¹ *The EU Internal Security Strategy in Action: Five steps towards a more secure Europe:*
http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/malmstrom/archive/internal_security_strategy_in_action_en.pdf, str. 13 (13. 4. 2012)

²² *The EU Internal Security Strategy in Action: Five steps towards a more secure Europe:*
http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/malmstrom/archive/internal_security_strategy_in_action_en.pdf, str. 14

integrovaný, je třeba zajistit, aby státy měly k dispozici stejné informace a navzájem je sdílely jak mezi sebou, tak mezi operačními a politickými institucemi EU. Jednotný informační systém pak povede k tomu, že se sjednotí i bezpečnostní příslušenství a vybavení, stejně jako výcvik personálu.²³ Již ve Strategii je zmíněno, že je v rámci evropské civilní ochrany (*Civil Protection – CP*)²⁴ nutné vytvořit Evropské centrum reakce na mimořádné události a dle idey evropské civilní ochrany vybudovat spolupráci nejen na ministerské, ale i záchranné úrovni s cílem zajistit ochranu obyvatelstvu, jejich majetku a životního prostředí. V novém Mechanismu civilní ochrany z roku 2011, který upravuje předešlé Mechanismy, je o Centru reakce na mimořádné události také zmínka, přičemž by instituce měla zajistit nepřetržitou ochranu. Centrum by mělo vyhodnocovat hrozby, připravovat scénáře k jejich řešení a koordinovat záchranné akce, ale také poskytovat humanitární pomoc a ochranu civilnímu obyvatelstvu (o podobě a fungování MIC viz dále). Členka Evropské komise Kristalina Georgieva a také komisařka pro mezinárodní spolupráci a humanitární pomoc zmiňuje, že o nutnosti vytvoření Centra rozhodly události roku 2010, kdy západní Evropu postihla série krutých bouří, střední Evropu zase mohutné záplavy. Sekuritizovány jsou však i události mimo prostor EU, např. ničivé požáry v Ruské federaci či série zemětřesení v Haiti a Pákistánu.²⁵ Opět je tak možné přesvědčit se o tom, že evropské politické orgány svá rozhodnutí, ovlivňující bezprostředně události uvnitř Unie, sestavují na základě přírodních a jiných katastrof, které bezprostředně neohrožují bezpečí členských států. Nicméně jsou pro ně velkým politickým tématem, dle něhož posilují své přesvědčení, že je třeba obyvatelstvo EU bránit i proti těmto katastrofám.

V rámci této kapitoly zbývá zmínit, že krizový management Evropské unie směřuje i mimo hranice států EU. V souladu se Stockholmským programem bylo podniknuto několik kroků, které směřovaly ke spolupráci

---

²³ tamtéž

²⁴ Poznámka – Evropská unie používá termín *Civil protection*, který by se dal přeložit jako Civilní ochrana. Nicméně, tento termín není v České republice užíván. Místo tohoto termínu se užívá obsahově stejný termín Ochrana obyvatelstva – OO, mezinárodní symbol modrého trojúhelníku v oranžovém poli zůstává.

²⁵ *New legislation on Disaster Response Capacity*: http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/georgieva/hot_topics/european_disaster_response_capacity_en.htm (21. 5. 2012)

s mimoevropskými státy. V listopadu 2011 byla podepsána dohoda mezi evropskou Komisařkou pro mezinárodní spolupráci, humanitární pomoc a řešení krizí a orgánem Spojených států amerických pro řešení mimořádných událostí, *Federal Emergency Management Agency* (FEMA). Dohoda zavazuje ke spolupráci v oblasti redukce rizik vedoucích k potenciální katastrofě a dále k posílení a odezvě na vzniklou katastrofu. Impulsy, které k dané spolupráci vedly, byly povodně v Austrálii, série bouří v USA a zemětřesení v Japonsku.²⁶

3.3 Praktické důsledky úsilí EU o vytvoření zharmonizovaných integrovaných záchranných systémů

Přístup Evropské unie k zajištění bezpečnosti vede k tomu, že jsou za životně důležité pro chod státu považovány i oblasti, které se z historického hlediska neocitaly přímo v centru zájmu bezpečnostní agendy. Kromě již zmíněného jedince, který se stal důležitým referenčním objektem, se spolupráce EU na zajištění vnitřní bezpečnosti týká cílů a oblastí, které nespádají pod vojenský a politický sektor bezpečnosti. Pro fungování veřejné zprávy a zajištění základních životních potřeb obyvatelstva je nutné bránit infrastrukturu států. Pro tuto potřebu se vžil termín *kritická infrastruktura – KI* (*critical infrastructure – CI*). Pokud by došlo k jejich ohrožení, byla by narušena bezpečnost jak na národní, regionální i lokální úrovni. Vzhledem k provázanosti členských států EU, by ohrožení určitého typu infrastruktury jednoho státu mělo s velkou mírou pravděpodobnosti dopad na mezinárodní úrovni. Z toho pramení eminentní zájem EU kritickou infrastrukturu bránit. Typickými příklady jsou dodávky elektřiny a plynu, pohonných hmot a telekomunikační sítě.²⁷ Tomuto velmi důležitému termínu se však podrobněji bude věnovat Čtvrtá kapitola.

Cílem této části Třetí kapitoly je zhodnotit, jak snaha o vytvoření zharmonizovaných IZS může mít zcela konkrétní dopady. Doposud jsme hovořili spíše o teoretické rovině a o tom, co je zaneseno pouze formálně v důležitých

---

²⁶ <http://www.insuranceinsight.com/insurance-insight/news/2126497/eu-fema-agree-risk-reduction-disaster-response> (17. 5. 2012)

²⁷ *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020:* <http://www.hzscr.cz/clanek/koncepce-ochrany-obyvatelstva-do-roku-2013-s-vyhledem-do-roku-2020-503181.aspx>, str. 9 (17. 5. 2012)

dokumentech. Jednou z těchto změn je kupříkladu vytvoření evropského čísla pro tísňové volání 112 – ač se to může zdát zdánlivě nepodstatné. Toto telefonní číslo funguje vedle národních tísňových linek, některé státy (Dánsko, Finsko, Malta, Nizozemsko, Portugalsko, Rumunsko a Švédsko) se dokonce rozhodly, že se evropské číslo stane jejich jediným číslem pro tísňová volání. Číslo 112 bylo zavedeno již v roce 1991 a impulsem k tomu se stal nárůst mobility evropských občanů. Do roku 1996 pak byly všechny členské státy EU povinny uvést číslo plně do provozu.²⁸ Po zavolání na číslo 112 však má volající zabezpečeno, ač nehovoří jazykem dané země, že bude jeho zpráva zpracována.²⁹ Standardní jazykovou výbavou operačního důstojníka linky 112 (nejedná se ale o nová, specializovaná pracoviště, číslo 112 je jen dalším krizovým číslem na operačních střediscích) je angličtina. Ale v případě potřeby není problém dohovorit se jinou řečí. Pokud dotyčný operační důstojník, případně volající, neovládá požadovaný jazyk, může operační důstojník hovor přepojit k jinému operátorovi, případně na zcela jiné operační středisko. Jednotlivá operační střediska mají vypracované seznamy operačních důstojníků hovořících cizími řečmi, takže ostatní operátoři okamžitě vědí, ke komu mají volajícího přepojit. Další výhodou jednotného čísla je to, že volající, např. občan České republiky, který má třeba jen minimální znalost angličtiny, se může v případě pobytu v zahraničí skrze tamního operátora spojit se svým národním operačním důstojníkem, který zpětně zalarmuje požadované bezpečnostní a záchranářské složky v zemi jeho momentálního pobytu. Tato nová služba, iniciovaná londýnskou zdravotnickou záchranou službou, spočívá ve vytvoření a propojení databáze do systému mezinárodní spolupráce středisek pro příjem tísňového volání v rámci Asociace evropského čísla tísňového volání (*European Emergency Number Association – EENA*).³⁰ Tísňové číslo mohou využít i hluchoněmí, kteří mohou pomoc zalarmovat

---

²⁸ *Tísňová volání v České republice*: <http://www.hzscr.cz/clanek/tisnova-volani-v-ceske-republice.aspx> (17. 5. 2012)

²⁹ *91/396/EEC: Council Decision of 29 July 1991 on the introduction of a single European emergency call number*: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31991D0396:EN:HTML> (17. 5. 2012)

³⁰ *Česká stodvanáctka vám pomůže i při pobytu na Olympiádě, pomoc zajistíte i z Londýna*: <http://www.pozary.cz/clanek/57043-ceska-sto-dvanactka-vam-pomuze-i-pri-pobytu-na-olympiade-pomoc-zajistite-i-z-londyna/> (25. 7. 2012)

pomocí SMS.³¹ Od roku 2015 se na projektu 112 bude podílet i Ruská federace, kde toto číslo bude dostupné po celém jejím teritoriu.³²

Snahy o sjednocení tísňových čísel však přináší i negativní dopady – o jednotném nouzovém čísle panuje mezi občany EU stále nízké povědomí.³³ V nejen v této problematice se projevuje fakt, že informovanost občanů o vnitřní bezpečnosti je stále v kompetenci národních států. Zanedbá-li stát tuto povinnost, občané státu si nemusí být vědomi toho, jak postupovat v případě krizové situace i mimo hranice vlastního státu.³⁴ V tomto ohledu je nutné vyzdvihnout „marketingovou“ práci českých hasičů, neboť povědomí o jednotném evropském nouzovém čísle je mezi českými občany na jedněch z nejvyšších míst v celé Evropě.

Doposud nebyla zmíněna velmi důležitá věc, která je pro fungování záchranných operací naprosto klíčová, a to financování. V roce 2002 byl zřízen Fond Solidarity Evropské unie: „Cílem jeho vytvoření bylo poskytnutí rychlé a flexibilní finanční pomoci (nikoli dlouhodobých opatření) při velké přírodní katastrofě. Touto katastrofou se myslí taková, při které jsou odhadované škody vyšší než 0,6 % HDP postiženého státu). V rámci fondu se poskytuje pomoc i preventivním opatřením proti těmto přírodním katastrofám.“³⁵

Vzhledem k tomu, že se Unie v minulých letech poučila z důsledků rozsáhlých katastrof, jako jsou např. lesní požáry a povodně, hodlá Fond

---

³¹ *Dutch emergency number soon available via SMS:* <http://www.telecompaper.com/news/dutch-emergency-number-soon-available-via-sms> (25. 7. 2012)

³² *Call Center to Improve Emergency Services:* <http://www.themoscowtimes.com/business/article/call-center-to-improve-emergency-services/462356.html> (25. 7. 2012)

³³ *Evropský den čísla 112: 74 % Evropanů neví, na jaké tísňové číslo zavolat na cestách v EU. Nová kampaň:* <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/120&format=HTML&aged=1&language=CS&guiLanguage=en> (15. 6. 2012)

³⁴ Viz k problematice

Evropský den čísla 112: 74 % Evropanů neví, na jaké tísňové číslo zavolat na cestách v EU. Nová kampaň: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/120&format=HTML&aged=1&language=CS&guiLanguage=en> (15. 6. 2012)

³⁵ *Fond solidarity – EUSF:* <http://www.euroskop.cz/8636/sekce/fond-solidarity---eusf/> (28. 5. 2012)

Solidarity rozšířit o prostředky, které by lépe napomohly takto rozsáhlým krizím předcházet. Zároveň Rada EU vyzývá členské státy i Komisi, aby dohlížely na lepší čerpání evropských fondů, které právě slouží prevenci katastrof. Rovněž by měla být zvýšena informovanost o možnosti čerpání těchto prostředků a systém čerpání by měl být zjednodušen.³⁶

Na závěr této podkapitoly je nutné podotknout, že cílem EU je to, aby všechny státy vytvořily vlastní integrovaný záchranný systém, hlavní starost o financování tedy leží na jejich bedrech. V případě České republiky jsou prostředky získávány ze státního rozpočtu a z rozpočtu krajů, případně jsou čerpány ze strukturálních fondů EU. Tyto prostředky pak slouží na zpracování „dokumentace IZS, ochranu obyvatelstva, společné výdaje při prověřování připravenosti k záchranným a likvidačním pracím a na budování a provozování společně užívaných zařízení pro potřeby IZS, mezi které patří zejména telekomunikační a informační systémy.“³⁷ Dále je v rozpočtu pamatováno i na položky pro případ uhrazení výdajů, které slouží na záchranné likvidační práce.³⁸

3.4 Výbuch chemické továrny v Bhópálu: příklad sekuritizace katastrofy, odehrající se mimo evropské území, a jejího vlivu na bezpečnostní agendu EU

Následující podkapitola se věnuje tomu, jak může událost, která se odehrála mimo region Evropské unie, ovlivnit evropskou vnitrobezpečnostní agendu. Jednou z největších technogenních katastrof v dějinách lidstva byl výbuch chemického závodu v indickém městě Bhópál z roku 1984. Tato katastrofa vstoupila do dějin nejen svým rozsahem, ale hlavně mezinárodní úpravou stávajících směrnic a metodik pro výstavbu chemických provozů, zajištění požadovaných stavů a plošného pokrytí území záchrannými jednotkami, včetně stanovení postupů likvidace případných nehod. Ale nejprve je

---

³⁶Unie chce lépe předcházet velkým katastrofám:

http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/udalosti_a_media/unie_chce_lepe_predchazet_velkym.htm
1 (15. 5. 2012)

³⁷Dvořák, Pavel (2007): *Integrovaný záchranný systém a jeho financování*, bakalářská práce, Masarykova univerzita, http://is.muni.cz/th/100236/esf_b/BP-dvorak_pavel_last.pdf, str. 30 (15. 5. 2012)

³⁸ tamtéž

nutné uvést všechny potřebné souvislosti, včetně jedné důležité události, která katastrofě v Bhópálu předcházela.

Dne 10. července 1976 došlo v italském městě Seveso nedaleko Milána k malému výbuchu v továrně na herbicidy patřící švýcarské firmě *Divaduan*, která byla součástí koncernu *Hoffmann-Leroche*. Během této havárie, kterou společnost bagatelizovala, uniklo do vzduchu přes 2 kg dioxinu. Teprve po sedmnácti dnech společnost přiznala pravý stav věci. Muselo být evakuováno přes 600 obyvatel, u 2 tisíců osob byla diagnostikována různá míra otravy. Jen shodou šťastných náhod nedošlo ke ztrátám na životech, neboť toto množství dioxinu by dokázalo usmrtit přibližně 19 tisíc lidí. U obyvatel se krátce po havárii vyskytly příznaky značící otravu – bolesti hlavy, krvácení, oslabená imunita a další, v oblasti je dosud zvýšené množství výskytu rakoviny. V delším časovém horizontu se rodily fyzicky i mentálně poškozené děti, množství žen potratilo, těžce otrávená zůstala půda apod. Jak bylo řečeno výše, stejně jako k oznámení nehody, se společnost postavila k odstranění důsledků výbuchu. Trvalo šest let, než bylo přislíbeno, že 150 tun vysoce kontaminované půdy a odpadu bude odtěženo a odvezeno k dekontaminaci ve specializovaném pracovišti nedaleko od Paříže. Odpad se ale cestou „ztratil“, o několik měsíců později byl nalezen volně uložený v prostorách bývalých jatek v malé francouzské vesnici Angilcourt.³⁹ V tomto případě došlo k akumulaci selhání všeho možného – od nedodržování technologických postupů, včasného neoznámení havárie úřadům, neochota dekontaminovat půdu a vzniklý odpad, neschopnost úřadů vynutit si dozor a ani dodržování tehdy platných zákonů, navíc vše umocněno touhou po rychlém zisku bez ohledu na okolní svět.

Na základě této zkušenosti byla v srpnu 1982 přijata Směrnice Rady 82/501/EHS o nebezpečí a závažných haváriích při určitých průmyslových činnostech zavádějící požadavky na řízení bezpečnostních systémů, havarijního a územního plánování, včetně posílení pravomocí kontrolních mechanismů a inspekcí prováděných členskými státy. Pro směrnici se vneslo označení *směrnice*

---

³⁹ Seveso: <http://arnika.org/seveso> (2. 5. 2012)

Seveso. První přepracování *směrnice Seveso* (Směrnice 87/216/EEC, následovaná Směrnicí 88/610/EHS z roku 1988) se událo po chemické katastrofě v indickém Bhopálu z prosince 1984, kde při výbuchu chemické továrny společnosti *Union Carbide India Limited* (UCIL) koncernu *Union Carbide Corporation* (UCC) produkující pesticidy, do vzduchu uniklo přes 40 tun chemické páry methylisokynátu.⁴⁰ Smrtící mrak okamžitě zahubil kolem 3 800 lidí, odhaduje se, že v prvních několika dnech po nehodě zemřelo dalších 10 tisíc lidí, dalších 15 až 20 tisíc lidí zemřelo během posledních dvou desetiletí předčasně, přes 50 tisíc lidí oslepo nebo bylo jinak nenávratně zdravotně poškozeno. Přes 152 tisíc lidí muselo být vystěhováno ze svých domovů. Dodnes je celá oblast zamořena nebezpečnými látkami, v oblasti se rodí znetvořené děti, velmi častý je výskyt několika druhů rakovin, leukémie a dalších smrtelných chorob. Stejně jako u již dříve zmíněné havárie, i zde sehrála svou roli touha po zisku a ekonomickém růstu při nerespektování téměř žádných bezpečnostních norem, technologických postupů, neinformování veřejnosti a příslušných úřadů, přehazování nebo zřikání se odpovědnosti za selhání či vymyšlení si vlastních scénářů vzniku nehody – útok extremistů nebo sabotáž zaměstnanců.⁴¹ Tato nehoda ukázala slabost národních vlád a mezinárodních institucí při vymáhání práva a dohledu nad dodržováním standardů (nejenom) nad nadnárodními korporacemi, ale téměř nad celým odvětvím takto nebezpečných provozů.

V prosinci 1996 vstoupila v platnost zcela nová Směrnice Rady 96/82/EC o kontrole nebezpečí závažných havárií, označovaná jako *Seveso II*. Tu měly členské státy implementovat do svých právních řádů, směrnice byla závazná jak pro státy a jejich výkonné a kontrolní orgány, tak i pro dotčený průmysl. *Seveso II* neustále prochází revidováním a doplňováním o zjištěné skutečnosti. Zatím poslední změnou provedenou ve směrnici *Seveso II* je Směrnice Rady 2003/105/EC. Přípravou metodických materiálů, ze kterých vychází směrnice *Seveso II*, jsou pověřeny technické skupiny pracoviště *Major Accident Hazards Bureau* (MAHB), které je součástí Výzkumného střediska Evropské komise

---

⁴⁰ *Chemical Accidents (Seveso II) - Prevention, Preparedness and Response:*
<http://ec.europa.eu/environment/seveso/index.htm> (2. 5. 2012)

⁴¹ Broughton, Edward (2005): *The Bhopal disaster and its aftermath: a review;*
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1142333/> (5. 5. 2012)

(*Joint Research Centre*), Ispra, Itálie. Hlavní národní kompetentní autoritou České republiky v aplikaci a dohledu dodržování Seveso II je Ministerstvo životního prostředí.⁴² Zde je tedy možné vyzorovat proces, kdy je sekuritizovaná událost, v tomto případě výbuch chemické továrny, sekuritizována (přestože se událost odehrála v odlišném prostředí než v EU) a jakým způsobem má vliv na přijímání mimořádných politických opatření.

4. KRITICKÁ INFRASTRUKTURA

V této kapitole bude vysvětlen značně důležitý termín vztahující se k celému komplexu hrozeb vytipovaných a sekuritizovaných Evropskou unií a jednotlivými členskými státy. Bude zde ukázáno, jak velká mezinárodní organizace ovlivňuje sekuritizační procesy v národních státech. Smyslem této harmonizace na nadnárodní úrovni je vytvořit jednotný přístup, který je nejen mnohem efektivnější při prevenci a eliminaci hrozeb, je ekonomičtější, ale také dokáže poskytnout lepší ochranu obyvatel zemí Evropské unie jako celku, bez ohledu na jejich národní, regionální nebo lokální původ.

V předchozích kapitolách bylo představeno zejména legislativní pozadí, včetně událostí, které vedly k těmto úpravám. Tato kapitola na předchozí tematicky navazuje a pojednává o konkrétní podobě praktického přístupu, včetně legislativního pozadí, k eliminaci fyzických hrozeb životně důležitých objektů a služeb, které stát a jeho společnost potřebuje ke své existenci. Důvod ochrany KI je zřejmý, každá společnost potřebuje mít zaručeny základní potřeby, včetně pocitu veřejného blaha a bezpečí pro osobní rozvoj. Tedy vše, co svoji činností zaručují právě objekty a subjekty KI. Navíc, jsou to právě záchranářské složky, pod které obvykle spadá metodická a logistická problematika ochrany KI. A zároveň, na kvalitě funkčnosti KI závisí nejenom bezpečnost a vlastně i existence obyvatelstva a státu, ale také reálné fungování bezpečnostních a záchranářských

---

⁴² *Zavádění směrnice SEVESO II*: http://www.mzp.cz/cz/zavadeni_smernice_seveso (2. 5. 2012)

složek.⁴³ Z toho tedy vyplývá, že pokud má být dosaženo optimální hladiny funkčnosti systému ochrany jedince/obyvatel a státu/Evropské unie, je nutné pečlivě spravovat jak KI, tak dbát na akceschopnost všech jednotlivých složek integrovaného záchranného systému.

4.1 Kritická infrastruktura v kontextu Evropské unie

„Ochrana kritických infrastruktur má podstatný význam pro vnitřní bezpečnost v EU a blaho jejích občanů. Zničení nebo narušení určitých infrastruktur může v důsledku zmařit lidské životy, zničit životní prostředí a majetek a také trvale narušit důvěru veřejnosti ve státní ochranu a péči.“⁴⁴ Pokud se hovoří o definici evropské KI (European Critical Infrastructure – ECI), tak ta „by měla vycházet z přeshraničního charakteru, který bude mít pouze taková událost, která způsobí vážné důsledky i za hranicemi členského státu, ve kterém se infrastruktura nachází. Dalším prvkem, který by měla brát v úvahu, je skutečnost, že bilaterální režim spolupráce v oblasti CIP mezi členskými státy představuje dobře zavedený a účinný prostředek nakládání s CI přes hranice dvou členských států.“⁴⁵

Jedny z prvních dokumentů na úrovni Evropské unie, které se týkající problematiky ochrany kritické infrastruktury, jsou *Zelená kniha o evropském programu na ochranu kritické infrastruktury*⁴⁶ a sdělení *Ochrana kritické infrastruktury v boji proti terorismu*⁴⁷. Toto sdělení bylo představeno Radě a

---

⁴³ Kovářík, František; Mozga, Jan (2010): *Několik poznámek k ochraně kritické infrastruktury – Some remarks on the critical infrastructure protection*, http://www.population-protection.eu/attachments/027_vol2n1_mozga_kovarik.pdf, str. 2 (17. 6. 2012)

⁴⁴ *Určování a označování evropské kritické infrastruktury a o posouzení potřeby zvýšit její ochranu*: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:175E:0206:0206:CS:PDF>, str. 3 (17. 6. 2012)

⁴⁵ *Zelená kniha o evropském programu na ochranu kritické infrastruktury*, str. 7: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0576:FIN:CS:PDF> (17. 6. 2012)

⁴⁶ *Zelená kniha o evropském programu na ochranu kritické infrastruktury*: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0576:FIN:CS:PDF> (17. 6. 2012)

⁴⁷ *Critical Infrastructure Protection in the fight against terrorism*: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_terrorism/133259_en.htm (17. 6. 2012)

Evropskému parlamentu Komisí v červnu 2004. Je prvním takovým dokumentem, který se hlouběji věnuje problematice ochrany KI. Co je v ní důležitého, je první vymezení pojmů evropské kritické infrastruktury (fyzické nebo IT zařízení, kybernetické, energetické, telekomunikační a jiné sítě, služby nebo majetek, jejichž ohrožením nebo zničením by byla ohrožena bezpečnost, zdraví, hospodářský blahobyt občanů nebo efektivní fungování vlád v EU) a na jaký typ hrozeb se má EU, potažmo národní státy, zaměřovat. Dle tohoto sdělení se jedná o oblasti⁴⁸:

- 1) Energetická zařízení a sítě
- 2) Komunikační a informační technologie
- 3) Finance (bankovní systémy atd.)
- 4) Zdravotní péče
- 5) Potraviny
- 6) Voda (přehrady, skladování, úprava, vodohospodářské sítě)
- 7) Doprava (letišť, přístavy, železnice atd.)
- 8) Výroba, skladování a přeprava nebezpečných látek
- 9) Správa (kritické služby, zařízení, informační sítě atd.)

Dle výše uvedeného je patrné, že v tomto výčtu oblastí sekuritizace témat ochrany KI na půdě EU se jedná o komplexní rozsah, který, pokud použijeme dělení Kodaňské školy, postihuje všechny sektory bezpečnosti. Jde o velmi široký záběr bezpečnostních témat, která spadají jak do všech sektorů bezpečnosti, tak tyto hrozby zároveň často přesahují z jednoho do druhého sektoru a navzájem se ovlivňují.

Obsahem sdělení je také upozornění, že každý členský stát EU řeší problematiku ochrany KI svým vlastním způsobem, ale v souladu s eurounijní snahou o harmonizaci ochrany KI – tzn., na základě harmonizovaného postupu stanoveného EU musí každý národní stát určit, jaká KI je pro něj prioritní, stejně jako určit konkrétní organizace (státní, soukromé) nebo osoby zodpovědné za

---

⁴⁸ Přeloženo a zkráceno z *Critical Infrastructure Protection in the fight against terrorism*:
http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_terrorism/133259_en.htm
(17. 6. 2012)

fungování doporučených opatření, včetně vypracování patřičné legislativy a alokování dostatečných materiálových a finančních zdrojů. Důležitá poznámka – dokument hovoří i o vlastních objektech KI, mohou jimi být jak veřejné (státní instituce, orgány, samospráva atd.), tak i soukromé subjekty (vlastníci rozvodných sítí, distribuce paliv, vlastníci serverů apod.). Je ale jen na odpovědnosti jednotlivého členského státu zajistit fungování KI i za mimořádných stavů. Dokument také řeší otázku vytvoření Evropského programu na ochranu kritických infrastruktur (*European Programme for Critical Infrastructure Protection - EPCIP*) a Výstražné informační sítě kritické infrastruktury (*Critical Infrastructure Warning Information Network - CIWIN*), coby společných nástrojů EU pro zvýšení ochrany KI. Primární hrozbou, na kterou se má Unie, ale i národní státy zaměřit, je hrozba terorismu.⁴⁹

Dalším dokumentem upravující problematiku KI je o rok později vydaný dokument *Zelená kniha o Evropském programu na ochranu kritické infrastruktury*. „Hlavním cílem zelené knihy je zapojit velké množství subjektů a získat tak od nich konkrétní informace o politikách vhodných pro EPCIP. Účinná ochrana kritické infrastruktury vyžaduje komunikaci, koordinaci a spolupráci jak na národní, tak na evropské úrovni, a to mezi všemi zainteresovanými subjekty – vlastníky a provozovateli infrastruktur, regulačními orgány, profesními organizacemi a odvětvovými sdruženími, stejně jako všech úrovní státní a veřejné správy a také veřejnosti.“⁵⁰ Zelená kniha je řešena jako seznam námětů a doporučení pro další diskuzi pro politiky a odborníky, stejně tak i pro majitele (subjekty KI) objektů KI. Konečným výstupem diskuze by měla být jednotná pravidla ochrany evropské KI založená na harmonizovaných národních KI tak,

---

⁴⁹ *Určování a označování evropské kritické infrastruktury a o posouzení potřeby zvýšit její ochranu*, str. 3:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:175E:0206:0206:CS:PDF>
(17. 6. 2012)

⁵⁰ *Zelená kniha o evropském programu na ochranu kritické infrastruktury*, str. 2:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0576:FIN:CS:PDF> (17. 6. 2012)

aby existovala rovnoměrně rozprostřená a přiměřená rovina ochrany KI, včetně vytvoření EPCIP a CIWIN.⁵¹

Na základě výsledků Zelené knihy vyzvala Rada Komise, aby tato vypracovala zásady, postupy a nástroje s cílem zavést EPCIP. Výstupním materiálem bylo *Sdělení Komise o Evropském programu na ochranu kritické infrastruktury* – KOM(2006) 786 z prosince 2006. Ve sdělení je již jasně stanovena definice evropské KI, dle které EKI⁵² „představují takové zřízené kritické infrastruktury, které jsou nejdůležitější pro Společenství a které by v případě jejich narušení nebo zničení postihly dva nebo více členských států, popřípadě jeden z členských států, pokud je kritická infrastruktura umístěna v jiném členském státě. To s sebou nese přeshraniční dopady vyplývající ze vzájemných závislostí mezi propojenými infrastrukturami napříč všemi různými odvětvími.“ Další oblastí, které se tento dokument věnoval, bylo vymezení oblasti národní KI (NCI), včetně navržených opatření pro zavádění a vymezení úkolů pro EPCIP, CIWIN, sdílení informací o objektech a provedených bezpečnostních opatření KI mezi státy, EU a odbornými komisemi, vytvoření skupin odborníků, zajištění dostatečných finančních zdrojů k provádění EPCIP (finanční plnění EPCIP nebude ležet pouze na jednotlivých státech, na financování se bude také podílet EU, a to z programu Společenství *Prevence, připravenost k boji proti terorismu a jiným souvisejícím rizikům a zvládání jejich následků*⁵³) apod. Důležitý je také apel na vnější rozměr bezpečnosti při ochraně KI – apel na hrozby terorizmu a mezinárodního zločinu, stejně jako nestabilita v blízkém a vzdáleném pohraničí EU. Při utváření a provádění EPCIP Komise

---

⁵¹ tamtéž

⁵² Oficiální materiály, i v české mutaci, zkracují termín Evropská kritická infrastruktura na ECI. V rámci sjednocení termínu a zkratk bude ale v této práci užívána česká zkratka EKI korespondující v českých oficiálních materiálech s běžně užívanou zkratkou KI. Zkratka ECI bude zachována pouze v citacích. Stejného postupu bude využíváno pro zkrácení národní kritické infrastruktury – NKI (orig. NCI).

⁵³ Článek 7 – Typy podpor

1. Finanční podpora Společenství může mít následující právní formy:
  - a) granty;
  - b) veřejné zakázky.

2007/124/ES, Euratom: Rozhodnutí Rady ze dne 12. února 2007:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:058:0001:01:CS:HTML>

tedy navrhuje zohlednit vnější prostředí a učinit EKI globálnější. V tomto ohledu navrhuje spolupráci nejenom uvnitř prostoru EU, ale také spolupráci s dalšími subjekty mezinárodního prostoru – G8, Euromedem a partnerskými státy politiky sousedství.⁵⁴

Hlavní zásady, kterými by se měly členské státy při zavádění EPCIP řídit, jsou:

1. *Subsidiarita* – Komise se bude v oblasti ochrany KI zaměřovat na infrastrukturu kritickou hlavně z celoevropského, než vnitrostátního či regionálního pohledu. Za ochranu národní KI bude nadále odpovědný jednotlivý členský stát, ačkoli EU mu s tímto úkolem může pomoci, např. prostřednictvím poskytnutí metodiky, expertů, finančního krytí apod.
2. *Doplňkovost* – V rámci úsilí Komise o zamezení duplikování stávajícího úsilí a mechanismů na evropské, vnitrostátní nebo i na regionální úrovni, pokud tyto mechanismy již existují a jsou prokazatelně efektivní. EPCIP tedy nebude nahrazovat, případně duplikovat, ale bude plynule navazovat na již existující odvětvová opatření a doplňovat je.
3. *Důvěrnost* – Na všech úrovních, tedy jak na úrovni EU, tak na úrovni členských států, mají být veškeré informace o ochraně KI utajovány, přičemž přístup k nim má být povolen jen v nutných případech. Sdílení a přístup k těmto informacím má probíhat v prostředí důvěry a bezpečnosti.
4. *Spolupráce zainteresovaných subjektů* – Je kladen důraz na zapojení všech příslušných zainteresovaných subjektů, aby se v rámci svých možností podíleli do provádění a rozvoje EPCIP. Tedy jak majitele, tak i provozovatele kritických infrastruktur vytipovaných jako

---

(18. 6. 2012)

⁵⁴Sdělení Komise o Evropském programu na ochranu kritické infrastruktury KOM(2006) 786: <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lng1=cs,cs&lang=&lng2=cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,sk,sl,sv,&val=437767:cs&page=&hwords=null> (18. 6. 2012)

evropské kritické infrastruktury, tak také státní a další příslušné orgány.

5. *Proporcionalita* – Je nemožné a i nepraktické chránit vše na maximální úrovni, proto mají být přijata pouze taková opatření u takových objektů, kde na základě analýzy stávajících nedostatků byla zjištěna jejich potřeba, přičemž přijatá opatření budou odpovídat úrovni a druhu daného ohrožení.
6. *Odvětvový přístup* – Vzhledem ke skutečnosti, že jednotlivá odvětví se od sebe odlišují zkušenostmi, odbornými znalostmi a požadavky, které kladou na ochranu kritické infrastruktury, tak má platit, že EPCIP bude rozvíjen podle těchto konkrétních odvětví a bude prováděn dle dohodnutého seznamu ochrany KI.⁵⁵

Mezi další důležité dokumenty patří *Určování a označování evropské kritické infrastruktury a o posouzení potřeby zvýšit její ochranu*⁵⁶. Byl přijat Evropským parlamentem v červenci 2007. Dokument již operuje s konkrétními podobami a definicemi ochrany EKC, určuje úlohy styčných úředníků pro bezpečnost, vymezuje pravomoci a odpovědnosti, stejně tak klade důraz na budování vzájemné důvěry mezi vlastníky KI, jednotlivými členskými státy a EU, včetně zamezení duplicity, využívání již stávajících mechanismů apod. Důraz je kladen také na nutnost minimalizovat propojení nebo umístění byť i části EKI v třetích zemích (pokud to tedy bude možné), neboť již samotná existence části EKI mimo prostor EU ohrožuje schopnost členských států, případně celé Unie, dostatečně a rychle ochraňovat její životní zájmy. V tomto směru je zmíněna hlavně hrozba teroristických útoků, ale také ohrožení živelními katastrofami, případně politickým vydíráním apod. Z tohoto „je zřejmé, že kritická infrastruktura je svázána s územím jako takovým, s částí jeho infrastruktury a obyvatelstvem, které dané území obývá.“ Odtud vyplývá, že

---

⁵⁵ *Sdělení Komise o Evropském programu na ochranu kritické infrastruktury* KOM(2006) 786: <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lng1=cs,cs&lang=&lng2=cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,sk,sl,sv,&val=437767:cs&page=&hwords=null> (18. 6. 2012)

⁵⁶ *Určování a označování evropské kritické infrastruktury a o posouzení potřeby zvýšit její ochranu*: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:175E:0206:0206:CS:PDF> (18. 6. 2012)

každý objekt KI je časově a prostorově dimenzován (Šenovský – Adamec – Šenovský, 2007: str. 49).

Mezi významná témata EKI patří témata evropské energetické a kritické informační infrastruktury. V tomto ohledu Komise připravila několik dokumentů snažící se definovat a upravit ochranu energetického sektoru. Dokument *Priority energetických infrastruktur do roku 2020 a na další období – návrh na integrovanou evropskou energetickou síť*⁵⁷ z listopadu 2010 stanovuje základní cíle společné energetické politiky EU. Předně, je kladen důraz na bezpečnost dodávek, udržitelnost a konkurenceschopnost. Jednotlivé členské státy by měly své energetické politiky a energetické rozvodné infrastruktury koordinovat v rámci celé Unie. Tedy vytvořit vzájemné propojené sítě, evropské elektrické dálnice, včetně velkokapacitního skladování elektrické energie, diverzifikace energetických zdrojů, ochrany proti black-outům, ochrana produktovodů apod. Dle Komise si nutná modernizace, integrace a zabezpečení energetických sítí v prostoru EU, včetně ochrany klimatu do roku 2020 vyžádá investice kolem jednoho triliónu Eur.⁵⁸

Komise věnuje značnou pozornost hrozbám v kybernetickém prostoru – počítačovým systémům, telekomunikacím, systémům SCADA, softwaru, internetu coby celku, vnitřním sítím apod. Komise vypracovala obecný seznam hrozeb pro ICT v oblasti kritické infrastruktury. V případě narušení kritické ICT v jednom sektoru/odvětví/zemi hrozí kaskádový efekt, který může zcela paralyzovat ostatní odvětví (nejenom) KI v prostoru EU. Zpráva Komise *Study on Risk Governance of European Critical Infrastructures in the ICT and Energy Sector* věnuje značnou pozornost systémům SCADA jako klíčovými prvkům ochrany a zabezpečení energetických sítí. Systémy SCADA (*Supervisory Control and Data Acquisition* – supervizní/dispečerské řízení a sběr dat) jsou softwary, které fungují nad faktickým řídicím systémem určité infrastruktury, jako jsou např. rozvodné sítě, vodovody, produktovou a další. Tyto systémy sbírají, ukazují

---

⁵⁷ *Priority energetických infrastruktur do roku 2020 a na další období – návrh na integrovanou evropskou energetickou síť*:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0677:FIN:CS:PDF> (21. 6. 2012)

⁵⁸ Tamtéž

a skladují data k celkové kontrole a podpoře funkčnosti. Jsou součástí tzv. *Process Control System* – PCS – v reálném čase ukazují např. napětí v rozvodných sítích, tlak v produktovodech a další. Komise identifikuje čtyři klíčové hrozby, které systémům SCADA hrozí. SCADA se mohou stát cílem kybernetických útoků – mohou být napadeny malwarem (trojské koně, spyware, viry), mohou také čelit vnitřním útokům (nehoda, nespolehlivý zaměstnanec), hackerským útokům (státních, konkurenčních, individuálních) nebo se mohou stát cílem kybernetického terorismu (snaha o způsobení co největších škod a zasažení co největšího množství obyvatelstva).⁵⁹ Napadení ICT může v dnešní době, která je plně závislá na dodávkách elektrické energie a internetových sítí, mimo vyřazení dodávek energie a dalších, také paralyzovat činnost a vzájemnou komunikaci bezpečnostních a záchranářských sborů, krizového plánování a civilní ochrany.⁶⁰

4.2 Národní kritické infrastruktury

Jak již bylo zmíněno, „Primární a konečnou odpovědnost za ochranu EKI nesou členské státy a vlastníci/provozovatelé těchto infrastruktur“⁶¹, kde „Každý členský stát informuje ostatní členské státy, pro které může mít potenciální EKI závažný dopad, o jejím určení a důvodech pro její označení za potenciální EKI.“⁶² Na základě těchto povinností doporučuje Komise jednotlivým členským státům vytvoření vnitrostátních programů na ochranu KI, kde má být hlavním cílem stanovení přístupu jednotlivého členského státu k ochraně KI umístěných

---

⁵⁹ *Study on Risk Governance of European Critical Infrastructures in the ICT and Energy Sector*, str. 12: http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/studies/doc/2009_10_risk_governance_report.pdf (21. 6. 2012)

⁶⁰ Vcelku rychlý rozklad jednotlivých prvků krizového managementu, krizových štábů, ozbrojených, bezpečnostních nebo záchranářských týmů, vlády, samospráv, a tedy i totální selhání KI a vládnutí, při a po sovětském jaderném útoku více než pregnantně a realisticky vykresluje britský katastrofický film *Vlákna* (*Threads* – 1984).

⁶¹ *SMĚRNICE RADY 2008/114/ES ze dne 8. prosince 2008 o určování a označování evropských kritických infrastruktur a o posouzení potřeby zvýšit jejich ochranu*, str. 1: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:345:0075:0082:CS:PDF> (25. 6. 2012)

⁶² *SMĚRNICE RADY 2008/114/ES ze dne 8. prosince 2008 o určování a označování evropských kritických infrastruktur a o posouzení potřeby zvýšit jejich ochranu*, str. 4: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:345:0075:0082:CS:PDF> (25. 6. 2012)

na jeho území. Pro určení a vytvoření vnitrostátních KI (*National Critical Infrastructure* – NCI) doporučuje Komise zabývat se minimálně těmito otázkami:

1. Předně, stanovit si jasná a předem stanovená kritéria určení KI s přihlédnutím ke kvalitativním a kvantitativním dopadům narušení určité KI, a to dle:
  - 1.1. Rozsahu – hodnocení narušení nebo zničení KI má být posuzováno podle velikosti zeměpisné oblasti, která může být narušením nebo zničením KI postižena
  - 1.2. Závažnosti – důsledek narušení KI má být hodnocen dle dopadu, který způsobí; Komise pro kvantifikování dopadu doporučuje užívat následující kritéria (pokud taková kritéria dosud v členském nejsou vytvořena, Komise má být nápomocna poskytnutím potřebných metodik):
    - 1.2.1. veřejné dopady (počet dotčených obyvatel)
    - 1.2.2. hospodářské dopady (závažnost hospodářské ztráty a/nebo zhoršení kvality výrobků či služeb)
    - 1.2.3. dopady na životní prostředí
    - 1.2.4. politické dopady
    - 1.2.5. psychologické dopady
    - 1.2.6. dopady na veřejné zdraví
2. Zahájit dialog s vlastníky/provozovateli kritických infrastruktur
3. Určit vzájemné zeměpisné a odvětvové závislosti
4. Vytvořit krizové plány související s vnitrostátními KI
5. Komise zároveň vydává doporučení, aby každý členský stát vypracoval svůj program ochrany KI na společném seznamu odvětví ochrany KI vytvořeným pro EKI⁶³

---

⁶³ Sdělení Komise o Evropském programu na ochranu kritické infrastruktury KOM(2006) 786: <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lng1=cs,cs&lang=&lng2=cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,sk,sl,sv,&val=437767:cs&page=&hwords=null> (25. 6. 2012)

4.2.1 Česká republika a NKI

Pro poskytnutí obrazu současné ochrany KI České republiky je nutné provést krátký exkurs do historie. V 80. letech existoval v Československu systém zvýšení odolnosti národního hospodářství, který směřoval především proti očekávanému útoku zbraněmi hromadného ničení ze strany NATO. Během vývoje tohoto systému zároveň došlo k určitému posunu od čistě vojenského charakteru redukce hrozeb. Už tehdejší materiály operovaly s možnostmi redukce hrozeb živelních pohrom a provozních havárií (Šenovský – Adamec – Šenovský, 2007: str. 49).

Sama o sobě však byla ochrana obyvatelstva a ochrana KI čistě vojenskou záležitostí (v tomto ohledu je ale vhodnější operovat s termínem obrana obyvatelstva, neboť od roku 1976 spadala pod ministerstvo národní obrany; ochrana obyvatelstva v současném chápání a obsahu se váže k více civilnímu pojetí ochrany). Po roce 1989 došlo k politickým a celospolečenským změnám, oblast ochrany obyvatelstva po skončení studené války byla díky změnám na mezinárodním poli, vítězství demokracie a liberálních myšlenek, včetně vnitrostátních negativních zkušeností s většinou věcí, která měla co do činění s armádou, marginalizována. Ochrana obyvatelstva byla ve vnímání lidí a politiků stále chápána jako relikv studeňé války a příprava obyvatelstva na válku, která ale už nenastane.⁶⁴ Není proto překvapující, že v průběhu 90. let docházelo k rušení krytů a skladů civilní obrany, zastavila se branná výchova obyvatelstva, dokonce se rušily varovné sirény signalizující nebezpečí nebo požární poplach. Stejně tak se nepracovalo na vytváření ochrany obyvatelstva a KI, včetně přípravy armády na řešení nevojenských hrozeb.

Zlom nastal po ničivých povodních v roce 1997, kdy se naplno ukázaly nedostatky na poli koordinace záchrannářských, bezpečnostních, obranných a (samo)správných jednotek, chybějící připravenost obyvatelstva, jednotný systém

---

⁶⁴ *K plnění úkolů ochrany obyvatelstva máme vytvořeny potřebné a také dobře fungující nástroje – rozhovor s brig. gen. Ing. Milošem Svobodou, náměstkem generálního ředitele HZS ČR pro prevenci a civilní nouzovou připravenost: Časopis 112 ROČNÍK IX ČÍSLO 9/2010*
<http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-ix-cislo-9-2010.aspx> (26. 6. 2012)

varování obyvatelstva, chybějící legislativa a další. Tyto povodně se tak staly i impulsem pro urychlení budování Integrovaného záchranného systému, včetně transformace HZS ČR, kdy pod jeho působnost připadla (respektive ministerstvo vnitra, pod které HZS spadá) problematika krizového řízení, civilního nouzového plánování, ochrana obyvatelstva a integrovaný záchranný systém.⁶⁵ Součástí těchto změn bylo přijetí klíčových zákonů, zejména zákon č. 238/2000 Sb. o Hasičském záchranném sboru, zákon č. 239/2000 Sb. o Integrovaném záchranném systému a zákon č. 240/2000 Sb. Krizový zákon. Další podstatnou změnou byl vznik vyšších územně správních celků, krajů, s jednotlivými krajskými HZS.

V tomto období byla již Česká republika členem NATO a přidruženou zemí Evropské unie. V souvislosti se začleňováním jejích bezpečnostních struktur do struktur NATO⁶⁶ a EU a musela tedy řešit jak otázku ochrany obyvatelstva, tak i otázku oblasti kritické infrastruktury. Dne 10. června 1998 vzniká usnesením vlády č. 391 Výbor pro civilní nouzové plánování (VCNP). Jedná se o stálý pracovní orgán Bezpečnostní rady státu pro oblast civilního nouzového plánování a pro koordinaci a plánování opatření k zajištění ochrany vnitřní bezpečnosti státu. Zabezpečuje mezirezortní koordinaci aktivit zástupců ČR v NATO a EU, případně v dalších mezinárodních organizacích. Odpovědnost za činnost VCNP má ministerstvo vnitra.⁶⁷ Jedno z prvních zasedání týkající se komplexního pojetí přípravy na hrozby nevojenského charakteru proběhlo dne 26. června 2001, kdy VCNP projednával usnesení o základní činnosti a funkci státu při řešení mimořádných nebo krizových situací zabezpečení obyvatelstva vyplývajících z nevojenského ohrožení státu a společnosti. Na tomto zasedání byl mj. přednesen materiál k projednání a usnesení s názvem *Definice a rozsah základních funkcí státu* (usnesení č. 105) a *Návrh na vzorovou strukturu, složení a působnost pracovišť krizového řízení ministerstev a ostatních ústředních*

---

⁶⁵ Historie profesionální požární ochrany v českých zemích: <http://www.hzscr.cz/clanek/historicka-expozice-ve-zbirohu-historie-profesionalni-pozarni-ochrany-v-ceskych-zemich.aspx> (25. 6. 2012)

⁶⁶ Otázku vztahu ochrany obyvatelstva a kritické infrastruktury ČR – NATO tato práce neřeší, proto se jí nebude nijak podrobněji zabývat. Nicméně, jedny z prvních kroků opětovné otázky řešení ochrany obyvatelstva, civilního nouzového plánování a ochrany kritické infrastruktury se pojí právě s NATO.

⁶⁷ VCNP – Úvod: <http://www.hzscr.cz/clanek/vcnp-uvod.aspx> (25. 6. 2012)

správních úřadů (usnesení č. 110).⁶⁸ Jednalo se o první dokumenty, které řešily otázku fungování státu a jeho odpovědnosti za mimořádných stavů.

V návaznosti na úkoly stanovené na tomto zasedání byly k projednání připravené další dokumenty, zejména dokument *Projekt Analýza zabezpečení základních funkcí státu a prvků KI v ČR za krizových situací*, což je doplněný a aktualizovaný dokument, respektive jeho část, *Rozsah základních funkcí státu*. Tento dokument byl projednán VCNP v červnu 2003 s tím, že tento dokument zůstane otevřeným a členové VCNP ho budou pravidelně aktualizovat. V tomto materiálu byly poprvé zaneseny ucelené informace a situace ochrany KI při krizových situacích, včetně rozčlenění subjektů a zajištění jejich vzájemných vazeb a závislostí, nebo zpracování základních informací o přístupu České republiky k ochraně KI. Subjekty KI byly rozčleněny do třech kategorií, s celostátním, regionálním a lokálním významem.⁶⁹

Mezinárodní rozměr ochrany KI byl projednán v materiálu nesoucím název *Metodické pokyny pro zajišťování prací při plnění legislativních závazků vyplývajících z členství ČR v EU* (příloha k usnesení vlády č. 1304 ze dne 12. října 2005). Obsah těchto pokynů je v současné době postupně zapracováván do české legislativy.⁷⁰ Právně je ochrana KI zanesena v Zákonu č. 240/2000 Sb., tzv. Krizovém zákonu, kde je v § 2 vymezeno, co se rozumí NKI, EKI, objektem nebo subjektem KI, případně odvětvová kritéria.⁷¹ Průřezovými kritérii pro určení toho, co je a co už není prvkem kritické infrastruktury je dle *Narřízení Vlády o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury* z prosince 2010 hledisko počtu obětí s mezní hodnotou více než 250 mrtvých nebo více než 2 500 osob s nucenou hospitalizací trvajících déle než 24 hodin, hledisko

---

⁶⁸ 12. schůze Výboru pro civilní nouzové plánování dne 26. června 2001: <http://www.hzscr.cz/clanek/12-schuze-vyboru-pro-civilni-nouzove-planovani-dne-26-cervna-2001-620387.aspx> (25. 6. 2012)

⁶⁹ Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti České republiky v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi (2006): <http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/Zprava.pdf>, str. 5 (25. 6. 2012)

⁷⁰ *Komplexní strategie České republiky k řešení problematiky kritické infrastruktury a Národní program ochrany kritické infrastruktury* (2009): <http://krizport.firebrno.cz/dokumenty/komplexni-strategie-ceske-republiky-k-reseni-problematiky>, str. 7 (25. 6. 2012)

⁷¹ *Předpis č. 240/2000 Sb. Zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)*: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-240> (25. 6. 2012)

ekonomického dopadu s mezní hodnotou hospodářské ztráty vyšší než 0,5% HDP nebo hledisko dopadu na veřejnost, kde mezní hodnotou je rozsáhlé omezení poskytování nezbytných služeb nebo zásahů do každodenního života, které postihne více než 125tisíc osob.⁷²

Jak již bylo řečeno, nejvyšším orgánem pro oblast ochrany KI je Ministerstvo vnitra ČR, které však téměř všechny výkonné a řídicí mechanismy přeneslo na Generální ředitelství HZS ČR. Mezi další orgány participující na ochraně KI je již zmíněný VCNP, Bezpečnostní rada státu, jednotlivé krizové štáby státní správy a samospráv, včetně Ústředního krizového štábu. Vzhledem ke skutečnosti, že ochrana KI má podstatný ekonomický rozměr, důležitou roli v její ochraně hraje také Ministerstvo průmyslu a obchodu.

Níže uvedená tabulka představuje definované a v legislativě zanesené objekty KI v České republice a tak, jak k nim přistupuje (a členskými státy doporučuje) Evropská unie. Na první pohled je zřejmé, že jedna i druhá strana přistupuje k vytipování objektů, a tedy i následné ochraně, téměř totožně. Což vlastně ani není překvapující. Česká republika se jako členský stát Unie až na drobné výjimky ztotožňuje s názory Komise v oblasti civilního rozměru vnitřní bezpečnosti. Velký díl práce na tom nese na světové poměry velmi dobře zpracovaný model IZS a hlavně, práce HZS ČR a jeho aktivity mezinárodní spolupráce (viz dále). Jisté odlišnosti lze nalézt v pojmenování odvětví KI, což lze ale přičíst na vrub odlišnému jazykovému přístupu, či historicky ustálené terminologii. Další odlišnosti lze nalézt hlavně v pododvětvích, kdy Evropská unie definuje objekty KI v co nejširší možné míře potenciálních hrozeb vztahující se na celý prostor EU, tedy i přímořské oblasti, které logicky česká legislativa neobsahuje. Stejně jako vesmírný prostor a jeho výzkum. V některých oblastech vytipování objektů KI ale nedošlo k plné shodě Komise s členskými státy, viz vesmírný prostor, anebo jaderná energetika a další. Tyto neshody mají být ale řešeny, a snad i vyřešeny v roce 2012 v dalších kolech jednání o ochraně EKI a

---

⁷² Nařízení vlády ze dne 22. prosince 2010 o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/narizeni-vlady-ze-dne-22-prosince-2010-o-kriteriich-pro-urceni-prvku-kriticke-infrastruktury-18121.html?mail> (25. 6. 2012)

NKI.⁷³ EU na druhou stranu neřeší otázku národních bezpečnostních sborů, neboť tyto jsou v díkci jednotlivých členských států, na úrovni EU žádné takové sbory neexistují. Stejný přístup platí i k sociální politice státu. Komise Obsahově lze ale přístup k ochraně KI označit, až na minimální odlišnosti, označit za harmonizovaný. Je ale nutné poznamenat, že níže vymezené objekty KI nejsou definitivní, neboť jak je stanoveno v dokumentu *Projekt Analýza zabezpečení základních funkcí státu a prvků KI v ČR za krizových situací*, dokument zůstává otevřeným pro případné aktualizace nebo další sladování NKI s EKI.

SROVNÁNÍ ODVĚTVÍ EVROPSKÉ KI A PRODUKTŮ NEBO SLUŽEB KI ČR			
Legenda: odvětví, pododvětví – EU; oblast KI, produkt nebo služba – ČR			
Odvětví	Pododvětví	Oblast KI	Produkt nebo služba
Energetika	1. Produkce ropy a plynu, rafinování, zpracování, skladování a distribuce potrubím 2. Výroba a rozvod elektřiny	Energetika	1. Elektřina 2. Plyn 3. Tepelná energie 4. Ropa a ropné produkty
Jaderný průmysl	1. Produkce a skladování/zpracování jaderných látek	Neupravuje	Neupravuje
Informační a komunikační technologie (I.C.T.)	1. Ochrana informačních systémů a sítí 2. Automatizace přístrojů a kontrolních systémů (SCADA atd.) 3. Internet 4. Poskytování pevných telekomunikačních sítí 5. Poskytování mobilních telekomunikačních sítí 6. Rádiová komunikace a navigace 7. Vysílání (televizní a rozhlasové)	Informační a komunikační technologie (I.C.T.)	1. Služby pevných telekomunikačních sítí 2. Služby mobilních telekomunikačních sítí 3. Rádiová komunikace a navigace 4. Satelitní komunikace 5. Televizní a rádiové vysílání 6. Poštovní a kurýrní služby 7. Přístup k internetu a k datovým službám

⁷³ *Komplexní strategie České republiky k řešení problematiky kritické infrastruktury a Národní program ochrany kritické infrastruktury (2009): <http://krizport.firebrno.cz/dokumenty/komplexni-strategie-ceske-republiky-k-reseni-problematiky>, str. 7 (25. 6. 2012)*

Voda	1 Zásobování pitnou vodou 2 Kontrola kvality vody 3 Těsnění a kontrola množství vody	Vodní hospodářství	1. Zásobování pitnou a užitkovou vodou 2. Zabezpečení a správa povrchových vod a podzemních zdrojů vody 3. Systém odpadních vod
Potraviny	1. Zásobování potravinami a zajištění bezpečnosti potravin	Potravinářství a zemědělství	1. Produkce potravin 2. Péče o potraviny 3. Zemědělská výroba
Ochrana zdraví	1. Lékařská a nemocniční péče 2. Léky, séra, očkovací látky a léčiva 3. Biologické laboratoře a biologičtí činitelé	Zdravotní péče	1. Přednemocniční neodkladná péče 2. Nemocniční péče 3. Ochrana veřejného zdraví 4. Vyroba, skladování a distribuce léčiv a zdravotnických prostředků
Finanční	1. Infrastruktury a systémy zúčtování a vypořádání obchodů s cennými papíry 2. Regulované trhy	Bankovní a finanční sektor	1. Správa veřejných financí 2. Bankovnictví 3. Pojišťovnictví 4. Kapitálový trh
Doprava	1. Silniční doprava 2. Železniční doprava 3. Letecká doprava 4. Vnitrozemská vodní doprava 5. Zámořská příbřežní námořní doprava	Doprava	1. Silniční 2. Železniční 3. Letecká 4. Vnitrozemská vodní
Chemický průmysl	1. Produkce a skladování/zpracování chemických látek 2. Potrubí pro přepravu nebezpečných látek (chemických látek)	Neupravuje	Neupravuje
Vesmír	1. Vesmír	Neupravuje	Neupravuje
Výzkumná zařízení	1. Výzkumná zařízení	Neupravuje	Neupravuje
Neupravuje	Neupravuje	Nouzové služby	1. Hasičský záchranný sbor ČR a příslušné jednotky požární ochrany 2. Policie ČR (vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek) 3. Armáda ČR (zabezpečení obrany) 4. Radiační monitorování vč. podkladů pro rozhodování o opatřeních vedoucích ke snížení nebo

			odvrácení ozáření 5. Předpovědní, varovná a hlásná služba
Neupravuje	Neupravuje	Veřejná správa	1. Státní správa a samospráva 2. Sociální ochrana a zaměstnanost (sociální zabezpečení, státní sociální podpora, sociální pomoc) 3. Výkon justice a vězeňství

Zdroj: Autor práce dle *Směrnice Rady o určování a označování evropské kritické infrastruktury a o posouzení potřeby zvýšit její ochranu*, str. 21:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0787:FIN:CS:PDF> (21. 6. 2012)

a Šenovský – Adamec – Šenovský, 2007: str. 136

5. INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY: PRAKTICKÉ PROJEVY SEKURITIZACE OCHRANY OBČANA NA PŮDĚ STÁTU

V této kapitole bude názorně ukázáno, jak se široké pojetí bezpečnosti na nadnárodní (nebo regionální) úrovni projevuje přes národní, až na lokální úroveň v běžném životě. Předchozí kapitoly se věnovaly zejména tématu sekuritizace hrozeb a utváření bezpečnostní politiky na nadnárodní úrovni. Následující text se naopak věnuje konkrétnímu dopadu těchto politik. V souvislosti s námětem práce se tedy jedná o umožnění plynulé každodenní spolupráce hasičských jednotek při rutinních zásazích jak v příhraničních regionech, tak i při mimořádných událostech velkého rozsahu kdekoli v zahraničí. V této části budou vysvětleny všechny důležité souvislosti práce hasičů, jejich organizace, přiblížena základní legislativa, mezinárodní rámec fungování a spolupráce záchranářských jednotek a na konci kapitoly budou představeny příklady již existujících spoluprací českých hasičů se zahraničními kolegy v příhraničních regionech. Zároveň bude představen celý mechanismus a nástroje od nejvyšší úrovně (IZS), přes hlavní koordinační orgán IZS (HZS) až po jeho nejnižší úroveň (jednotky požární ochrany).

5.1 Budování základů IZS v ČR v souladu s mezinárodními principy

Dopady a ochrana před mimořádnými událostmi velkého rozsahu, zejména naturogenního charakteru, se dostaly do popředí zájmů států a mezinárodních organizací zejména po ničivých přírodních katastrofách v osmdesátých a devadesátých letech 20. století. V tomto období došlo k několika přírodním katastrofám, např. obrovským povodním v Indii a Bangladéši, zemětřesení v Pákistánu, v Íránu, v Turecku, případně k technogenním katastrofám⁷⁴, které měly ohromný dopad na zdraví obyvatel a životní prostředí, přičemž je tyto lidnaté země nebyly schopné zvládnout vlastními silami. Jedny z prvních dohod mající za cíl snížení dopadů přírodních katastrof, zamezení ztrátám na životech nebo majetku jak v dobách míru, tak i ve válečných konfliktech, vznikly na půdě OSN. Tyto dohody vyústily v ustanovení Mezinárodní dekády pro snižování následků přírodních katastrof (*International Decade for Natural Disaster Reduction – IDNDR*)⁷⁵. Dohoda vznikla na základě rezoluce Valného shromáždění OSN pod patronací Odboru pro humanitární záležitosti (DHA). Dohoda ustanovená v roce 1989 nabyla platnosti k 1. 1. 1990. Původně se jednalo o program určený pro rozvojové země, které nemají vybudovaný komplexní záchranný systém nejenom kvůli nedostatečným zdrojům a zkušenostem. Jeho úkolem bylo obecné určení a vymezení krizových postupů pro případ vzniku mimořádných událostí a zajištění komplexní a efektivní koordinace při likvidování vzniklých pohrom. „*Jedním z možných důvodů nízkých přímých škod ve vyspělých průmyslových zemí je např. i to, že země věnují značnou pozornost prevenci nebo mají zabezpečen včasný dojezd k požáru, a tím minimalizují ztráty.*“⁷⁶ Zdrojem zkušeností při tvorbě programu byly již tedy vybudované krizové postupy ve vyspělých zemích přizpůsobené tamním podmínkám. Výsledkem jednání a dohod bylo určení a stanovení principů krizových postupů tak, aby došlo ke zlepšení schopností každé

---

⁷⁴ Viz kapitola 3.4

⁷⁵ *The United Nations Office for Disaster Risk Reduction*: <http://www.unisdr.org/> (15. 4. 2012)

⁷⁶ *Statistická ročenka 2011*, str. 38: <http://www.hzscr.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx> (16. 5. 2012)

jednotlivé země zvládat dopady přírodních katastrof a jiných mimořádných událostí, budování koordinovaných systémů včasného varování, včetně potřebných struktur velení a rozhodování, stanovení strategie pro eliminování dopadů mimořádných událostí, vytvoření postupů koordinace jednotlivých záchranných složek zasahujících na místě události a vyslovení nutnosti vybudovat na nadnárodní úrovni pravidla vymezující postupy přímo na místě vzniklé mimořádné události. Jsou to právě tyto inspirativní zásady a principy IDNDR, i když vcelku obecné, jakým způsobem je nutné postupovat při budování (nad)národních záchranných koncepcí a složek.⁷⁷

5.1.1 Integrovaný záchranný systém

Integrovaný záchranný systém, jak již napovídá sám název, je systém nástrojů a kooperativních vztahů mezi jednotlivými bezpečnostními a záchrannými složkami systému zajišťující vnitřní bezpečnost státu, včetně orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob. Rozumí se tím společný a koordinovaný postup všech těchto složek na místě zásahu při eliminaci mimořádné události, tedy od prvotní komunikace (oznámení mimořádné události operátorovi tísňové linky), přes samotný zásah až po provedení likvidačních prací a vyhodnocení zásah (Šenovský – Adamec – Hanuška, 2007: str. 8).

Historie vzniku IZS se datuje od roku 1993, kdy se po inspiraci obdobnými zahraničními modely postupně začaly ozývat jednotlivé záchranné složky s tím, že jednotný koordinovaný model každodenní spolupráce bezpečnostních a záchranných složek je nezbytný pro řešení krizových stavů a že významným způsobem zefektivní dosavadní stav. Spolupráce samozřejmě probíhala i v minulosti, ale rozdílná pracovní náplň a pravomoci jednotlivých složek způsobovaly komplikace. Proto se přistoupilo k budování jednotného systému.

---

⁷⁷ *Mezinárodní dekáda pro snižování přírodních katastrof (IDNDR) – činnost v ČR:*
<http://www.mzp.cz/ris/ais-ris-info-copy.nsf/4d735ff9c7e64b58c12569e7001a2d9c/1e7e3957c28e2e1ec1256ab5004d3e30?OpenDocument>
(15. 4. 2012)

Legislativně je IZS vymezen zákonem č. 239/2000 Sb. o Integrovaném záchranném systému, který definuje jednotlivé vazby a pravomoci mezi složkami a orgány, postupy, metodiky apod. Zároveň vyjmenovává dvě kategorie složek systému, základní a ostatní složky IZS. Mezi základní složky patří Hasičský záchranný sbor a jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje, Zdravotní záchranná služba a Policie České republiky. Mezi ostatní složky se řadí vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní ochrany a neziskové organizace a sdružení občanů, které lze využít k záchranným a likvidačním pracím.⁷⁸

Hlavním koordinátorem IZS je HZS ČR, který poskytuje komplexní logistickou podporu všem ostatním složkám a orgánům při mimořádných událostech skrze operační a informační střediska krajů. Velitelem zásahu při aktivaci systému IZS bývá příslušník HZS ČR, který řídí průběh celých záchranných prací. Ten je pro takový zásah vybaven mimořádnými pravomocemi, kdy může omezit vlastnické právo, svobodný pohyb obyvatel nebo může vyzvat soukromé, či právnické osoby k poskytnutí věcné nebo osobní pomoci.

5.2 Hasičský záchranný sbor České republiky

Hasičský záchranný sbor je, jak již bylo řečeno výše, centrálním orgánem Integrovaného záchranného systému České republiky. Jeho základním úkolem je poskytovat pomoc obyvatelům při mimořádných událostech, chránit jejich životy a majetek, provádět kontrolní a preventivní činnost, vzdělávat příslušníky HZS a členy JPO, včetně ostatních zaměstnanců státní správy a samosprávy, vydávat příslušné metodiky, spolupracovat a koordinovat součinnost všech ostatních složek IZS, navazovat mezinárodní spolupráci a podílet se na tvorbě příprav legislativních a jiných návrhů jak na půdě Českého státu, tak i Evropské unie. HZS ČR je také oprávněn uzavírat jménem České republiky dohody upravující

---

⁷⁸ *Integrovaný záchranný systém:* <http://www.hzscr.cz/clanek/integrovaný-zachranný-system.aspx> (16. 5. 2012)

bližší podmínky a způsoby vzájemné spolupráce.⁷⁹ HZS ČR se také plně zapojuje do evropských projektů v oblasti statistiky prevence a krizového řízení, např. do NEDIES (*Natural and Environmental Distaster Information Exchange System*), což je evropský registr všech mimořádných událostí naturogenního charakteru. Každá členská země má povinnost předávat do tohoto systému údaje ze zásahů z těchto událostí.⁸⁰

HZS ČR v současné době organizačně tvoří Generální ředitelství HZS ČR (GRH HZS ČR), které je organizační součástí Ministerstva vnitra, 14 HZS krajů, 3 roty Záchranných útvarů HZS ČR (Hlučín, Hať, Zbiroh), odborná učiliště požární ochrany, Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Technický ústav požární ochrany Praha, Opravárenský závod Olomouc a Základna logistiky Olomouc. V čele HZS ČR stojí generální ředitel, v čele HZS kraje krajský ředitel. Již několik let je plánováno, rušeno a opětovně plánováno zřízení *Národního centra pro krizovou připravenost a výcvik složek integrovaného záchranného systému* v Hradci Králové. To mělo být z 85% financováno z Integrovaného operačního programu 2007 – 2013 (celkový rozpočet 1,8 mld. Kč). Do prostor centra se měly přesunout veškeré výcvikové, školicí, vzdělávací a vědecké aktivity HZS ČR z celé České republiky. V centru by také měla vzniknout *Akademie Hasičského záchranného sboru České republiky*.⁸¹ Původně mělo být centrum v provozu již v roce 2014, ale po nepříliš šťastných zásazích a rozhodnutí ministra vnitra Radka Johna (*Věci veřejné*) zrušit celý projekt, projekt po opětovném zařazení do agendy ministerstva vnitra za Jana Kubiceho (*nestr.*), nabral značného zpoždění, byla změněna jeho podoba a nejisté je i získání prostředků z EU v novém zúčtovacím období v původní výši. Organizační struktura HZS ČR viz přílohy č. 1 a 2.

---

⁷⁹ Zákon č. 238/2000 Sb. o Hasičském záchranném sboru

⁸⁰ Štěpán, Miroslav (2008): *Hasičský záchranný sbor ČR a integrace do Evropské unie*, <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/150hori/2003/kveten/str4.pdf> (2. 4. 2012)

⁸¹ *Akademie Hasičského záchranného sboru ČR*: <http://www.hzscr.cz/clanek/informacni-servis-projekty-akademie-hasickeho-zachranneho-sboru-cr.aspx> (3. 7. 2012)

Projekt hasičského centra na letišti vznikne do čtyř let: <http://www.hkcity.cz/2010/10/19/projekt-hasickeho-centra-na-letisti-vznikne-do-ctyr-let/> (3. 7. 2012)

Od 1. ledna 2001, kdy proběhla zatím poslední velká reorganizace znamenající rozsáhlé změny v působnosti, kompetenci a postavení HZS ČR, spadá pod tento také problematika krizového řízení, civilního nouzového plánování, ochrany obyvatelstva a zejména naplňování *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020*. HZS ČR je také hlavním garantem příprav státu na mimořádné události běžného až mimořádného rozsahu, stejně tak jako provádění velících, záchranných, likvidačních a evakuačních prací při těchto událostech. Důležitou roli hraje také, jak již bylo zmíněno, v ochraně kritické infrastruktury, která pod něj také spadá, civilní nouzová připravenost, varování obyvatelstva a další.⁸²

5.3 Jednotka požární ochrany – definice, kategorizace, pravomoci⁸³

Pro další práci s termíny „hasičský sbor“ či „jednotka požární ochrany“ je nezbytně nutné definovat a kategorizovat, v jakých souvislostech je termín „jednotka požární ochrany“ v českém legislativním a metodickém řádu užíván, co obnáší jednotlivé kategorie jednotek, jaké typy jednotek existují a jakými pravomocemi disponují. Také bude vymezen rozsah jejich činnosti. Na první pohled se může zdát, zejména pro laika, že je tato kapitola až příliš obsáhlá a tematicky se neváže na zbytek práce. Nicméně, v případě existence vojensky řízených záchranných složek fungujících na principu subordinace velení, jednotné metodiky záchranných prací, bojových postupů a dalších, není možné uplatňovat logiku selského rozumu (ve smyslu „oheň pálí všude stejně“). Jak v teorii, tak v praxi je důležité definovat, co jaká kategorie JPO obnáší, jaké jsou její pravomoci a povinnosti, její územní a časová působnost, a zejména předurčenost (v co nejobecnější rovině bude vše podstatné vysvětleno dále v textu). V praxi je cílem zamezit tzv. „katastrofické turistice“. V podstatě to znamená zamezit nedostatečně vybaveným a vycvičeným jednotkám zasahovat v postižených oblastech a zabránit tak potenciálnímu chaosu, plýtvání zdroji nebo odkrytí kraje jednotkami PO. Uvedeno do souvislostí s tématem této části

---

⁸² *Historie profesionální požární ochrany v českých zemích*: <http://www.hzscr.cz/clanek/historicka-expozice-ve-zbirohu-historie-profesionalni-pozarni-ochrany-v-ceskych-zemich.aspx> (2. 4. 2012)

⁸³ Kapitola převážně zpracována dle Šenovský – Adamec – Hanuška, 2007: str. 39 – 42, 66 a Zákona 133/1985 Sb. o požární ochraně

práce – pokud platí, že určitá jednotka konkrétní kategorie bez předurčení, respektive její zřizovatel (obec), uzavřel smlouvu o spolupráci s další obcí na druhé straně hranice, tak stejně není možné, aby zasahovala u všech druhů mimořádných událostí ani na jedné straně hranice, ale jen a pouze u událostí, pro které je dotyčná jednotka určena (viz dále).

Také je důležité poznamenat, že tato práce neřeší současné finanční škrty v resortu ministerstva vnitra, a tedy i rozpočet HZS ČR. Stejně tak se nevěnuje současným nebo plánovaným reorganizačním krokům uvnitř resortu, které budou mít jistě dopad na budoucí podobu a fungování HZS, potažmo JSDH.⁸⁴ Snad lze předpokládat, možná zbývá jen doufat, že neustálé snižování rozpočtu a počtu sloužících hasičů bude mít jen minimální dopad na bezpečnost občanů. Text práce se orientuje na stávající stav, terminologii a fungování hasičů coby systému, nikoli na omezení nebo zpoplatnění některých činností, prodloužení dojezdové doby, rušení stanic nebo nasazování menšího počtu hasičů.⁸⁵

Jednotka požární ochrany (JPO) je represivní složkou požární ochrany, jejímž hlavním úkolem je likvidovat a odstraňovat vzniklé mimořádné události –

---

⁸⁴ Snižování objemu finančních prostředků už má své dopady. Vedle snížení mezd hasičů se jedná o snižování počtu hasičů jak na směnách, tzv. „mokrých hasičů“, tak i v kancelářích, tzv. „suchých hasičů“, do té doby krok nevídaný. HZS omezuje akvizice techniky, omezuje se množství vyřazovaných strojů a jejich bezplatné převody dobrovolným hasičům, černé scénáře počítají se sloučením nebo zrušením až dvou třetin stanic ze současného počtu 240, převedení části výkonu služby na JSDH. Objevily se názory, že činnost HZS by šlo ještě více utlumit a na trh vpustit soukromé společnosti, které by nahradily činnost HZS atd. Zatím byl na systémové úrovni zrušen celý stupeň velení – ředitelé územních odborů. Zásadní reorganizace požární ochrany v České republice se plánuje na roky 2013 – 2014.

⁸⁵ Kritice tohoto přístupu státu k bezpečnosti svých obyvatel se ve svém článku *Škrty místo strategie* uveřejněném 5. dubna 2012 v deníku Právo věnoval např. bezpečnostní analytik, vedoucí Střediska bezpečnostní politiky CESES, Miloš Balábán.

Nejnověji, 11. července 2012 Vláda ČR odmítla návrh novely zákona o pojišťovnictví, který hasičům zaručoval dodatečný příjem peněz od pojišťoven z pojištění za škodu způsobenou motorovým vozidlem, tzv. povinným ručením. A to ve výši 6% z této pojistky (návrh byl nižší v řádech procent, než je obvyklé v okolních státech). Tyto peníze měly být určeny na akvizici techniky a výstroje. K odmítnutí vedly obavy, že by pojišťovny o tuto sumu navýšily povinné ručení... Nutno podotknout, že mezi vyspělými zeměmi je v tomto ohledu Česká republika v podstatě ironickou výjimkou. V okolních zemích je již několik let běžné, že pojišťovny se ze svého zisku podílí na financování záchranářských sborů.

Vláda neschválila návrh novely zákona o pojišťovnictví. Hasiči procenta z pojištění nedostanou: <http://www.pozary.cz/clanek/56714-vlada-neschvalila-navrh-novely-zakona-o-pojistovnictvi-hasici-procenta-z-pojisteni-nedostanou/> (20. 7. 2012)

V roce 2010 bylo na povinném ručení vybráno 22,5 mld. Kč, přičemž vyplaceno bylo 10,3 mld. Kč. Každý rok činí rozdíl mezi vybraným a vyplaceným pojistným 12 až 14 mld. Kč ve prospěch pojišťoven.

Výroční zpráva 2010:

http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy (20. 7. 2012)

provádění požárního zásahu, záchranných prací živelního, technického nebo technologického charakteru. JPO se dělí dle osoby zřizovatele: 1) JPO zřizované státem prostřednictvím jeho orgánů, kde příslušníci vykonávají službu na základě zákona č. 361/2003 Sb., tzv. služebního zákona (HZS – Hasičský záchranný sbor – HZS krajů, jednotky HZS hl. m. Prahy), 2) JPO zřizované jinými právníky nebo soukromými osobami (HZS podniků a JSDH podniků), 3) JPO zřizované obcemi na základě zákona č. 133/1985 Sb. o požární ochraně (JSDH – jednotka sboru dobrovolných hasičů; členové vykonávají činnost na základě dobrovolnosti). Zvláštní postavení má pak HZS Armády České republiky (klasický zaměstnanecký poměr). Jejím zřizovatelem je oproti HZS, které spadá pod ministerstvo vnitra, ministerstvo obrany (§ 65a zákona š. 133/1985 Sb.).

Základním právním předpisem pro jednotky požární ochrany je zákon č. 133/1985 Sb. o požární ochraně, který stanovuje nejenom vše podstatné na poli represe a prevence, ale také určuje povinnosti právníků a soukromých osob ve vztahu k požární ochraně (na vyžádání povinnost poskytnout věcnou anebo osobní pomoc, povinnost zřizovat JPO, preventivní činnost atd.).

JPO se nadále dělí do šesti kategorií dle vybavenosti, předurčenosti, pravomocí, povinností a územní působnosti. Kategorie JPO I znamená jednotku HZS kraje složené z příslušníků HZS ČR dle služebního zákona. Tyto jednotky mají povinnost vyrazit na místo určení do dvou minut od vyhlášení poplachu, obvyklý akční radius je do dvaceti minut dojezdu. Svým výcvikem jsou předurčeny pro všechny druhy činností a velení. Jejich předurčenost se ale odvíjí od typu stanice – stanice typu P nebo C⁸⁶, ve které je konkrétní jednotka dislokována. Platí, že jednotky ve stanicích typů C mají širší pole působnosti – mohou zasahovat v případě chemické nehody, jejich členy jsou i lezci, kynologové, potápěči apod. Všechny jednotky HZS mohou zasahovat i mimo svou územní působnost. Patří jim právo přednostního velení.

---

⁸⁶ Tzv. Centrální stanice (C1 až C3) a Pobočné stanice (P0 až P4). Typ stanice se obvykle zřizuje dle počtu obyvatel spadající do hasebního obvodu, např. P0 je zřizována ve městech pod 15 tis. obyvatel, na směně slouží 2 -3 hasiči, největší stanice typu C3 se zřizuje buď v městech nad 75 tis. obyvatel, případně v bývalých okresních městech nebo městech spadající do kategorie Seveso II. Počet hasičů na směně je 42 až 60.

Šenovský, Michail; Hanuška, Zdeněk (2006): *Organizace požární ochrany a Integrovaný záchranný systém*, str. 27:

<http://www.fbi.vsb.cz/export/sites-root/fbi/030/cs/sys/resource/PDF/organizace-po-a-izs.pdf> (12. 5. 2012)

JPO II znamená, že tato kategorie jednotek jsou jednotky Sdružení dobrovolných hasičů obcí. Zde obvykle platí, že alespoň někteří hasiči jsou v pracovním poměru k obci (buď na plný, nebo na částečný úvazek). Doba výjezdu od vyhlášení pohotovosti je pět minut, obvyklý akční rádius nasazení je do deseti minut dojezdu.

JPO III je jednotka SDH obce s dobou reakce do deseti minut od vyhlášení poplachu. Stejně jako předchozí kategorie, i tyto jednotky mohou vyjíždět mimo území své dislokace. Činnost v těchto jednotkách je vykonávána výlučně dobrovolně, hasičům přináleží pouze refundace mzdy, případně, po dohodě s obcí, odměna (zákon tuto možnost připouští, ale realita bývá jiná).

JPO IV jsou jednotky HZS podniků, kde je mezi zaměstnavatelem a hasiči klasický zaměstnanecký poměr. Tyto jednotky jsou financovány svým zřizovatelem, který je zřizuje na základě nařízení krajského HZS pro vnitřní potřeby svých provozů. Nemusí se jednat jen o výrobu nebo jiné nebezpečné provozy, viz tržnice Sapa v Praze, kde po ničivém požáru z 6. listopadu 2008 provozovatel zřídil JSDHP Saparia a.s. Zajímavostí je, že je to první dobrovolná jednotka v České republice výlučně složená z příslušníků jiné národnosti, než české. Výjimku tvoří český velitel a jeho zástupce, zbylých 13 hasičů jsou příslušníci místní vietnamské komunity – rozumí česky. Jedná se o kategorii JPO VI – JSDH podniku.⁸⁷

Nejčastěji zastoupená kategorie JPO V jsou JSDH obce s místní působností s dobou výjezdu do deseti minut. Činnost v těchto jednotkách je výlučně na dobrovolné bázi. S určitou mírou nadsázky se dá říci, že hasiči z těchto jednotek jsou až na výjimky pouze „dodavatelé pracovní síly“ v případě rozsáhlých událostí, jako jsou např. povodně, lesní požáry apod.

Jednotka je zařazována do příslušné kategorie na základě metodiky krajského HZS o plošném pokrytí kraje, hustotě osídlení nebo množství

---

⁸⁷ *Požár asijské tržnice – místo je plně v rukou vyšetřovatelů, na místě preventivně zůstává jen jedna jednotka:*

<http://www.pozary.cz/clanek/14413-video-pozar-asijske-trznice-misto-je-plne-v-rukou-vysetrovatelu-na-miste-preventivne-zustava-jen-jedna-jednotka/> (14. 6. 2012)

Hasiči pana Wonga aneb podniková jednotka v libušské tržnici SAPA:

<http://www.pozary.cz/clanek/48247-hasici-pana-wonga-aneb-podnikova-jednotka-v-libuske-trznici-sapa/> (14. 6. 2012)

nebezpečných provozů dle Seveso II. Každá kategorie má svá vlastní specifika požadované od jednotek, případně typu stanice u HZS – minimální početní stavy hasičů, vybavenost dýchacími přístroji, osobními a vozidlovými radiostanicemi, protichemickými obleky, cisternovými automobilovými stříkačkami (CAS), rychlými zásahovými automobily (RZA), vysokozdvížnými plošinami nebo žebříky (AŽ – automobilový žebřík, AP – automobilová plošina), dopravními automobily (DA) nebo specifickou technikou – protiplynová, protichemická atd.

Důležitým termínem je také předurčenost jednotek. Týká se to především dobrovolných jednotek, kdy např. jednotka, která není předurčená na zásah během dopravní nehody, na ně není běžně povolována, ani kdyby se nehoda udála několik metrů od její zbrojnice. Předurčenost jednotky znamená její specifické vybavení a školení u krajského HZS. Předurčenost jednotky na specifický typ události určuje krajský HZS. Tyto jednotky mají doplňovat, a v případě pohraničí v některých případech i (neoficiálně) nahrazovat (nedostatečné) plošné pokrytí kraje jednotkami HZS.⁸⁸ Tato situace je typická např. pro Olomoucký a Moravskoslezský kraj, kde je požární ochrana zajišťovaná jednotkami HZS v příhraničních oblastech silně poddimenzována a hrozilo by tak nebezpečí prodlení.⁸⁹ Mapa pokrytí území České republiky jednotkami HZS a mapa dojezdu JPO I viz příloha č. 3 a 4. Na těchto mapách jsou jasně vidět hluchá místa pokrytí JPO. Jedná se zejména o pohraniční oblasti (Šumava, Jeseníky, Krušné hory, Krkonoše).

S rostoucí komplexitou požární ochrany v ČR nově zřizují krajská HZS páteřní a po kraji smysluplně rozložené předurčené jednotky SDH pro řešení specifických událostí, mezi něž patří protipovodňové přípravy a koordinace zásahových a evakuačních prací na místě události (tyto jednotky mají k dispozici všechna důležitá krizová telefonní čísla, rozšířené velící pravomoci – např. po

---

⁸⁸ *Sbírka interních aktů řízení generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky a náměstka ministra vnitra*, str. 1, 4 – 5:

<http://www.ca hd.cz/storage/Predpisy/ostatni/SIAR%2006-27%20Organizace%20jednotek.pdf> (14. 6. 2012)

⁸⁹ *Územní odbor Olomouc*: <http://www.hzscr.cz/clanek/uo-olomouc.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d> (14. 6. 2012)

Mapa plošného pokrytí všech JPO v Moravskoslezském kraji:

<http://www.hzscr.cz/imgDetail.aspx?docid=21683928> (14. 6. 2012)

dohodě s velitelem zásahu mohou velet i jednotkám HZS, mohou si vyžádat věcnou nebo osobní pomoc u soukromých nebo právnických osob aj.).⁹⁰ Jednotky předurčené pro zásahy u hromadných dopravních nehod mají za úkol rozdávání občerstvení, teplého oblečení, ubytování nezraněných účastníků nehod apod.

K 1. lednu 2012 bylo evidováno celkem 345 455 členů SDH sdružených v 7 831 sborech dobrovolných hasičů, 72 633 členů JSDH⁹¹ sloužících v 7 265 jednotkách SDH a 9 480 příslušníků HZS (z toho 6 190 směnových, tzn. výjezdových hasičů rozdělených do tří 12-ti hodinových směn – směna A, B a C). K těmto číslům je nutné přičíst 97 jednotek HZSP a 185 JSDHP.⁹² Rozpočet HZS pro rok 2011 činil 7,195 mld. Kč (pro srovnání, v roce 2010 toto číslo činilo 8,612 mld. Kč, v roce 2008 dokonce 9,081 mld. Kč), přičemž hasiči uchránili hodnoty u požárů ve výši 8,079 mld. Kč a zachránili 12 015 lidských životů. Ve zmíněných číslech nejsou uvedeny další uchráněné hodnoty u ostatních druhů mimořádných událostí, protože oproti požárům neexistuje spolehlivá metodika pro vyčíslení jejich uchráněných hodnot. Požáry činí pouze kolem 20% všech zásahů JPO. Lze tedy logicky dovodit, že uchráněné hodnoty jsou mnohem vyšší.⁹³ Rozpočet JSDH je financován ze strany zřizovatele, tedy obce, a dosahuje různé výše v závislosti na ekonomické situaci obce, případně dobrých nebo špatných vztazích s vedením obce. Jednotlivé krajské HZS rovněž různými dotačními tituly, převody majetku, nebo kompenzováním materiálových škod u zásahu přispívají na činnost JSDH.

Nejenom pro laiky, ale často i pro samotné hasiče, existuje „česká legislativní past“, která v praxi sama o sobě způsobuje nemalé problémy, komplikace a nedorozumění. Touto českou specialitou je již sám název „hasiči“, který dohromady směšuje profesionální hasiče (HZS), dobrovolné hasiče (JSDH)

---

⁹⁰ *Pomoc HZS kraje OÚ obcí ohrožených povodněmi:*
<http://www.hasici-vysocina.cz/index.php?menu=92> (14. 6. 2012)

⁹¹ *Dobrovolní hasiči:* http://www.dh.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=2 (14. 6. 2012)

⁹² *Statistická ročenka 2011:*
<http://www.hzscr.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasickeho-zachranneho-sboru-cr.aspx> (14. 6. 2012)

⁹³ *Statistická ročenka 2011*, str. 37:
<http://www.hzscr.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasickeho-zachranneho-sboru-cr.aspx> (14. 6. 2012)

a dobrovolné hasiče (SDH) – není to omyl. SDH – Sdružení dobrovolných hasičů nemá v praxi při výkonu represe v podstatě co do činění s JSDH – jednotkou sboru dobrovolných hasičů. SDH je zájmové občanské sdružení, má vlastní právní subjektivitu, člen JSDH nemusí být členem SDH a naopak. Členem SDH se může stát kdokoli, kdo zaplatí členský příspěvek. JSDH nemá vlastní právní subjektivitu, jedná se o organizační složku obce, jejím zřizovatelem je obec, velitel jednotky je podřízený starostovi obce. Členem JSDH se může stát pouze jedinec, který dosáhne věku 18-ti let, je psychicky, odborně i zdravotně způsobilým vykonávat službu. SDH nemá nad JSDH žádnou pravomoc. V nejobecnější rovině – JSDH má auta, zásahové obleky a hasí, SDH má uniformy, pořádá soutěže a plesy, organizuje společenský život v místě působení. Ale – § 75 odst. 1, zákona 133/1985 Sb. o požární ochraně přiznává SDH status konzultanta v tělesné a odborné přípravě hasičů, včetně požární prevence. A aby situace byla ještě přehlednější, jednotlivá SDH se sdružují do okrsků (několik sousedních SDH), poté v okresy, pak kraje, sdružení starostů SDH a to vše je sdruženo do SH ČMS (Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska).⁹⁴ Paralelně k této organizaci existují ještě ČHJ (Česká hasičská jednota) a MHJ (Moravská hasičská jednota) – na SH ČMS zcela nezávislé organizace operující rovněž na výkonu osvěty, prevence a přípravy hasičů.

V tomto ohledu by bylo smysluplné jít třeba rakouskou cestou a sjednotit SDH s JSDH – sjednotit tradice, lidi, konkretizovat fyzickou a preventivní přípravu, represii, finance, dotace, rozpočet, pojištění. Nemusely by pak vznikat komplikace např. při získávání dotací, kdy např. žadatelé dotace od kraje Vysočina z řad SDH v roce 2011 nedostali žádný příspěvek s odůvodněním, že „hasiči“ dostávají příspěvky od krajského HZS. Dostávají, ale JSDH, nikoli občanská sdružení s jinou náplní činnosti a využití peněz – SDH. Obdobný problém je i se získáváním dotačních titulů ze strukturálních fondů EU.

V této kapitole došlo k seznámení se se základní složkou požární ochrany v České republice. Jak již bylo řečeno v úvodu této kapitoly, každá JPO má svoji vlastní působnost, proto je nutné k další práci s tímto termínem přistupovat na

---

⁹⁴ *Organizační řád SH ČMS:*

http://www.dh.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=298:organizani-ad-sh-ms-soubor-pedpis-sh-ms-i-5&catid=74:vnitroorganizacni&Itemid=95 (14. 6. 2012)

základě předchozího vymezení. Pro zpřehlednění a zjednodušení situace budou dále užívány neformální termíny „profesionální hasiči“ (HZS, HZSP) a „dobrovolní hasiči“ (JSDH, JSDHP – nikoli SDH), případně pouze „jednotky“ nebo „hasiči“.

5.4 Přeshraniční spolupráce – zásahová činnost na území jiného státu

Za přeshraniční zásahovou činnost lze označit působení bezpečnostních sborů v pohraničních regionech, které v případě povolání na místo zásahu vyjíždějí z území jiného státu. Za přeshraniční činnost lze také označit působení záchranářů v jakékoli zemi na světě, např. působení USAR teamů v oblastech postižených zemětřeseními nebo velkými povodněmi apod. Vzhledem k tomu, že obsah diplomové práce se věnuje především tématu malé, každodenní spolupráce v (euro)regionech, obsah této kapitoly se bude zaměřovat převážně na tuto problematiku, konkrétně na hasičské sbory coby ideální příklad praktické „běžné, každodenní“ přeshraniční spolupráce. V tomto směru bude tedy platit, že činnost záchranářských jednotek v zahraničí se bude dělit na přeshraniční pomoc v pásmu podél státních hranic a na mezistátní pomoc, která se poskytuje na celém území jiného státu.⁹⁵ Obecné legislativní a metodické podmínky vysílání a práce českých záchranářů v zahraničí (mezistátní pomoc), potažmo univerzálního modelu USAR jednotek (*Urban Search And Rescue teams*) pro okamžité nasazení při mimořádných událostech kdekoli na světě, budou také zmíněny.

Předně, je podstatné říci, že Česká republika má se všemi sousedními státy uzavřené bilaterální smlouvy o vzájemné pomoci při katastrofách a velkých haváriích. V těchto smlouvách jsou vymezeny všechny podstatné termíny, kterých se dané smlouvy týkají, pohyb osob a techniky na území cizího státu, finanční plnění nebo náhrady za činnost, zranění nebo úmrtí příslušníků záchranářských sborů či odpovědné orgány. Opět, jedná se o smlouvy

---

⁹⁵ Záleží ovšem na vzájemné dohodě obou stran, níže uvedený dokument hovoří o 15-ti km pásmu na každé straně hranice, výjimkou není ani pásmo široké 50 km.

Metodické pokyny pro jednotky požární ochrany podílející se na vzájemné pomoci Polské republiky a České republiky (ČJ – PJ), str. 2:

<http://www.usar.cz/webmagazine/kategorie.asp?tot0=21&pgf0=10&idk=241> (16. 6. 2012)

umožňující poskytnout pomoc při mimořádných událostech velkého rozsahu, nikoli rutinní, každodenní činnost záchranářských sborů.

Tyto smlouvy mají vesměs obdobný charakter, liší se pouhou formulací textu. Nejvyšším orgánem přijímajícím žádost o pomoc je na obou stranách hranice ministerstvo vnitra, případně ve spolupráci s ministerstvem zahraničních věcí, pokud se jedná o spolkové země (Rakousko, Německo), tak navíc tamní vlády, finanční náležitosti související s poskytnutím pomoci, zraněním či úmrtím záchranáře, ztrátám na technice apod. hradí země poskytující pomoc. Záchranářská vozidla mají zaručenu ad hoc výjimku pro bezproblémový provoz na pozemních komunikacích, včetně použití výstražných světelných a zvukových zařízení, příslušníci mohou nosit uniformu, případně pracovní stejnokroj, subordínace velení je ponechána na dohodě s tamními záchranářskými složkami.⁹⁶

5.4.1 Organizace přeshraniční mezistátní pomoci záchranářskými jednotkami – široký model

Mechanismus Společenství v oblasti civilní ochrany má pomoci členským zemím zlepšit koordinaci a interoperabilitu jednotlivých národních odřadů (jedná se o speciální odřady typu USAR a pracovníků v oblasti krizového řízení a civilní ochrany, v terminologii MIC se hovoří o tzv. „modulech“, o USAR více viz následující kapitola). Hlavním cílem je minimalizovat jakoukoli závažnou mimořádnou událost na území Evropské unie, která by měla dopad na osoby, veřejné zdraví, majetek, kulturní dědictví nebo životní prostředí v důsledku naturogenních, technogenních havárií, znečištění moře nebo teroristického útoku. Jde v podstatě o komplex krizových opatření, od včasné reakce na

---

⁹⁶ Zpracováno dle: *Smlouva mezi Českou republikou a Rakouskou republikou o vzájemné pomoci při katastrofách nebo velkých haváriích* (vstoupila v platnost dne 1. listopadu 2000)

Smlouva mezi Českou republikou a Polskou republikou o spolupráci a vzájemné pomoci při katastrofách, živelních pohromách a jiných mimořádných událostech (vstoupila v platnost dne 16. srpna 2003)

Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o spolupráci a vzájemné pomoci při mimořádných událostech (vstoupila v platnost dne 12. prosince 2000)

Smlouva mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o vzájemné pomoci při katastrofách a velkých haváriích (vstoupila v platnost dne 1. ledna 2003)

Zdroj:USAR.CZ: <http://www.usar.cz/webmagazine/kategorie.asp?tot0=21&pgf0=10&idk=241> (20. 5. 2012)

ohrožení, evakuace osob a majetku z ohroženého území nebo vytvoření systému včasného varování. Pro tyto účely země, které na Mechanismu participují, vytváří tzv. „zásahové moduly“, což jsou předem stanovené národní odřady s odpovídajícími materiálovými prostředky. Tyto „moduly“ mají být schopné jak samostatného zvládnání mimořádných událostí, tak i v součinnosti s ostatními národními „moduly“. Jejich doba reakce musí být splněna do deseti hodin od obdržení žádosti o poskytnutí pomoci.⁹⁷

V tomto směru Komise vytvořila Monitorovací a informační středisko (*Monitoring and Information Centre - MIC*) se sídlem v Bruselu. Jedná se o stálé středisko s permanentní službou operačních důstojníků po 24/7. Je určeno pro všechny země zapojené do projektu, které postihla mimořádná událost velkého rozsahu a země samotná je nedokáže vlastními silami zvládnout. Skrze toto středisko mohou v případě potřeby požádat o pomoc.⁹⁸ Středisko poskytuje a využívá informací poskytovaných skrze operační kontaktní místa členských států (*national contacts points* – v České republice je tímto bodem OPIS GŘ HZS ČR)⁹⁹ a Komunikačního a informačního systému pro případy mimořádných událostí (*Common Emergency Communication and Information System – CECIS*). Do tohoto projektu se dosud zapojilo 32 zemí (evropská 27, Norsko, Chorvatsko, Makedonie, Lichtenštejnsko a Island).¹⁰⁰

Je nezbytné podotknout, že dosavadní modely spolupráce byly projektovány na přeshraniční pomoc při katastrofách velkého rozsahu. Příkladem přípravy na tyto mimořádné události velkého rozsahu jsou na území EU pravidelně se konající mezinárodní cvičení, např. VAR 2008 – *Various Attack Response* pořádaný ve francouzském Canjuers z listopadu 2008. Cílem tohoto cvičení byla příprava součinnosti mezi národními jednotkami v případě

---

⁹⁷ *Legislativní usnesení Evropského parlamentu o návrhu rozhodnutí Rady o vytvoření mechanismu civilní ochrany Společenství (přepracovaná verze)*, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2006-0434&language=CS> (20. 5. 2012)

⁹⁸ *Monitoring and Information Centre*: http://ec.europa.eu/echo/policies/disaster_response/mic_en.htm (20. 7. 2012)

⁹⁹ *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020*, str. 9: <http://www.hzscr.cz/clanek/koncepce-ochrany-obyvatelstva-do-roku-2013-s-vyhledem-do-roku-2020-503181.aspx> (22. 5. 2012)

¹⁰⁰ *The Common Emergency Communication and Information System (CECIS)*: http://ec.europa.eu/echo/policies/disaster_response/cecis_en.htm (22. 5. 2012)

rozsáhlého teroristického útoku biologickými, chemickými nebo radioaktivními látkami, dekontaminace osob, techniky, apod. Cvičení se konalo prostřednictvím Monitorovacího a informačního centra v Bruselu v rámci Mechanismu Společenství, zúčastnilo se ho přes 800 doktorů, hasičů, záchranářů a odborníků na krizové řízení a civilní ochranu a několik tisíc figurantů¹⁰¹. Tato cvičení se však nesoustřeďují na rutinní činnost vyžadující zásah záchranářských sborů v každý běžný den.

5.4.1.1 USAR – národní odřady dle jednotného mezinárodního modelu

Mezi záchranářské jednotky univerzálního mezinárodního modelu patří národní odřady členů jednotek hasičů, kynologů, technických specialistů nebo odborníků ze státní správy sdružených v tzv. USAR týmy (užívá se pouze anglická zkratka USAR z *Urban Search And Rescue* – Vyhledávání a záchrana v obydlích). Tyto ustálené národní jednotky, svolávané ale jen v případě potřeby, začaly být formovány v roce 1991 kvůli zjištěným nedostatkům záchranářských prací při ničivém zemětřesení v Arménii z roku 1988. V roce 1991 byl při OSN (UN OCHA) ustanoven tzv. INSARAG (*International Search and Rescue Advisory Group* – Mezinárodní poradní skupina pro vyhledávání a záchranu).¹⁰² Tato poradní skupina byla vytvořena jako koordinační složka států a dalších mezinárodních a jiných organizací nejen při environmentálních katastrofách velkého rozsahu. INSARAG v průběhu mezi katastrofami zajišťuje přípravu a koordinaci jednotek USAR. Úkolem těchto jednotek je pak zajistit hladký průběh záchranných prací, koordinovat humanitární pomoc, metodická a výcviková pomoc národním jednotkám, předávání informací, vzájemná koordinační cvičení apod.¹⁰³

---

¹⁰¹ *European civil protection exercise „Var 2008“:*

http://www.ue2008.fr/impressionPDF5f02.pdf?url=%2FFPFUE%2Fflang%2Ffen%2Faccueil%2FFPFUE-11_2008%2FFPFUE-04.11.2008%2Fexercice_europeen_de_protection_civile_var_2008 (25. 5. 2012)

¹⁰² *INSARAG – International Search And Rescue Advisory Group:* <http://www.unocha.org/what-we-do/coordination-tools/insarag/overview> (25. 5. 2012)

¹⁰³ *INSARAG:* <http://www.usar.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=332> (25. 5. 2012)

5.4.2.2 USAR Česká republika

Jak již bylo řečeno, odřady pro záchranářské jednotky USAR se rekrutují z řad domácích specialistů, kteří jsou mimo tuto ad hoc činnost běžnými příslušníky nebo zaměstnanci státní správy. První jednotka USAR na českém území byla zformována v roce 1999, kdy ji GŘ HZS ČR nahlásil na sekretariát INSARAG jako plně funkční pro činnost kdekoli na světě. Dle klasifikace INSARAG spadá český USAR tým do klasifikace „heavy“, tedy nejvyšší možný stupeň. Skládá se „z 69 osob – z velitele odřadu, 2 velitelů segmentu, 2 zástupců velitele segmentu, 2 týlařů – techniků technické služby – spojařů, 2 týlařů – logistiků, 4 styčných důstojníků, 2 lékařů, IT specialisty, statika, 2 velitelů čet, 4 družstev hasičů – 1+9 a 2 kynologických skupin – 1+4.“¹⁰⁴ Důležitou roli hraje ministerstvo zahraničních věcí, které připravuje potřebné dokumenty pro pohyb českých záchranářů, tranzit zeměmi (případně víza), poskytuje obraz situace oblasti, do které záchranáři směřují, důležitá telefonní čísla a kontakty, včetně poskytování finanční hotovosti veliteli odřadu v tamní měně nebo pojištění.

Příslušníky USAR týmu poskytují dvě krajská HZS – HZS hl. m. Prahy a HZS Moravskoslezského kraje, které mají dostatečně silné a materiální zázemí, včetně několikaletých zkušeností záchranářských prací ze zříčených budov, zemětřesení apod. Celkem je vyčleněno 66 příslušníků HZS HMP a 42 příslušníků HZS MsK. Tito musí vyrazit na místo určení, tzn. už jako jednotka USAR, do 4 hodin od obdržení žádosti jiné země. Specialisté zařazení do odřadu musí splňovat přísná zdravotní, fyzická, psychická, ale i znalostní (primárně jazyková) kritéria. Český USAR tým je vycvičen a vstrojen na likvidaci požárů, záchranářské práce při povodních, zemětřesení, sesuvy půdy, zásahy při chemických a ekologických haváriích nebo zajištění speciálních požadavků nad rámec výše jmenovaných událostí.¹⁰⁵

---

¹⁰⁴ Odřad USAR: <http://www.usar.cz/webmagazine/subcategories.asp?idk=19> (25. 5. 2012)

¹⁰⁵ Vysílání odřadů MV-generálního ředitelství HZS ČR do zahraničí: <http://www.usar.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=261> (25. 5. 2012)

5.5 Projekty české přeshraniční spolupráce v rámci euroregionů

Po uvedení všech nutných souvislostí, seznámení se systémem a představení činnosti JPO je nyní možné přikročit k dalšímu tématu práce rozebírající aktuální stav spolupráce požárních jednotek a systému PO v českém příhraničí. Jednotlivé podkapitoly představují vybrané druhy uzavřených partnerství na všech územně právních úrovních – od krajské až po obecní úroveň. Práce se věnuje jen tématům vztahující se k represi, nikoli partnerství nebo spolupráci mezi občanskými sdruženími SDH (nutno jim ale přiznat významný podíl na rozvoji partnerství, komunikace, vytváření „kulturních komunikačních kanálů“ apod.; více viz kapitola 5.3).

Praxe ukazuje, že nemálo mimořádných událostí vzniká i v příhraničních oblastech. Obyčejně platí, že tyto oblasti nejsou příliš osídlené a tedy i územní pokrytí jednotkami záchranných sborů není tak husté, jako v případě vnitrozemí. V tomto ohledu se jedná především o bezpečnostní rizika spojená s naturogenním charakterem hrozeb, jako jsou lesní požáry, povodně, epidemiologické ohrožení nebo technogenními haváriemi většího (zejména přeshraničního) rozsahu. Z tohoto důvodu je nutné systém optimalizovat tak, aby nasazení jednotek bezpečnostních sborů bylo dostatečně efektivní, tzn., že tyto jednotky v případě potřeby poskytnou adekvátní pomoc v nouzi a zamezí dalším škodám, a to při vynaložení minima prostředků a sil.

Je logické, že není v možnostech žádného státu poskytnout všem svým obyvatelům všude stejnou a stejně rychlou pomoc. Úkolem praktické přeshraniční spolupráce je tedy doplnit a z části překrýt stávající plošné pokrytí bezpečnostními a záchrannými jednotkami. S tím souvisí i vytvoření jednotných koordinovaných postupů, komunikačních kanálů a odstranění legislativních bariér jak pro profesionální bezpečnostní a záchranné jednotky, tak i jednotky a organizace založené na dobrovolnictví. Případně by měl být vytvořen prostor pro dobrovolné aktivity občanů. Tato spolupráce je regionálního charakteru, legislativně a metodicky řešena regionálními dohodami. Je to významný posun v chápání bezpečnosti, kdy stát sám aktivně a legálně umožňuje zasahovat na svém území bezpečnostním a záchranným jednotkám druhého státu bez zdlouhavých povolovacích procedur na ministerské úrovni.

Příklady společných zásahů záchranných jednotek při řešení mimořádných událostí, které svým rozsahem zasahovaly nebo ohrožovaly jiný stát (případně události, kdy došlo k takové katastrofě v blízkém pohraničí), kdy pomoc druhého státu byla legitimním a racionálním rozhodnutím, se samozřejmě odehrávaly i před podpisem vzájemných dohod a vytvořením společných koordinačních mechanismů. Lze uvést od 50. let pravidelnou, „pololegální“ pomoc polské Horské služby (*Gorskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe – GOPR*) českým (československým) horským záchranným pod taktovkou StB a naopak¹⁰⁶ nebo příležitostnou spoluprací československých a polských hasičů.

Mezi svým rozsahem výjimečně velkou technogenní katastrofu lze zařadit požár rafinérie v polských Czechowicích – Dziedzicích z 26. června 1971, kde se významným způsobem angažovali českoslovenští hasiči. Po výbuchu 3 ze 4 nádrží surové ropy, dohromady se jednalo o 44 tis. tun hořlavin, došlo k vyvěření hořící ropy do prostoru rafinérie, kde v plamenech našlo smrt 36 hasičů a přihlížejících a přes 100 osob utrpělo různě těžká zranění. Zároveň shořelo i 18 hasičských automobilů, včetně několika kusů hasičích agregátů. V této situaci si polská strana vyžádala československou pomoc, neboť vlastními prostředky by nebyla schopna nastalou situaci zvládnout v rozumném časovém horizontu.

Celkem se zásahu zúčastnilo 196 jednotek požárních sborů - 2 423 hasičů (dle tehdejší terminologie požárníků), z toho 16 jednotek z Československa (74 hasičů), což bylo k přihlédnutím k tehdejšímu počtu hasičů ohromující číslo. Po této události byla vypracována závěrečná zpráva, kde byla stanovena hlavní bezpečnostní rizika dosavadního skladování ropy, doporučená metodika postupu hašení nebo nové normy pro tyto stavby. Tato zpráva nakonec také sloužila jako metodický pokyn pro československou stranu (*Studijní materiál pro vedoucí pracovníky CHZ ČSSP – Záluží v Krušných horách k požáru rafinérie ropy v Czechowicích*).¹⁰⁷

Nicméně, v průběhu několika málo let došlo na evropské půdě k posunu chápání bezpečnosti, zejména vlivem Evropské unie, a každá členská země tak

---

¹⁰⁶ *Historia grupy Karkonoskiej GOPR*: <http://www.gopr.org/o-nas/historia> (30. 6. 2012)

¹⁰⁷ *Historie: Tragický požár rafinérie v Czechowicích – Dziedzicích*: <http://www.pozary.cz/clanek/21098-historie-tragicky-pozar-rafinerie-v-czechowicich-dziedzicich/> (30. 6. 2012)

vytváří propojené, integrované, modely svých záchranných systémů nikoli na solitérním základu, ale na koordinovaných postupech všech okolních států a Unie. Zároveň společným postupem řeší právní otázky a usnadňuje překračování hranic, výměnu informací, vytváření systémů včasného varování nebo pořádání koordinačních cvičení národních záchranných jednotek. Co je na tomto postupu pozitivní, je to, že se nejedná jen o velká cvičení s mezinárodní účastí, ale pozornost se začíná upínat i na každodenní, „malou“ činnost záchranných jednotek. Více o tomto novém progresu v chápání bezpečnosti v následujících kapitolách.

5.5.1 Konkrétní formy každodenní přeshraniční spolupráce České republiky se sousedními státy

V České republice je jediným oprávněným orgánem, jenž může vysílat jednotky požární ochrany mimo území ČR, Operační a informační středisko GŘ HZS (OIS GŘ HZS ČR). A to prostřednictvím územně příslušného krajského operačního a informačního střediska (KOPIS jednotlivých krajů).¹⁰⁸ Obecná praxe uplatňovaná při nasazování a povolávání jednotek požární ochrany do přílehlého zahraničí pro „běžné, každodenní zásahy“ však závisí na krajském operačním a informačním středisku (KOPIS), které na žádost velitele zásahu, případně druhé země, vysílá nejbližší vhodnou JPO. Posléze o této skutečnosti pouze zpětně informuje OIS GŘ HZS ČR.

5.5.1.1 Spolupráce vyšších územně správních celků v rámci euroregionů

Mezi úspěšné projekty přeshraniční „každodenní, malé“ spolupráce¹⁰⁹, které Česká republika a jednotlivé kraje rozvíjejí se sousedními státy, lze

---

¹⁰⁸ Vysílání odřadů MV-Generálního ředitelství HZS ČR do zahraničí: <http://www.usar.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=261> (25. 5. 2012)

¹⁰⁹ Termínem „běžná, každodenní spolupráce“ je míněna spolupráce při typických, rutinních zásazích JPO lokálního rozsahu a významu. Jedná se hlavně o dopravní nehody, požáry zařazené do 1. nebo 2. stupně požárního poplachu, olejové skvrny na vozovce, odstraňování překážek z komunikací apod.

jmenovat trilaterální regionální projekt CLARA@eu¹¹⁰ sdružující Karlovarský kraj na české straně a regiony Oberfranken a Chemnitz na německé straně. Tento projekt stírá hraniční bariéry mezi jednotlivými zeměmi v regionech, splétá síť mezi institucemi veřejné správy a rovněž vytváří podmínky pro záchrannou činnost. Obsahem projektu je také spolupráce v oblasti koordinace civilní ochrany a krizového řízení, součinnostní podpora jednotek požární ochrany, vytipování krizových objektů a situací na obou stranách hranice¹¹¹. Dále dochází ke spolupráci celní správy v oblasti kontroly kamionů, padělaných výrobků nebo odhalování nelegální přepravy komunálního a jiného odpadu mezi zeměmi.

Dalším úspěšným projektem je přeshraniční spolupráce EUREX – přeshraniční krizové řízení v rámci Euroregionu Neisse – Nisa – Nisa mezi ČR, Polskem a Německem. První kroky vedoucí k vytvoření spolupráce hasičských jednotek na území euroregionu se datují od roku 1993, kdy došlo k prvnímu velkému mezinárodnímu námětovému cvičení *Únik ropných produktů do řeky*. Toto cvičení na řece Nise mělo prověřit možnosti společného nasazení jednotek požární ochrany, způsobů velení a komunikace mezi jednotlivými národními jednotkami.¹¹² Ještě je důležité podotknout, že spolupráce v oblasti bezpečnosti mezi Německem a Polskem probíhala již před vznikem projektu EUREX, Česká republika se ale do projektu zapojila později.

Dalším krokem mnohonárodnostních pracovních skupin EUREX bylo vytvoření společných zásahových dokumentů (první je z roku 1996), včetně bezpečnostního fóra FOR-BE-S (*Forum Sicherheit-Bezpečnost-Bezpieczeństwo*)¹¹³. V rámci tohoto fóra byl vypracován a přijat tzv. *Zásahový dokument k odvracení ohrožení v Euroregionu Neisse-Nisa-Nisa*. Prostřednictvím tohoto projektu se v roce 2010 podařilo vybavit požární jednotky

---

¹¹⁰ Na hranici panuje klid: kontrola přepravy odpadů na hraničním přechodu Pomezí/Schirnding: <http://www.clara-eu.info/cz/index.php> (5. 4. 2012)

¹¹¹ Zivil - und Katastrophenschutz: <http://www.clara-eu.info/de/download/praesentationen/kongresse/koc-rkv-zuks.pdf> (5. 4. 2012)

¹¹² Krizové řízení: <http://www.ern.cz/?D=217> (5. 4. 2012)

¹¹³ FORBES je informačním fórem zaměřeným na téma bezpečnost v příhraničním regionu, založeno dne 10. prosince 2003. Zabývá se otázkami bezpečnosti a výměny informací v příhraničním prostoru mezi jednotlivými zeměmi. Jedná se o oblast samosprávy, celní správy, policie, hasičských záchranných sborů nebo záchranné zdravotnické služby. <http://www.ern.cz/?D=18> (5. 4. 2012)

euromerionu novými zásahovými vozidly v hodnotě 1,5 mil. eur¹¹⁴, dále došlo k naplánování a uskutečnění několika součinnostních cvičení, včetně vzdělávání personálu ve vztahu k přeshraniční činnosti a další.¹¹⁵ Praxe ukázala, že největší problémy s nasazením sil v euromerionu, což ostatně platí pro jakýkoliv zásah mimo hranice národního státu, vznikají v legislativní oblasti. V souvislosti s tím vzniká např. nedořešená otázka ohledně pojištění zasahujících hasičů při této malé pomoci v zahraničí, protože není jisté, „*kdo by nesl finanční náklady spojené s případným zraněním, či úmrtím hasiče při zásahu v příhraniční oblasti.*“¹¹⁶ Vedle pojištění zasahujících hasičů se jedná i o oblast technické způsobilosti vozidel pro pohyb na pozemních komunikacích jiného státu (v kontextu Evropské unie se jedná např. o podobu výstražného světelného a rozhlasového zařízení – VRZ, jedná se o ustanovení používaných výstražných barev; počty sedadel v autech, jejich umístění po nebo proti směru jízdy, radiofrekvence vozidlových radiostanic; umístění volantu na levé nebo pravé straně atd.) nebo např. koncové půlspojky hadic nebo savic (viz příloha č. 5).¹¹⁷

V současné době nadále platí pravidlo, že náklady s poskytnutím pomoci, pojištění, či případné odškodnění za zranění nebo úmrtí záchranáře hradí poskytovatelská země. Nicméně, opět je nutné zdůraznit, že tato praxe je pro zainteresované subjekty (HZS, ZZS apod.) akceptovatelná pouze v případě velkých naturogenních nebo antropogenních katastrof. Náklady proplácí „stát“ prostřednictvím k tomu určených fondů. Navíc lze konstatovat, že jaderné elektrárny v Evropě nevybuchují každý den, což nadále minimalizuje potřebné

---

¹¹⁴ *Projekt Systém odvracení ohrožení a poskytování pomoci v Euroregionu Nisa:*
http://www.ern.cz/files/koncept_pro_preshranicni_vyuziti_porizenych_hasicckych_vozidel.pdf (5. 4. 2012)

¹¹⁵ *Příručka pro české kooperační partnery – podávání žádostí*, str. 19:
http://www.ziel3-cil3.eu/media/cs/2012-03-29_PP_bez_reviz.pdf (5. 4. 2012)

¹¹⁶ *Trojstranná skupina Příhraničního krizového řízení se sešla v Jelení Hoře:*
<http://www.hzslk.cz/47.904-trojstranna-skupina-prihranicniho-krizoveho-rizeni-se-sesla-v-jeleni-hore.html> (5. 4. 2012)

¹¹⁷ V prostoru Evropské unie existuje několik druhů těchto hadicových půlspojek (např. typ DIN, ruský, francouzský, britský), které nejsou vzájemně kompatibilní a dochází tedy buď k celonárodní unifikaci – není možné unifikovat pouze na euromerionální bázi, neboť by logicky vznikla nekompatibilita s vnitrozemskými jednotkami, případně dochází k vybavování jednotek přechodovými půlspojkami zajišťující připojení hadice k hydrantové síti, cisterně nebo k jiné hadici druhého státu. Příkladem rozdílného způsobu spojování savic mezi sousedními státy může být Česká republika (šroubení) a Rakousko (ozubená půlspojka).

provozní výdaje. Ale za situace, kdy je přeshraniční „malá pomoc“ stále běžnější a zásahy se stávají stále častějšími, je patrná snaha tuto praxi upravit, neboť náklady na tuto „malou pomoc“ nese zřizovatel (obec, kraj). Se stoupajícími náklady na všeobecné poskytování pomoci i na druhé straně hranice roste tlak na řešení situace (zapojení pojišťoven na proplácení činnosti, vytvoření speciálních konzultačních kanálů mezi územně správními celky apod.).¹¹⁸ Dalším podstatným krokem je tedy odstranění jak legislativních překážek, sladění všech právních podmínek pro činnost na území jiného státu, vyřešení financování, tak i unifikace záchranného vybavení.

Ničivý lesní požár v Bzenci (okres Hodonín, Jihomoravský kraj), který vypukl 24. května 2012, je ukázkovým příkladem efektivní přeshraniční (mezistátní) spolupráce mezi dvěma zeměmi v rámci jednoho regionu. Požár, který zasáhl oblast borového lesa o rozloze téměř 200 hektarů, si vyžádal vyhlášení 4. stupně poplachu („zvláštní stupeň poplachu“)¹¹⁹, početně rekordní nasazení více než 250 jednotek požární ochrany, přes 1 500 dobrovolných a profesionálních hasičů z 11 českých krajů a Slovenska, několik stovek kusů těžké a speciální techniky (včetně hasících tanků a bojových vozidel pěchoty přestavěných na cisterny), 3 letadla určená pro boj s lesními požáry, 2 vrtulníky PČR a 1 vrtulník AČR.¹²⁰ V tomto případě se velitel zásahu rozhodl využít bilaterální dohodu¹²¹ mezi HZS Jihomoravského kraje a Hasičského a

---

¹¹⁸ *Každodenní spolupráci záchranných u hranic brání legislativa:* <http://zdravi.e15.cz/denni-zpravy/z-domova/kazdodenni-spolupraci-zachranaru-u-hranic-brani-legislativa-459494> (23. 7. 2012)

¹¹⁹ Stupeň požárního poplachu se dělí dle závažnosti do čtyř kategorií: 1. stupeň se vyznačuje minimálním nebezpečím, nehrozí prodloužení, jsou ohroženy jednotlivci, přírodní plochy do 500m² nebo jednotlivé části budov; 2. stupeň se vyhláší v případě ohrožení většího počtu osob (např. hromadná nehoda, nehoda autobusu, požár panelového domu apod.), dochází k ohrožení celé budovy, zasaženy jsou zemědělské velkochovy nebo zásahy na volné ploše do 10 tis. m², zpravidla je zřízen Štáb velitele zásahu kvůli nutnosti koordinace jednotlivých základních složek IZS; 3. stupeň představuje ohrožení velkého rozsahu, kdy dochází k ohrožení desítek osob, komplexu budov, železničních nehod, letadel, produktovodů, ohroženy jsou přírodní plochy do 1 km², i zde je zřízen Štáb velitele zásahu; 4. stupeň (Zvláštní stupeň) představuje největší ohrožení, zpravidla je vyhlášen v případě katastrof mimořádného rozsahu, které nejdou zvládnout standardními postupy v krizových situacích, jsou ohroženy kompletní urbanistické celky, tisíce lidí, volné plochy území nad 1 km², na místě zásahu operuje více než 15 JPO apod.

Hanuška, 2008: str. 48 – 49

¹²⁰ *Jak šel čas: Požár lesa u Bzence hasiči dlouho nezvládali zkrotit, včera pomohl děšť:* <http://www.pozary.cz/clanek/55423-jak-sel-cas-pozar-lesa-u-bzence-hasici-dlouho-nezvladali-zkrotit-vcera-pomohl-dest/> (29. 6. 2012)

¹²¹ Jedná se o „*Metodických pokynů pro spolupráci jednotek požární ochrany České republiky a Hasičského a záchranného sboru a hasičských jednotek Slovenské republiky při vzájemné pomoci při*

záchranného zboru (HaZZ) Trnavského kraje a na jejím základě nechal 26. května 2012 povolát také slovenské hasiče s těžkou technikou. Celkem se zásahu zúčastnilo 74 slovenských hasičů (43 HaZZ, 31 DHZ) s 24 kusy techniky (CAS, BVP, velitelské a štábní automobily) z Trnavského kraje. Náklady spojené s nasazením hasičů a techniky plnila mateřská země, jihomoravští hasiči poskytli slovenským hasičům pouze pohonné hmoty pro techniku a starali se o pravidelný pitný režim.¹²²

Součástí spolupráce České a Slovenské republiky je také vybudování společného koordinačního centra pro řešení krizových událostí v příhraničí v Hodoníně. Společné kontaktní pracoviště Hodonín – Holíč je určeno primárně pro potřeby policie obou zemí, na pracovišti jsou k permanentní dispozici operační důstojníci policie z obou zemí. Vzhledem k širší bezpečnostní působnosti pracoviště je také trvale uzpůsobeno pro potřeby hasičských záchranných sborů z obou zemí. Hasiči tak v případě potřeby mohou pracoviště kdykoli využívat. Dohoda byla podepsána zástupci ministerstev vnitra obou zemí dne 1. srpna 2011. Celý projekt byl financován ze státních rozpočtů obou zemí, přičemž část nákladů byl financován z Operačního programu přeshraniční spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2007 – 2013.¹²³ Obdobná koordinační střediska byla vytvořena i pro spolupráci s dalšími sousedními státy: s Německem (Schwandorf, Petrovice), s Polskem (Náchod, Chotěbuz) a s Rakouskem (Drassenhof).¹²⁴

---

z *zdlavání mimořádných událostí*“ z 23. října 2003. Tehdy došlo k podpisu společné dohody o vzájemné pomoci, včetně upravení podmínek spolupráce mezi těmito dvěma zeměmi. Tato dohoda byla na základě vyhodnocení dosavadní spolupráce v letošním roce aktualizována. V současné době tedy platí její nová podoba z 28. února 2012.

<http://www.hzscr.cz/clanek/metodicke-pokyny-pro-spolupraci-jednotek-pozarni-ochrany-ceske-republiky-a-hasickeho-a-zachranneho-sboru-a-hasicckych-jednotek-slovenske-republiky-pri-vzajemne-pomoci-pri-zdolavani-mimoradnych-udalosti.aspx> (29. 9. 2012)

¹²² Hruška, Marián: *Mezistátní pomoc při požáru v Bzenci očima slovenských kolegů*:

<http://www.pozary.cz/clanek/55454-mezistatni-pomoc-pri-pozaru-lesa-v-bzenci-pohledem-slovenskych-kolegu/> (29. 6. 2012)

¹²³ Peťko, Ivan: *Provoz společného kontaktního pracoviště byl zahájen*,

<http://www.pozary.cz/clanek/45415-provoz-spolecneho-kontaktneho-pracoviste-byl-zahajen/> (29. 6. 2012)

¹²⁴ *tamtéž*

5.5.1.2 Spolupráce kraje a obce – příklad spolupráce Ústeckého kraje a města Dippoldiswalde

Vytváření a uzavírání smluv mezi jednotlivými vyššími územně správními celky v rámci euroregionu je jedna z možností přeshraniční spolupráce. Stejně jako v případě euroregionů, je celkem časté uzavírání spolupráce buď mezi jednotlivými obcemi s rozšířenou působností, nebo mezi krajem a obcí na druhé straně hranice. Mezi takové případy spadá i přeshraniční spolupráce Ústeckého kraje a městem Dippoldiswalde (Sasko) fungující od 21. ledna 2009. Projekt je primárně zaměřen na vzájemnou pomoc při odstraňování živelních katastrof, úniku nebezpečných látek a při ochraně životního prostředí v souvislosti s lesními požáry v příhraničních oblastech.¹²⁵ Obě strany se vzájemně navštěvují, vyměňují si informace a zkušenosti, stejně tak provádí společná taktická cvičení. Zatím poslední společné cvičení proběhlo 2. června 2012 v Dippoldiswalde, kdy na pozvání tamních hasičů přijeli hasiči z Bíliny a Ústí nad Labem. Tématem cvičení bylo českoněmecké součinnostní cvičení ve vyprošťování osob z havarovaných automobilů. Specifickou podmínkou euroregionální spolupráce záchranných sborů je důraz na podporu a výchovu mládeže (pokud hovoříme o SDH). Je to logické, mládež dokáže využít poznatky ze školení a dokáže tak rozpoznat potenciální nebezpečí mnohem snadněji, případně ho odstranit, využije se její volný čas, jednotky si tak také cvičí své možné budoucí členy a hlavně – je to vcelku účinná podpora evropanství, myšlenky Evropy bez hranic. Spolu s JPO se tak tohoto cvičení zúčastnil i dorost SDH Bílovec a FF Dippoldiswalde.¹²⁶

Na tento druh partnerství, tedy spolupráci „velkého kraje“ s „jednou jednotkou dobrovolných hasičů“ nelze pohlížet českými měřítky. Systém požární ochrany v Německu, ale i Rakousku je zcela odlišný od českého. Německý systém je založen na husté síti velmi dobře vyzbrojených a vyzbrojených dobrovolných jednotek s vysokou angažovaností a profesionalitou dobrovolných hasičů, kteří tvoří páteř celého systému (cca 1,3 mil. dobrovolných hasičů). Nad každou oblastí pak „dozoruje“ jedna „centrální JPO“ – v tomto

---

¹²⁵ *Spolupráce českých a německých hasičů:*

<http://www.pozary.cz/clanek/15679-spoluprace-ceskych-a-nemeckych-hasicu/> (13. 6. 2012)

¹²⁶ *02.06.2012 Gesamtausbildungstag der Feuerwehr Dippoldiswalde:*

<http://feuerwehr.dippoldiswalde.de/pages/news.php> (13. 6. 2012)

případě Dippoldiswalde, která vyhláší hotovost, je nejlépe vybavena, provádí cvičení a koordinaci ostatních spádových jednotek. Je pravidlem, že část dobrovolných hasičů je zaměstnána na hlavní pracovní poměr a je na stanici neustále přítomna.

Profesionálních hasičů v Německu je kolem 30-ti tisíc, včetně 33 tisíc podnikových hasičů. Jde hlavně o jednotky ve velkých městech, případně o jednotky dislokované v průmyslových oblastech nebo na mezinárodních letištích apod. Tato síť je nadále doplněna vysokým počtem různých občanských sdružení, případně dalšími organizacemi na bázi „JSDH“ (např. Technická pomocná služba – *Technisches Hilfswerk* – THW, která je určena k likvidaci následků mimořádných událostí technického charakteru).¹²⁷

Tento systém je umožněn jak legislativně (daňové úlevy zaměstnavateli, který zaměstnává dobrovolné hasiče, účast pojišťoven na financování sborů, vysoký podíl darů/sponzoringu ze strany soukromých firem), tak i národní mentalitou a vysokou prestiží dobrovolných hasičů v těchto dvou zemích. Zmíněná jednotka FF Dippoldiswalde svým početním stavem, ale i rozmanitostí a stářím (respektive „mládím“) techniky, se minimálně vyrovnává, ale spíše překonává vybavenost některých velkých stanic typu C v krajských městech na české straně.¹²⁸ Praktický a teoretický výcvik byť i malé vesnické JPO není nepodobný tomu, kterým prochází profesionální hasiči v České republice. Samozřejmě totéž platí i o skladbě mimořádných událostí, u kterých hasiči zasahují. Nevýhodou tohoto systému požární ochrany je pak pomalejší doba pohotovosti, diskutabilní, i když na první pohled lákavý, je i cenový rámec takto pojaté ochrany.

5.5.1.3 Spolupráce dvou obcí – Hřensko a Kirnitzschtal

Obec Hřensko a obec Kirnitzschtal poslouží jako příklad spolupráce dvou obcí, u kterých sice z logických důvodů nedošlo ke sjednocování metodik a

---

¹²⁷ Martínek, Bohumír (2012): *Profesionální a dobrovolní hasiči společně v ochraně obyvatelstva*, http://www.dh.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1579:profesionalni-a-dobrovolni-hasii-spolen-v-ochran-obyvateilstva&catid=13:ustedni-odborna-rada-ochrany-obyvateilstva-sdruzeni-hasich-moravy-a-slezska&Itemid=47 (13. 6. 2012)

¹²⁸ Technik: <http://feuerwehr.dippoldiswalde.de/pages/technik.php> (13. 6. 2012)

dalších koordinačních postupů na systémové úrovni, ale jejich společný postup umožnil nákup nové hasičské techniky, výstroje a umožnil financování společných taktických cvičení.

Obec Hřensko v Českém Švýcarsku leží v úzké soutěsce na řece Labi a říčce Kamenice. Každý rok je obec postižena záplavami, z nichž jedna z nejtěžších povodní se odehrála v srpnu 2010. Přivalová vlna strhla most v centru obce, o jehož konstrukci se zachytily plavené kmeny stromů z přilehlých lesů a zatarasily průchod vody. Hladina Labe vystoupala do výšky několika metrů a v podstatě celá obec se ponořila pod vodu. Kompletně zničeno bylo celé přístaviště výletních loděk, strženo několik mostů, silně poškozena byla i hlavní turistická atrakce Hřenska a tedy i zdroj dodatečných příjmů do obecního rozpočtu – pískovcové soutěsky na říčce Kamenice. Vyčíslené škody dosáhly 120 mil. Kč.¹²⁹ Obec je také pravidelně ohrožována padajícími skalami, které ohrožují nemovitosti v obci, silniční komunikace, zdraví a bezpečnost obyvatel apod. Obec se proto rozhodla využít prostředků z programu pro obnovu hasičské techniky v příhraničních oblastech *Interreg III A Česká republika - Svobodný stát Sasko 2000-2006, Cíl3/Ziel3*. Podmínkou pro získání prostředků je partnerství se zahraniční obcí.

V roce 2009 došlo k dohodě mezi Hřenskem a Kirnitzschtalem na německé straně hranice na projektu *Přeshraniční spolupráce hasičů Hřensko – Kirnitzschtal 2009-2011*. Programu se zúčastňují také dobrovolní hasiči z Ottendorfu. Obsahem této spolupráce je vzájemná pomoc při mimořádných událostech většího rozsahu (postupem doby však dochází i na malé zásahy), pravidelná společná taktická součinnostní cvičení, příprava vzdělávacích programů pro děti a dospělé a zejména nákup moderní techniky a výstroje pro dobrovolné hasiče z obou zemí.¹³⁰ I kvůli exponovanosti místa byla ve výběrovém řízení z roku 2010 vybrána CAS na nově vyvinutém armádním podvozku Tatra 815-7, která se tak stala první Tatrou tohoto typu zastoupenou u

---

¹²⁹ *Hřenské soutěsky po povodni: hráz protržená, loď rozbité, cesta zmizela:*
http://zpravy.idnes.cz/hrenske-soutesky-po-povodni-hraz-protrzena-lode-rozbite-cesta-zmizela-13u-/domaci.aspx?c=A100819_174016_usti-zpravy_alh (13. 6. 2012)

¹³⁰ *Přeshraniční spolupráce hasičů Hřensko – Kirnitzschtal 2009-2011:*
<http://www.hrensko.cz/ziel3/index.php?nid=8283&lid=cs&oid=1733908> (13. 6. 2012)

dobrovolných hasičů v České republice. Cena pořízeného stroje přesáhla 7,5 mil. Kč, z části byla uhrazena ze strukturálních fondů, část hradil Ústecký kraj a obec Hřensko.¹³¹ Dobrovolným hasičům z Ottendorfu a Kirnitzchtalu byla pořízena osobní výstroj. Celková finanční podpora získaná z programu Cíl3/Ziel3 dosáhla 274 219 Eur.¹³² Popis již uskutečněného součinnostního cvičení záchrany dvou osob z nepřístupného terénu JSDH Hřensko a FF Ottendorf¹³³, včetně dalších složek IZS, lze nalézt spolu s fotografiemi na webu dobrovolných hasičů Ottendorf. Cvičení proběhlo dne 15. listopadu 2011 na českoněmecké hranici v Saském Švýcarsku,¹³⁴

5. 6 Podoba zásahu od nahlášení mimořádné události

Tato podkapitola přibližuje reálný rámec činnosti JPO na obou stranách hranice. Předchozí podkapitoly představovaly modely spolupráce v širší legislativní rovině, včetně náplní činnosti, která z těchto smluv vyplývá. Naopak, tato kapitola vznikla na základě osobní korespondence s velmi povolanou osobou, velitelem jednotky SDH Varnsdorf, členem Bezpečnostní rady a Krizového štábu obce s rozšířenou působností Varnsdorf, členem stálé pracovní skupiny Ministerstva vnitra pro Nevládní neziskové organizace, vedoucím rady prevence OV SH ČMS Děčín a propagátorem přeshraničního modelu spolupráce jednotek požární ochrany, panem Jiřím Suchardou.

JSDH Varnsdorf je JPO kategorie III s dobou výjezdu do deseti minut. Její zřizovatel, tedy město Varnsdorf, úzce spolupracuje s německým městem Grossschönau. Díky aktivní činnosti zastupitelstev obou měst a aktivnímu přístupu hasičů se tato spolupráce vcelku úspěšně rozvíjí. Je poměrně zbytečné

---

¹³¹ *Tatra 815-7 CAS 30 S3R 4x4*: <http://www.pozary.cz/clanek/36115-tatra-815-7-cas-30-s3r-4x4/> (13. 6. 2012)

¹³² *Ziel 3/Cíl 3-Programm zur Förderung der grenzübergreifenden Zusammenarbeit 2007-2013 zwischen dem Freistaat Sachsen und der Tschechischen Republik; Program Cíl 3/Ziel 3 na podporu přeshraniční spolupráce 2007-2013 mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko*, str. 5: http://www.ziel3-cil3.eu/media/de_cs/11-06-12.pdf (13. 6. 2012)

¹³³ FF – Freiwillige Feuerwehr – dobrovolní hasiči

¹³⁴ *Menschenrettung an der deutsch-tschechischem Grenze*: <http://ff-ottendorf.de/> (13. 6. 2012)

představovat legislativní pozadí, případně popisovat náplň činnosti jednotek dle uzavřených smluv, neboť zcela korespondují s již představenými modely spolupráce. Přesto, všechny věci týkající se vzájemné přeshraniční spolupráce ošetřují smlouvy mezi městy Varnsdorf a Grossschönau a mezi HZS Ústeckého kraje a Svobodným státem Sasko.

Ale nyní k představení činnosti JPO na obou stranách hranice. VJ Suchardovi byl předložen modelový příklad mimořádné události. Požadavek na zodpovězení zněl, aby mi J. Sucharda z pozice velitele jednotky podal nezkreslený obraz běhu událostí tak, jak se rozbíhá systém po oznámení události volajícím. Tedy nikoli ideální představu dle uzavřených smluv nebo metodických pokynů HZS ČR. Cílem bylo ověřit, jak moc se blíží realita povolávání a samotného zásahu od teorie a metodických pokynů.

Modelový příklad: na české nebo německé straně hranice vznikne mimořádná událost, kterou zpozoruje náhodný pozorovatel a rozhodne se tuto událost oznámit hasičům. „Oznamovatel oznámí událost na své národní centrále, je vyhlášen standardní požární poplach podle plošného pokrytí, a pokud dojde k tomu, že je zapotřebí kontaktovat druhou stranu, provádí se to takto:

- a) Např. únik nebezpečné látky do vodního toku, který protéká územím druhého státu (obdobně se postupuje v případě odstřelu ledů apod.) - druhou stranu v rámci smlouvy a dohody informuje operační středisko HZS a většinou také duplicitně dispečink vodohospodářů (u nás např. Povodí Ohře) - ve zprávě a informaci (příkaz k výjezdu – pozn. autora) se uvede, zda má druhá strana např. jen monitorovat situaci, nebo je zapotřebí nějaký zásah či jiná opatření (evakuace).
- b) V případě požáru, či jiné vzájemné pomoci žádá velitel zásahu pomoc druhé strany a správně by ji měl nárokovat přes operační středisko HZS či FFW. To by mělo využít jednoduchý formulář, vyplnit, poslat faxem a zabezpečit výjezd, ve skutečnosti však velitel FFW zavolá osobně mě (tzn. veliteli jednotky – pozn. autora), já informuji KOPIS o žádosti o pomoc, vyhlásím

poplach a během svolání jednotky se vykomunikává povolení k výjezdu. V případě akutního ohrožení nebo nebezpečí z prodlení jednotka vyjíždí ihned (dům, obchod apod.), v případě např. lesního požáru zbytečně nedráždím a těch pár minut čekám na povolení výjezdu (do 10 minut).“

Další podstatnou informací poskytnutou J. Suchardou, je způsob dopravy na místo určení. „Samotný výjezd je až na hranice, kde čeká vozidlo souseda a doprovodí jej na místo požáru. Toto opatření je velmi důležité z důvodu pojištění apod. Přeci jen se jedná o využití práva přednosti v jízdě na území druhého státu a také máme odlišné akustické signály. Také se tím zabrání možnému zdržení způsobenému např. pomístním názvem, neznalostí uliční sítě, mapovými podklady apod. Po skončení zásahu se jednotky již bez majáků přesouvají sami na své území.“ Tedy, jak tvrdí J. Sucharda, je důležité vyjet až se souhlasem KOPIS, neboť pak je jednotka pojištěna a platí pro ni vše dohodnuté. Sám se zmiňuje i o dřívějších zásazích před institucionalizací vzájemné přeshraniční pomoci, které explicitně označuje jako „partyzánské akce“. Toto vyjádření zcela koresponduje i se zkušenostmi ostatních jednotek a v podstatě i celé přeshraniční spolupráce, kdy pomoc probíhala de facto „ilegálně“.

Finanční plnění je odvislé od uzavřených mezinárodních smluv, náklady hradí ten, kdo pomoc poskytuje, případně se na těchto nákladech podílí ten, kdo si pomoc vyžádal (platí to u větších zásahů a na vzájemné dohodě). V případě malé pomoci, kdy jsou jednotky využívány nepříliš často, tak je pravidlo, že náklady, hlavně na naftu, ponese jednotka ze svého rozpočtu, pokud se se zřizovatelem nedohodne jinak. V případě častější vzájemné přeshraniční pomoci je pravidlem, že náklady nesou obce, které pomoc vysílají.

Mezi hlavní problémy spolupráce J. Sucharda řadí nedostatečnou jazykovou vybavenost hasičů a také problémy v radiokomunikaci, neboť vysílačky pracují s jinými frekvencemi a dosud se tyto problémy nepodařilo zcela vyřešit. Za naopak bezproblémovou hodnotí spolupráci v lidské a odborné rovině. Obě dvě strany mají zájem, spojuje je mnoho společného, od sousedského vztahu, přes společné kulturní a historické zázemí, až pro nadšení pro hasičství. Jak je vidět, kulturní rovina napomáhá narovnávat určité

nesrovnalosti a legislativní problémy, se kterými se jednotky požární ochrany v příhraničních oblastech každodenně setkávají.

5.7 Zhodnocení přeshraniční spolupráce JPO u malých zásahů

Na těchto příkladech vzájemné přeshraniční spolupráce lze dokázat přenos výlučné pravomoci státu zajišťovat bezpečnost svých obyvatel pouze vlastními prostředky i na jiné státy (respektive na jeho organizační složky), včetně sekuritizace společných témat bezpečnosti. Pohyb bezpečnostních nebo záchranářských sborů na území cizího státu ani v minulosti nebyl ničím výjimečným, i když ve srovnání se současnými poměry přeci jen ano, ale výjimečná je podoba, kterou se tento pohyb nebo podoba uskutečňuje. Ve srovnání se současným stavem musel dříve pohyb jednotek cizího státu schvalovat nejvyšší příslušný orgán, tedy ministerstvo vnitra, a hrozilo tak nebezpečí z prodlení. V podstatě se dá říci, že než došlo ke schválení pohybu cizích záchranářských jednotek na vlastním území, nebezpečí se již podařilo eliminovat vlastními silami. Proto tento způsob přeshraniční pomoci při „malých každodenních“ mimořádných událostech, které jsou ale v systémové rovině daleko více zatěžující a ohrožující vyšší počet obyvatel na větší ploše území, postrádal smysl.

Opačná situace ale pozvolna nastává s postupující integrací mezi státy Unie a zejména s proměnou chápání bezpečnosti. Fyzické hranice přestaly existovat, státy již ani ve svých vlastních očích nejsou dominantními suverénními aktéry vytvářející pevné a nepropustné hranice, střežící si prostor, informace, a stejně tak již nejsou jedinými výsadními aktéry poskytující „malou“ pomoc svým občanům. Model spolupráce dvou blízkých jednotek, každá na své straně hranice, či jejich vzájemné zastupitelnosti, vytváří vyšší bezpečnostní komfort občanům obou států, neboť i občan u hranic má stejný nárok na bezpečnost jako kdekoli jinde ve vnitrozemí. Této pomoci se mu dříve nedostávalo. Stejně tak je i přeshraniční spolupráce ekonomicky výhodnější. Je mnohem efektivnější zapojit do systému ochrany již zavedenou, vycvičenou a vstrojenou jednotku, než zřizovat a financovat novou.

Za více než přínosnou lze označit činnost EU, která legislativně, metodicky, ale i finančně podporuje tento způsob spolupráce. Pro tyto účely

vytváří fondy pro obnovu hasičské zásahové techniky v příhraničních regionech. Na tyto fondy mají nárok pouze obce z příhraničních oblastí, které uzavřely partnerství s další obcí v příhraničním regionu na druhé straně hranice.

Zároveň se také jedná o podporu integrace přirozeného regionu v hraničních oblastech a de facto i podporu myšlenky sjednocené Evropy. „*Evropská (...) kultura (...) znamená hledání toho, co nás spojuje, jako jsou například ideály demokracie, tolerance a občanských a politických svobod.*“¹³⁵ Aplikováno na požární ochranu v evropském prostoru – historie vzniku prvních organizovaných hasičských sborů v České republice, ale nejenom v ní, je úzce spjata s celoevropskými dobrovolnickými hnutími a spolkovým životem. V kontextu českých zemí to byl právě silný vliv německého obyvatelstva, které v českých městech zakládalo první sbory požární ochrany, vytvářelo systémy velení, chápání požární ochrany, tradice, které v minimálních obměnách v obou zemích trvají dodnes. Společné příklady za všechny, hasičské desatero nebo sv. Florián, patron všech hasičů bez rozdílu země původu. V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že působení záchranářských jednotek v příhraničních regionech není nijak uměle implementováno nebo nařízeno shora, ale že jde o přirozené navazování styků a spolupráce, donedávna znemožňované neproniknutelnou hradbou státních hranic. Patrné jsou hlasy volající po dalších stupních integrace, vzájemná pomoc v příhraničních regionech vyvolává kladné ohlasy jak záchranářů, regionálních politiků, tak hlavně veřejnosti. Záchranářská spolupráce v těchto oblastech působila dříve na různých stupních „ilegality“, stejně jako historické a kulturní kontakty obyvatel. I proto lze hodnotit dosavadní průběh kooperace za úspěšný a podporovaný, kdy jedna i druhá strana má sama zájem na nalézání a překonávání vzniklých komplikací. Patrná je apolitičnost procesu spolupráce s důrazem na funkčnost a vyhledávání shodných zájmů a principů.

Velkým nedostatkem je zejména nedostatečná oboustranná jazyková vybavenost záchranářů (platí zejména pro oblasti sousedící s Německem a Rakouskem), avšak tento handicap je do jisté míry vyvažován vydáváním bilingválních mutací krizových slovníků se všemi podstatnými frázemi, překlady

---

¹³⁵ Hvizďala, Karel (2012): *O kontrarevoluci průměrnosti aneb Politika bez elit, Rozhovor s právním filozofem Jiřím Přibáněm*, <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/karel-hvizdala.php?itemid=17014>

(25. 7. 2012)

názvů techniky a jejich části, zranění apod. Patrná je snaha zejména z německé a rakouské strany, které vesměs bývají iniciátory, koordinátory a investory takovýchto akcí. Výstupem je téměř vždy perfektní, obsahem vyčerpávající a přehledný slovník (autor této práce sám vlastní jeden takový slovník a rakouské straně musí přiznat pečlivost a preciznost při jeho přípravě).¹³⁶ Je smutnou skutečností, že přístup z české strany obvykle bývá o poznání laxnější s mnohem diskutabilnějším výstupem, viz tento slovník¹³⁷. Časté je také pořádání výměnných jazykových pobytů.¹³⁸ V systémové rovině pak na současné poměry již nedostatečná legislativní úprava pohybu jednotek na území cizího státu, financování a rozdílné technické parametry některých záchranných zařízení. Jmenovitě ale hlavně pojištění pro případ zranění nebo úmrtí záchranáře, případně způsobené škody na majetku. Doposud platí pravidlo, že náklady na pomoc hradí pomoc poskytující stát, vzniklé škody na svém území naopak hostitelský stát. Lze ale očekávat, že tato praxe se s postupující četností zásahů bude měnit. Rozdílné technické parametry určitých zařízení se daří pozvolna samovolně eliminovat díky existenci volného trhu se záchranným vybavením a tedy i postupným sjednocováním výstroje. V podstatě jde o to, že každá součást výstroje nebo výbroje musí podléhat evropským normám EU a výrobcům se nevyplatí produkovat více rozdílných výrobků stejného účelu a stejných norem pro několik soliterních trhů. Naopak co nečiní téměř žádné nebo minimální problémy, jsou taktické postupy a systémy velení na místě mimořádné události. Díky dostatečné mezistátní komunikaci mezi jednotlivými záchrannými složkami, doporučením a vytvářením jednotných metodik mezinárodními organizacemi (na systémové úrovni např. OSN, EU, NATO, v taktické rovině oborové organizace), jsou v regionu, ale i mimo něj téměř shodné taktické a velící postupy při zdolávání mimořádných událostí.

---

¹³⁶ *Gemeinsam helfen - Společně pomáhat – Praxiswörterbuch Feuerwehr: Praktický slovník hasičství:* http://www.euregio-egrensis.de/xist4c/download/web/web-euregio-feuerwehrwb_uplId_13562_coId_9548.pdf (20. 7. 2012)

¹³⁷ *Pomůcka pro velitele jednotky požární ochrany – deutsch:* <http://www.pozary.cz/storage/soubor/2011/11/uz4ed0ebf12ca15/obr4ed0ec4aaa3a9.pdf> (20. 7. 2012)

¹³⁸ *Tschechisch für die Feuerwehr:* <http://www.euregio-egrensis.de/feuerwehr.htm> (20. 7. 2012)

Dalším možným deficitem je neexistence společných multinárodních operačních a informačních středisek (obdobu KOPIS). Tato střediska by svojí činností znatelně urychlila a zefektivnila vzájemnou přeshraniční pomoc. Nicméně, je nutné připustit v potaz argument, který vznik multinárodních KOPIS odsouvá prozatím do pozadí. Národní státy mají již vybudované vlastní operační střediska, která bezproblémově slouží a není tedy ani poptávka budovat další nová (a velmi drahá) střediska, jednotliví operátoři jsou dostatečně jazykově vybaveni tak, aby zvládli komunikovat i s cizojazyčnými volajícími nepocházejícími z EU. Za další, multinárodní střediska jsou vhodná v oblastech vyšší koncentrace obyvatelstva nebo průmyslu na obou stranách hranice (viz bezpečnostní spolupráce v euroregionu Maas – Rhein). V českém kontextu by se mohlo jednat o oblast Moravskoslezského kraje a Slezského vojvodství. V ostatních případech je budování nových středisek spíše zbytečnou záležitostí. Ale jen za předpokladu, že stávající systém, a i jednotlivá střediska (tedy operační důstojníci tísňových linek), budou považovat model přeshraniční spolupráce za běžnou záležitost a nebudou se zdráhat vyslat na místo mimořádné události nejbližší vhodnou jednotku. Jen tehdy se podaří ze zde představených modelů spolupráce vytěžit maximum.

6. ZÁVĚR DIPLOMOVÉ PRÁCE

V úvodu diplomové práce bylo zmíněno, že jedním z důvodů, které mě vedly k výběru tématu, je aktivní činnost v JPO a osobní zaujetí „hasičinou“. Chtěl jsem proto propojit své osobní zkušenosti nebo postoje s teoretickým a legislativním rámcem, který vychází ze studia mezinárodních vztahů. Doufám, že se mi oba tyto rozdílné zdroje zkušeností povedlo v této, svým námětem ojedinělé práce propojit a výsledkem je ucelená zpráva o vztahu mezi pojetím vnitřní bezpečnosti EU a fungováním Hasičského sboru ČR a jednotek požární ochrany.

Proto, aby bylo možné zhodnotit hlavní závěry práce, zopakují znění stanovené hypotézy: *rozšíření konceptu lidské bezpečnosti a zapojení širší spolupráce v oblasti (integrovaného) záchranného systém přináší nové a*

efektivnější možnosti, jak bezpečnost jedince zajišťovat. Pro zodpovězení byly stanoveny dvě hlavní otázky: 1) jak se členství v regionální organizaci, v našem případě v Evropské unii, a spolupráce v oblasti vnitřní bezpečnosti projeví na formování bezpečnostní agendy státu a 2) jakým způsobem úsilí EU na budování integrovaného záchranného systému ovlivní praktické fungování záchranářských jednotek státu a jejich chování v případě krizové situace.

Jedním z témat této práce, které se týkalo teoretického rámce, bylo pojetí vnitřní a lidské bezpečnosti na půdě Evropské unie. V práci bylo zmíněno, že po konci studené války nastal v ochraně civilního obyvatelstva úpadek, který měl za následek rušení zázemí určeného k ochraně obyvatelstva v případě války. Celý segment ochrany (obrany) obyvatelstva získal silně pejorativní nádech, svět věřil ve svobodný svět bez válek, věřil na svět v míru. Postupně se však ukázalo, že s úpadkem hrozeb vojenského sektoru neklesá počet hrozeb. Naopak, pozornost světa, včetně Evropy, upoutává několik závažných přírodních katastrof, které mají vážný dopad jak státy, jejich ekonomiku, infrastrukturu, životní prostředí, tak i na jejich obyvatelstvo. To, že jedním z impulsů k zesílení spolupráce mezi členskými státy, bylo 11. září 2001, je vcelku pochopitelné. Ale dalšími impulsy byly i události mimo evropský kontinent, např. vlna ničivých tsunami v roce 2005 či zemětřesení v Pákistánu, ale i katastrofické události z devadesátých let, mezi nimi např. ničivé povodně na území České republiky. Přestože se EU snaží lidského jedince bránit i mimo území EU, je pro ni stále stěžejní ochrana vlastních obyvatel. Je proto s podivem, že sekuritizuje tyto mimoevropské události. Je možné, že daná sekuritizace souvisí se zvýšeným zájmem o bezpečí obyvatel, ale také s mediálním zájmem. Každopádně tyto události měly vliv na přijetí některých důležitých dokumentů, např. Stockholmského programu, kde jsou některé z přírodních katastrof odehrávajících se mimo území EU explicitně jmenovány. Úsilí o zvládnutí hrozeb tedy pozvolna začalo nabývat rozměry již nikoli čistě vojenského, ale hlavně civilního charakteru. Ústředním motivem na půdě Evropské unie se stává ochrana jedince, civilní přístup ke zvládnutí hrozeb, prevence, harmonizované národní legislativy, bezpečnostní nebo záchranářské struktury a institut důvěr a solidarity mezi jednotlivými státy

Jako teoretický rámec byl zvolen přístup Kodaňské školy, neboť ta vysvětluje právě fenomén sekuritizace a také umožňuje přehledným způsobem zkoumat širokou škálu bezpečnostních hrozeb. Pojetí bezpečnosti na půdě Evropské unie se tak velmi blíží právě teorii kolegů Buzana, Jaapeho a de Wilde, kteří v průběhu osmdesátých let rozšířili tradiční vnímání politicko-vojenských hrozeb na již zmíněných pět bezpečnostních sektorů. Přibližně ve stejné době, v průběhu osmdesátých let, počaly kořeny evropské spolupráce v oblasti ochrany lidského jedince. Na počátku 21. století přístup Kodaňské školy se již běžně odráží v bezpečnostních agendách národních států, přesto je svým fenoménem externalizace lidské bezpečnosti přístup Evropské unie unikátní. Stejně tak označení lidského jedince za důležitý referenční objekt rozšířilo záběr sekuritizovaných událostí a vnímání bezpečnosti se stalo otázkou prevence a napříč bezpečnostními sektory. Úsilí o koordinaci spolupráce záchranářských sborů jednotlivých států EU je pak završením snahy o maximální efektivitu ochrany lidského jedince. Zaměření se na úlohu Hasičského sboru ČR v tomto procesu externalizace lidské bezpečnosti je pak úsilím o propojení teorie a praktické stránky.

O vyspělosti integračního procesu EU svědčí i to, že se členské státy dokázaly shodnout na společném přístupu a právním rámci, stejně tak i „živelnímu“ funkčnímu vývoji velících mechanismů na malém prostoru Evropské unie, kdy se jedna země mimoděk inspiruje od druhé, případně sjednocování výstrojních součástí díky jednotným normám nebo spotřebitelskému trhu. Stejně tak o pokročilém stupni integrace a důvěře svědčí i otázka kritické infrastruktury. EU sice klade důraz na to, že každý členský stát je odpovědný za ochranu své kritické infrastruktury, ale sama činí maximum pro to, aby došlo ke sjednocení metodik, přístupů, určování objektů nebo harmonizace legislativy v rovině jak jednotlivých států, tak v rovině členského státu a Unie. EU proto vypracovala seznam odvětví a pododvětví EKI, který má oficiálně doporučující charakter, ale ve skutečnosti se jedná víceméně o závazné stanovisko. EU pomáhá řešit ochranu NKI členských států nejen finančně, ale v případě požádání, i vysláním expertů nebo s poskytnutím příslušných metodik.

Integrovaný záchranný systém je také relativně mladou záležitostí, přestože podobné modely spolupráce byly uplatněny i v minulosti. Nicméně se nejednalo o propracovanou pomoc, cílem vytváření podobných integrovaných záchranných systémů je co nejvíce spolupráci zefektivnit, aby doopravdy plnila svojí funkci. A zde znovu zdůrazňuji, že Evropská unie nevytváří jednotný rámec, podle kterého členské státy své integrované systémy budují.

Velká část práce se věnuje kritické infrastruktuře. Volba zpracovat toto značně široké téma nepadla náhodou. Na příkladu ochrany KI, která je ale součástí celého různě se prolínajícího komplexu ochrany státu a obyvatelstva (z celého komplexu lze vyjmenovat ochranu obyvatelstva, krizové řízení, civilní nouzové plánování a další), lze dokázat komplexní, civilně vojenský a nadnárodní přístup. Z analytického hlediska, rozsah ochrany kritické infrastruktury postihuje všechny sektory bezpečnosti, pokud by byla použita terminologie Kodaňské školy. Právě ke stanovení komplexního rozsahu, jakým EU a jednotlivé členské státy pojaly uchopení ochrany kritické infrastruktury, přispělo několik zlomových situací, jež se staly opravdovými mezníky pro legislativní činnost, ale i praktickou. Opět jsme tedy u toho, že bezpečnostní agenda je formována pomocí zpolitizovaných témat. Ale jak bych rád v závěru zdůraznil, existuje rozdíl mezi bezpečnostní agendou a zaváděním legislativních rámců do praxe.

Mám-li kriticky zhodnotit přístup k vnitřní bezpečnosti Evropské unie, vyzdvihuji to, že si státy EU uvědomují prostupnost hranic a dokázaly překonat mentální bariéru, která do té doby bránila malým přeshraničním zásahům u mimořádných událostí. Jedním z impulsů, které byly v průběhu práce několikrát zmíněny, byly teroristické útoky 11. zářím, ale ony hrozby, se kterými je třeba počítat, jsou i hrozby naturogenního charakteru, jako povodně či epidemie, případně technogenního nebo antropogenního charakteru. Takové krizové situace pochopitelně zasahovaly lidstvo od nepaměti, oním významným posunem je vznik institutu evropské solidarity, která bezpochyby také usnadňuje spolupráci evropských záchranných systémů. Přesto bych rád zdůraznil, že hrozby strukturami Evropské unie označené jako naléhavé, jsou opět jen konstruktem – jedná se o pouhý výběr témat, které z nějakého důvodu považují členské státy či

evropské orgány za aktuální. A na tyto hrozby pak zaměřují pozornost, případně své záchranné sbory připravují na jejich řešení. Humorná vsuvka svědčící o co nejširším přístupu k definování a eliminaci hrozeb, tedy spíše svědčící o konstrukci naléhavosti hrozby, než hrozby skutečně hrozící, je několik igelitových rukavic v naší hasičské zbrojnici. V čase hrozby ptačí chřipky byly hasičům, jak dobrovolným, tak profesionálním, rozdávány obličejové roušky a igelitové rukavice pro případ sběru a likvidace uhynulého ptactva. Na jednoho hasiče připadla jedna rouška a jedna rukavice. Pro praváky.

Velkým posunem je i zaměření se na ochranu lidského jedince, ne jen státních orgánů apod. S tím souvisí také úsilí o ochranu kritické infrastruktury. Přelomově za referenční objekt není již považován pouze občan vlastního státu, ale obyvatel jakékoliv země regionu. A nutno dodat, že evropský přístup často počítá s ochranou jedinců i mimo evropský region. Aby byla zajištěna efektivita obrany jedince, je nutné zabezpečit ochranu na lokální, regionální i národní úrovni – a tomu je také podřizováno legislativní úsilí. Pozitivně lze hodnotit i široký záběr sekuritizovaných hrozeb, které pochází ze všech bezpečnostních sektorů Kodaňské školy.

K tomu, proč jsem se soustředil na Hasičský záchranný sbor České republiky, je také to, že ve složkách Integrovaného záchranného systému ČR nebo v ochraně KI, či ochrany obyvatelstva, hraje právě on ústřední úlohu. Otázkou, kterou jsem si v průběhu psaní práce kladl, je, zda programy a nařízení Evropské unie ohledně zajištění bezpečnosti jedince, přináší konkrétně hasičské práci nějaká pozitiva. Jednou z výhod je, že hasiči mají možnost zapojovat se do celoevropských preventivních a jiných programů, které jim umožňují přístup ke statistikám a také se mohou přímo podílet na vytváření legislativy. Díky sdílení informací tak bezesporu čeští hasiči získávají nové zkušenosti, které dokážou zpracovat a implementovat do svých represivních struktur. Další neméně významná výhoda je možnost čerpání prostředků ze strukturálních fondů EU (pro stát ale platí jiná pravidla čerpání prostředků, než pro obce).

Struktura HZS napomáhá chránit jedince na lokální úrovni. Považuji však za nutné zdůraznit, že klíčová pro fungování IZS je stále národní úroveň – HZS garantuje poskytnutí stejné pomoci všem obyvatelům na území České republiky.

Nicméně je nutné připustit, že také dochází k tomu, že v určitých lokalitách není dostatečné zastoupení jednotek HZS. Ani Evropská unie nemá dostatečné kompetence a finanční prostředky tento problém vyřešit. Na druhou stranu, politika euroregionů nabízí určité řešení tohoto problému, přestože není všeřešící.

Domnívám se, že je v souvislosti se vztahem EU a národních záchranných systémů zmínit ještě jeden fakt: Česká republika, podobně jako další státy, uzavřela bilaterální dohody, které jí umožňují v případě mimořádné události na požádání zasahovat na území jiného státu. Tyto smlouvy, které má Česká republika uzavřeny se všemi sousedními státy a Maďarskem, mají momentálně spíše diplomatický, než funkční charakter. Vesměs byly uzavřeny v roce 2000, ale první smluvní kontakty byly uskutečněny již v první polovině let devadesátých (zejména s Německem; ochrana životního prostředí, vodních toků, včasné oznamování průmyslových nehod apod.). V současné době, kdy existují celoevropské systémy včasného varování a prevence, celounijní koordinační střediska, vypracované metodiky, postupy, kontaktní místa a hlavně, přímý požadavek Unie na solidaritu a důvěru mezi jednotlivými členskými státy posunuje mezistátní spolupráci na kvalitativně vyšší úroveň. Umožňuje sdílení informací – za vše budiž jmenován příklad Monitorovacího a informačního střediska (MIC) v Bruselu. Kromě toho umožňuje pořádání mezinárodních cvičení rozsáhlého charakteru coby přípravou na mimořádné události, které stát nedokáže eliminovat ani s nasazením mimořádných sil a prostředků v dostatečné časové rovině.

Jak tedy celkově zhodnotit důsledky působení EU v oblasti tvorby užší přeshraniční spolupráce? V souvislosti s tématem této práce, tzn. činnost jednotek požární ochrany v euroregionech, je nutné vyzdvihnout nový fenomén při přístupu ochrany jednotlivce – volné překračování hranic záchrannými jednotkami při malé, každodenní pomoci. Tento přístup je na celém světě sám o sobě naprosto unikátní. Národní suverénní stát se vzdává výsadního práva zasahovat na svém území jako jediný, a místo toho umožňuje běžně zasahovat záchranným sborům z jiného státu. Cílem je zefektivnění pomoci jednotlivci. Proto se klidně může stát (a v euroregionu Maas – Rhein se tak již běžně děje), že u jedné mimořádné události budou zasahovat policisté z jednoho, hasiči

z druhého a zdravotní služba ze třetího státu. Na druhou stranu, řešení otázky přeshraniční spolupráce vyneslo na světlo mnoho byrokratických překážek, které doposud, i když v čím dál menší míře, brání pružnosti a „každodennosti“ zásahu. Mám-li zhodnotit výsledky této spolupráce, v průběhu práce se ukázalo, že největší slabinou je legislativní oblast, která je velmi úzce spojená s nevyřešenou otázkou financování a pojištěním u zásahu. Neproniknutelnost hranic, chybějící politická vůle nebo rozdílné systémy jednotek PO již téměř nehrají roli. Silnější spolupráci mezi státy tedy zatím brání pomalé odstraňování legislativních překážek, které však na efektivní spolupráci mají zásadní vliv.

7. SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ

02.06.2012 *Gesamtausbildungstag der Feuerwehr Dippoldiswalde:*
<http://feuerwehr.dippoldiswalde.de/pages/news.php> (13. 6. 2012)

12. *schůze Výboru pro civilní nouzové plánování dne 26. června 2001:*
<http://www.hzscr.cz/clanek/12-schuze-vyboru-pro-civilni-nouzove-planovani-dne-26-cervna-2001-620387.aspx> (25. 6. 2012)

2007/124/ES, *Euratom: Rozhodnutí Rady ze dne 12. února 2007:*
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:058:0001:01:CS:HTML> (18. 6. 2012)

30.05.2011 – *Požár stohu v Grossschönau:*
<http://hasici.varnsdorf.cz/clanek/3995/30-05-2011-pozar-stohu-v-grossschonau/> (15. 7. 2012)

91/396/EEC: *Council Decision of 29 July 1991 on the introduction of a single European emergency call number:*
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31991D0396:EN:HTML> (17. 5. 2012)

Akademie Hasičského záchranného sboru ČR:
<http://www.hzscr.cz/clanek/informacni-servis-projekty-akademie-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx> (3. 7. 2012)

Buzan, Barry; Waever, Ole; de Wilde, Jaap (2005). *Bezpečnost: Nový rámec pro analýzu*, Brno: Centrum strategických studií

Call Center to Improve Emergency Services:
<http://www.themoscowtimes.com/business/article/call-center-to-improve-emergency-services/462356.html> (25. 7. 2012)

Critical Infrastructure Protection in the fight against terrorism:
http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_terrorism/133259_en.htm (17. 6. 2012)

Česká stodvanáctka vám pomůže i při pobytu na Olympiádě, pomoc zajistíte i z Londýna:
<http://www.pozary.cz/clanek/57043-ceska-sto-dvanactka-vam-pomuze-i-pri-pobytu-na-olympiade-pomoc-zajistite-i-z-londyna/> (25. 7. 2012)

Broughton, Edward (2005): *The Bhopal disaster and its aftermath: a review*;
<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1142333/> (2. 5. 2012)

Daňová sleva na poplatníka a povodňová daň:
<http://wiki.aktualne.centrum.cz/finance/danova-sleva-na-poplatnika-povodnova-dan/> (23. 5. 2012)

Delk, James D. (1994): *The 1992 Los Angeles Riots: Military Operations in Los Angeles, 1992*, <http://www.militarymuseum.org/HistoryKingMilOps.html>
(13. 4. 2012)

Dobrovolní hasiči:
http://www.dh.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=2
(15. 7. 2012)

Druláková, Radka (2009): *Externalization and Europeanization of Internal Security in the EU: the Schengen Area and the European Arrest Warrant*, Working Papers Fakulty mezinárodních vztahů, Vysoká škola ekonomická v Praze, Praha

Dutch emergency number soon available via SMS:
<http://www.telecompaper.com/news/dutch-emergency-number-soon-available-via-sms> (25. 7. 2012)

Dvořák, Pavel (2007): *Integrovaný záchranný systém a jeho financování*, Masarykova univerzita,
http://is.muni.cz/th/100236/esf_b/BP-dvorak_pavel_last.pdf (15. 5. 2012)

Eichler, Jan (2011): *Formování bezpečnostní kultury Evropské unie (Evropská bezpečnostní strategie)*, str. 4 – 22, in. *Vojenské rozhledy*, ročník 20 (52), číslo 4

EU focus on civil protection:
http://ec.europa.eu/echo/civil_protection/civil/pdfdocs/focus_en.pdf (1. 7. 2012)

European civil protection exercise „Var 2008“:
http://www.ue2008.fr/impressionPDF5f02.pdf?url=%2FPPFUE%2Fflang%2Fen%2Faccueil%2FPPFUE-11_2008%2FPPFUE-04.11.2008%2Fexercice_europeen_de_protection_civile_var_2008 (25. 5. 2012)

FORBES: <http://www.ern.cz//?D=18> (5. 4. 2012)

Evropský den čísla 112: 74 % Evropanů neví, na jaké tísňové číslo zavolat na cestách v EU. Nová kampaň
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/120&format=HTML&aged=1&language=CS&guiLanguage=en> (15. 6. 2012)

Gemeinsam helfen - Společně pomáhat – Praxiswörterbuch Feuerwehr: Praktický slovník hasičství:

http://www.euregio-egrensis.de/xist4c/download/web/web-euregio-feuerwehrwb_uplId_13562_coId_9548_.pdf (20. 7. 2012)

Fond solidarity – EUSF

<http://www.euroskop.cz/8636/sekce/fond-solidarity---eusf/> (28. 5. 2012)

Grenzübergreifende Notfallhilfe Emric+ rettet Leben:

<http://www.interregemrnews.eu/de/newsletter/interreg-euregio-maas-rhein-5-sommer-2011/grenzuebergreifende-notfallhilfe-emric-rettet-leben/60/>
(23. 4. 2012)

Hanuška, Zdeněk (2008): *Organizace jednotek požární ochrany*, (Frýdek-Místek: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě)

Hasiči pana Wonga aneb podniková jednotka v libušské tržnici SAPA:

<http://www.pozary.cz/clanek/48247-hasici-pana-wonga-aneb-podnikova-jednotka-v-libusske-trznici-sapa/> (14. 6. 2012)

Historia grupy Karkonoskiej GOPR: <http://www.gopr.org/o-nas/historia>
(30. 6. 2012)

Historie profesionální požární ochrany v českých zemích:

<http://www.hzscr.cz/clanek/historicka-expozice-ve-zbirohu-historie-profesionalni-pozarni-ochrany-v-ceskych-zemich.aspx> (25. 6. 2012)

Historie: Tragický požár rafinérie v Czechowicích – Dziedzicích:

<http://www.pozary.cz/clanek/21098-historie-tragicky-pozar-rafinerie-v-czechowicich-dziedzicich/> (30. 6. 2012)

Hruška, Marián: *Mezistátní pomoc při požáru v Bzenci očima slovenských kolegů:*

<http://www.pozary.cz/clanek/55454-mezistatni-pomoc-pri-pozaru-lesa-v-bzenci-pohledem-slovenskych-kolegu/> (29. 6. 2012)

Hřenské soutěsky po povodni: hráz protržená, loď rozbité, cesta zmizela:

http://zpravy.idnes.cz/hrenske-soutesky-po-povodni-hraz-protrzena-lode-rozbite-cesta-zmizela-13u-/domaci.aspx?c=A100819_174016_usti-zpravy_alh
(13. 6. 2012)

Hvížďala, Karel (2012): *O kontrarevoluci průměrnosti aneb Politika bez elit, Rozhovor s právním filozofem Jiřím Přibáněm,*

<http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/karel-hvizdala.php?itemid=17014>
(25. 7. 2012)

Chemical Accidents (Seveso II) - Prevention, Preparedness and Response:
<http://ec.europa.eu/environment/seveso/index.htm> (2. 5. 2012)

Integrovaný záchranný systém:
<http://www.hzscr.cz/clanek/integrovaný-zachranny-system.aspx> (16. 5. 2012)

INSARAG: <http://www.usar.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=332>
(25. 5. 2012)

INSARAG – International Search And Rescue Advisory Group:
<http://www.unocha.org/what-we-do/coordination-tools/insarag/overview>
(25. 5. 2012)

IOO GR HZS MV 2010: Krizové stavy v souvislosti s environmentální bezpečností, Lázně Bohdaneč
<http://www.krizovy-portal.cz/img/file/IOO%20Bohdane%C4%8D%2012%202010.pdf> (15. 4. 2012)

Jak šel čas: Požár lesa u Bzence hasiči dlouho nezvládali zkrotit, včera pomohl déšť:
<http://www.pozary.cz/clanek/55423-jak-sel-cas-pozar-lesa-u-bzence-hasici-dlouho-nezvladali-zkrotit-vcera-pomohl-dest/> (29. 6. 2012)

Kadlec, Petr (2008): *Ochrana civilního obyvatelstva. Moduly civilní ochrany.* Institut ochrany obyvatelstva, MV GR HZS ČR.

Kaldor, Mary; Martin, Mary; Selchow, Sabine (2008): *Human Security: A European Security Strategy*
<http://library.fes.de/pdf-files/id/ipa/05172.pdf>, (17. 4. 2012)

Každodenní spolupráci záchranářů u hranic brání legislativa:
<http://zdravi.e15.cz/denni-zpravy/z-domova/kazdodenni-spolupraci-zachranaru-u-hranic-brani-legislativa-459494> (23. 7. 2012)

Komplexní strategie České republiky k řešení problematiky kritické infrastruktury a Národní program ochrany kritické infrastruktury (2009):
<http://krizport.firebrno.cz/dokumenty/komplexni-strategie-ceske-republiky-k-reseni-problematiky>, (25. 6. 2012)

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020:
<http://www.hzscr.cz/clanek/koncepce-ochrany-obyvatelstva-do-roku-2013-s-vyhledem-do-roku-2020-503181.aspx> (22. 5. 2012)

Kovářík, František; Mozga, Jan (2010): *Několik poznámek k ochraně kritické infrastruktury – Some remarks on the critical infrastructure protection*, http://www.population-protection.eu/attachments/027_vol2n1_mozga_kovarik.pdf, str. 2 (17. 6. 2012)

K plnění úkolů ochrany obyvatelstva máme vytvořeny potřebné a také dobře fungující nástroje – rozhovor s brig. gen. Ing. Milošem Svobodou, náměstkem generálního ředitele HZS ČR pro prevenci a civilní nouzovou připravenost: Časopis 112 ROČNÍK IX ČÍSLO 9/2010
<http://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-ix-cislo-9-2010.aspx>
(26. 6. 2012)

Krizové řízení: <http://www.ern.cz/?D=217> (5. 4. 2012)

Legislativní usnesení Evropského parlamentu o návrhu rozhodnutí Rady o vytvoření mechanismu civilní ochrany Společenství (přepracovaná verze),
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2006-0434&language=CS> (20. 7. 2012)

Mapa plošného pokrytí všech JPO v Moravskoslezském kraji:
<http://www.hzscr.cz/imgDetail.aspx?docid=21683928> (14. 6. 2012)

Martínek, Bohumír (2012): *Profesionální a dobrovolní hasiči společně v ochraně obyvatelstva*,
http://www.dh.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1579:profesionalni-a-dobrovolni-hasii-spolen-v-ochran-obyvatelstva&catid=13:ustedni-odborna-rada-ochrany-obyvatelstva-sdrueni-hasi-ech-moravy-a-slezska&Itemid=47 (13. 6. 2012)

Menschenrettung an der deutsch-tschechischem Grenze: <http://ff-ottendorf.de/>
(13. 6. 2012)

Metodické pokyny pro jednotky požární ochrany podílející se na vzájemné pomoci Polské republiky a České republiky (ČJ – PJ):
<http://www.usar.cz/webmagazine/kategorie.asp?tot0=21&pgf0=10&idk=241>
(16. 6. 2012)

Metodické pokyny pro spolupráci jednotek požární ochrany České republiky a Hasičského a záchranného sboru a hasičských jednotek Slovenské republiky při vzájemné pomoci při zdolávání mimořádných událost
<http://www.hzscr.cz/clanek/metodicke-pokyny-pro-spolupraci-jednotek-pozarni-ochrany-ceske-republiky-a-hasicskeho-a-zachranneho-sboru-a-hasicskych-jednotek-slovenske-republiky-pri-vzajemne-pomoci-pri-zdolavani-mimoradnych-udalosti.aspx> (29. 6. 2012)

Mezinárodní dekáda pro snižování přírodních katastrof (IDNDR) – činnost v ČR:
<http://www.mzp.cz/ris/ais-ris-info-copy.nsf/4d735ff9c7e64b58c12569e7001a2d9c/1e7e3957c28e2e1ec1256ab5004d3e30?OpenDocument> (15. 4. 2012)

Monitoring and Information Centre:
http://ec.europa.eu/echo/policies/disaster_response/mic_en.htm (20. 7. 2012)

Na hranici panuje klid: kontrola přepravy odpadů na hraničním přechodu Pomezí/Schirnding:<http://www.clara-eu.info/cz/index.php> (5. 4. 2012)

Nařízení Vlády ze dne 22. prosince 2010 o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury:
<http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/narizeni-vlady-ze-dne-22-prosince-2010-o-kriteriich-pro-urceni-prvku-kriticke-infrastruktury-18121.html?mail> (25. 6. 2012)

New legislation on Disaster Response Capacity
http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/georgieva/hot_topics/european_disaster_response_capacity_en.htm
(21. 5. 2012)

Odřad USAR: <http://www.usar.cz/webmagazine/subcategories.asp?idk=19>
(25. 5. 2012)

Organizační řád SH ČMS:
http://www.dh.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=298:organizani-ad-sh-ms-soubor-pedpis-sh-ms-i-5&catid=74:vnitroorganizacni&Itemid=95
(14. 6. 2012)

Peřko, Ivan: Provoz společného kontaktního pracoviště byl zahájen,
<http://www.pozary.cz/clanek/45415-provoz-spolecneho-kontaktneho-pracoviste-byl-zahajen/> (29. 6. 2012)

Pinstrup-Andersen – Rajul Pandya-Lorch (1995): Poverty, food security, and the environment
<http://www.ifpri.org/sites/default/files/publications/vb29.pdf> (15. 4. 2012)

Pomoc HZS kraje OÚ obcí ohrožených povodněmi:
<http://www.hasici-vysocina.cz/index.php?menu=92> (14. 6. 2012)

Pomůcka pro velitele jednotky požární ochrany – deutsch:
<http://www.pozary.cz/storage/soubor/2011/11/uz4ed0ebf12ca15/obr4ed0ec4aaa3a9.pdf> (20. 7. 2012)

Povodně v srpnu 2002 a srovnání s povodněmi v červenci a srpnu 1997,
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/150hori/2003/priloha/rocenka/strana14.html> (15. 4. 2012)

Požár asijské tržnice – místo je plně v rukou vyšetřovatelů, na místě preventivně zůstává jen jedna jednotka: <http://www.pozary.cz/clanek/14413-video-pozar-asijske-trznice-misto-je-plne-v-rukou-vysetrovatelu-na-miste-preventivne-zustava-jen-jedna-jednotka/> (14. 6. 2012)

Priority energetických infrastruktur do roku 2020 a na další období – návrh na integrovanou evropskou energetickou síť:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0677:FIN:CS:PDF>
(21. 6. 2012)

Projekt hasičského centra na letišti vznikne do čtyř let:
<http://www.hkcity.cz/2010/10/19/projekt-hasicskeho-centra-na-letisti-vznikne-do-ctyr-let/> (3. 7. 2012)

Projekt Systém odvracení ohrožení a poskytování pomoci v Euroregionu Nisa:
http://www.ern.cz/files/koncept_pro_preshranicni_vyuziti_porizenych_hasicskych_h_vozidel.pdf (5. 4. 2012)

Přeshraniční spolupráce hasičů Hřensko – Kirnitzschtal 2009-2011:
<http://www.hrensko.cz/ziel3/index.php?nid=8283&lid=cs&oid=1733908>
(13. 6. 2012)

Příručka pro české kooperační partnery – podávání žádostí:
http://www.ziel3-cil3.eu/media/cs/2012-03-29_PP_bez_reviz.pdf (5. 4. 2012)

Sbírka interních aktů řízení generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky a náměstka ministra vnitra:
<http://www.cahd.cz/storage/Predpisy/ostatni/SIAR%2006-27%20Organizace%20jednotek.pdf> (14. 6. 2012)

Sdělení Komise o Evropském programu na ochranu kritické infrastruktury KOM(2006) 786:
<http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lng1=cs,cs&lang=&lng2=cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,sk,sl,sv,&val=437767:cs&page=&hwords=null>
(25. 6. 2012)

SDH Kežlice: <http://hasicikejzlice.cz/> (23. 4. 2012)

Seveso: <http://arnika.org/seveso> (2. 5. 2012)

SMĚRNICE RADY 2008/114/ES ze dne 8. prosince 2008 o určování a označování evropských kritických infrastruktur a o posouzení potřeby zvýšit jejich ochranu:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:345:0075:0082:CS:PDF> (25. 6. 2012)

SMĚRNICE RADY o určování a označování evropské kritické infrastruktury a o posouzení potřeby zvýšit její ochranu:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0787:FIN:CS:PDF> (21. 6. 2012)

Smlouva mezi Českou republikou a Polskou republikou o spolupráci a vzájemné pomoci při katastrofách, živelních pohromách a jiných mimořádných událostech

Smlouva mezi Českou republikou a Rakouskou republikou o vzájemné pomoci při katastrofách nebo velkých haváriích

Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o spolupráci a vzájemné pomoci při mimořádných událostech

Smlouva mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o vzájemné pomoci při katastrofách a velkých haváriích

Spolupráce českých a německých hasičů:

<http://www.pozary.cz/clanek/15679-spoluprace-ceskych-a-nemeckych-hasicu/> (13. 6. 2012)

Statistická ročenka 2011:

<http://www.hzscr.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasickeho-zachranneho-sboru-cr.aspx> (16. 4. 2012)

Stejskal, Jan (2005): *Potenciální význam konceptu Human Security pro vnitřní bezpečnost*; Proměny konceptu vnitřní bezpečnosti, Sborník z konference

The Stockholmm Programme — An open and secure europe serving and protecting citizen:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:en:PDF> (15. 7. 2012)

Study on Risk Governance of European Critical Infrastructures in the ICT and Energy Sector:

http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/studies/doc/2009_10_risk_governance_report.pdf (21. 6. 2012)

Šenovský, Michail; Adamec, Vilém; Hanuška, Zdeněk (2007): *Integrovaný záchranný systém*, (Frýdek-Místek: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě)

Šenovský, Michail; Adamec, Vilém; Šenovský, Pavel (2007): *Ochrana kritické infrastruktury* (Frýdek-Místek: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě).

Šenovský, Michail; Hanuška, Zdeněk (2006): *Organizace požární ochrany a integrovaný záchranný systém:*

<http://www.fbi.vsb.cz/export/sites-root/fbi/030/cs/sys/resource/PDF/organizace-po-a-izs.pdf>

Štěpán, Miroslav (2008): *Hasičský záchranný sbor ČR a integrace do Evropské unie*,

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/150hori/2003/kveten/str4.pdf>

(2. 4. 2012)

Tatra 815-7 CAS 30 S3R 4x4:

<http://www.pozary.cz/clanek/36115-tatra-815-7-cas-30-s3r-4x4/> (13. 6. 2012)

Technik: <http://feuerwehr.dippoldiswalde.de/pages/technik.php> (13. 6. 2012)

Tschechisch für die Feuerwehr:

<http://www.euregio-egrensis.de/feuerwehr.htm> (20. 7. 2012)

Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu,

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/hasici/planovani/metodiky/terminslov.pdf>

(13. 4. 2012)

The Common Emergency Communication and Information System (CECIS):

http://ec.europa.eu/echo/policies/disaster_response/cecis_en.htm (22. 5. 2012)

The EU Internal Security Strategy in Action: Five steps towards a more secure Europe:

[http://ec.europa.eu/commission_2010-](http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/malmstrom/archive/internal_security_strategy_in_action_en.pdf)

[2014/malmstrom/archive/internal_security_strategy_in_action_en.pdf](http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/malmstrom/archive/internal_security_strategy_in_action_en.pdf)

(13. 4. 2012)

The United Nations Office for Disaster Risk Reduction: <http://www.unisdr.org/> (15. 4. 2012)

Tísňová volání v České republice
<http://www.hzscr.cz/clanek/tisnova-volani-v-ceske-republice.aspx> (17. 5. 2012)

Trojstranná skupina Příhraničního krizového řízení se sešla v Jelení Hoře:
<http://www.hzslk.cz/47.904-trojstranna-skupina-prihranicniho-krizoveho-rizeni-se-sesla-v-jeleni-hore.html> (5. 4. 2012)

Unie chce lépe předcházet velkým katastrofám
http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/udalosti_a_media/unie_chce_lepe_predchazet_velkym.html (15. 5. 2012)

Určování a označování evropské kritické infrastruktury a o posouzení potřeby zvýšit její ochranu:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:175E:0206:0206:CS:P:DF> (18. 6. 2012)

USAR.CZ:
<http://www.usar.cz/webmagazine/kategorie.asp?tot0=21&pgf0=10&idk=241> (20. 5. 2012)

Územní odbor Olomouc:
<http://www.hzscr.cz/clanek/uo-olomouc.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d> (14. 6. 2012)

VCNP – Úvod: <http://www.hzscr.cz/clanek/vcnp-uvod.aspx> (25. 6. 2012)

Vláda neschválila návrh novely zákona o pojišťovnictví. Hasiči procenta z pojištění nedostanou: <http://www.pozary.cz/clanek/56714-vlada-neschvalila-navrh-novely-zakona-o-pojistovnictvi-hasici-procenta-z-pojisteni-nedostanou/> (20. 7. 2012)

Výroční zpráva 2010:
http://www.cap.cz/ItemF.aspx?list=DOKUMENTY_01&view=pro+web+V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD+zpr%C3%A1vy (20. 7. 2012)

Vysílání odřadů MV-Generálního ředitelství HZS ČR do zahraničí:
<http://www.usar.cz/webmagazine/kategorie.asp?idk=261> (25. 5. 2012)

Waisová, Šárka (2004): *Od národní bezpečnosti k mezinárodní bezpečnosti*, in. *Mezinárodní vztahy*, 3/2004, ročník 39, str. 66 – 86

Wæver, Ole (1998): *Securitization and Desecuritization*, str. 39 – 69, in. Lipschutz, Ronnie D., editor (1998): *On Security*, New York, Columbia University Press

Wendt, Alexander (1992): *Anarchy is what states make of it: The social construction of power politics*. International Organization

Zákon č. 17/1992 Sb. o životním prostředí
http://www.eis.cz/dokumenty/44_5_0_12005-10-29_18-25-54.htm (13. 4. 2012)

Zákon č. 133/1985 Sb. o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 238/2000 Sb. o Hasičském záchranném sboru

Zákon č. 239/2000 Sb. o Integrovaném záchranném systému

Zákon č. 240/2000 Sb. krizový zákon - Předpis č. 240/2000 Sb. Zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon):
<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-240> (25. 6. 2012)

Zavádění směrnice SEVESO II:
http://www.mzp.cz/cz/zavadeni_smernice_seveso (2. 5. 2012)

Zelená kniha o evropském programu na ochranu kritické infrastruktury:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2005:0576:FIN:CS:PDF>
(17. 6. 2012)

Zpráva o stavu zajištění bezpečnosti České republiky v oblasti ochrany před mimořádnými událostmi (2006):
<http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/Zprava.pdf>, (25. 6. 2012)

Ziel 3/Cíl 3-Programm zur Förderung der grenzübergreifenden Zusammenarbeit 2007-2013 zwischen dem Freistaat Sachsen und der Tschechischen Republik; Program Cíl 3/Ziel 3 na podporu přeshraniční spolupráce 2007-2013 mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko:
http://www.ziel3-cil3.eu/media/de_cs/11-06-12.pdf (13. 6. 2012)

Zivil - und Katastrophenschutz:
<http://www.clara-eu.info/de/download/presentationen/kongresse/koc-rkv-zuks.pdf> (5. 4. 2012)

8. SUMMARY

Diploma thesis analyses a change in perception of internal security and its relation to the European Union and policy of euroregions. It is mentioned a position of national state which has been affected by membership in a regional organization. The main hypothesis is that new approach to internal security enables more effective possibilities to protect the individual. In addition to this, the thesis is focuses on Fire Brigade of the Czech Republic which is a part of the integrated emergency management. To confirm or deny the main hypothesis there are posed two questions: 1) does the membership in regional organization, in this case the European Union, affect a shaping of national security agenda and 2) how does the European Union's effort impact the integrated emergency mechanism and the function of internal security institutions in case of crises.

The thesis uses a theory of so called Copenhagen School which explains terms such as securitization, internal security and security sectors. Then the thesis concerns to the concept of internal security in the European Union. It is also mentioned how the security agenda of the European Union is affected by effort in human protection. As the example of agenda shaping, the explosion of chemical factory in Indian town Bhopal is posed.

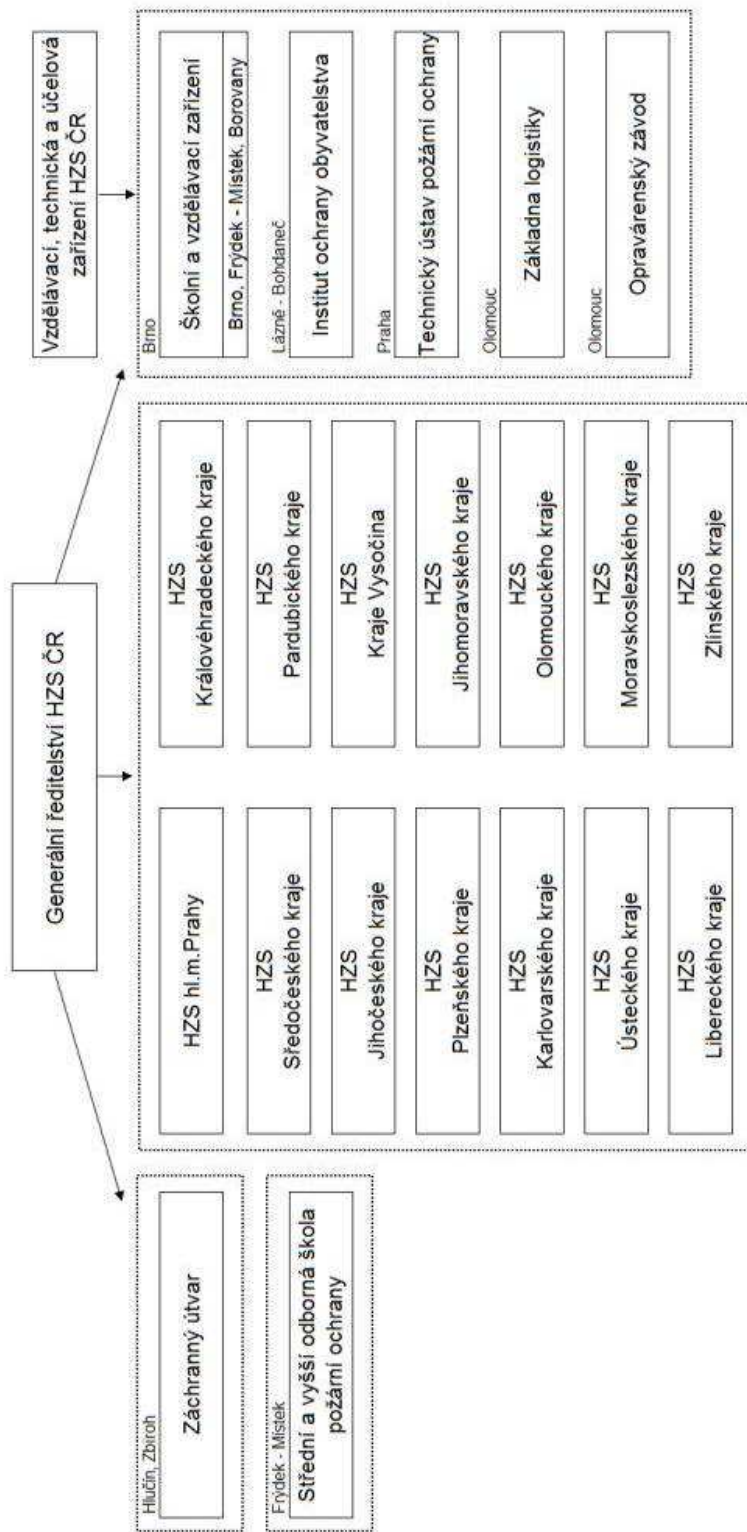
The significant part of thesis is focused on so called critical infrastructure and its role in countries of the European Union. There are mentioned also principles of European Programme of Critical Infrastructure Protection and how they are incorporated to the agenda of national states, the Czech Republic including. The last part of thesis describes practical impact of civil protection securitization in the Czech Republic that is connected in this case with a function of the Fire Brigade of the Czech Republic. To better understanding, the structure of Brigade is explained, the highest and lowest level and coordinate organ including.

9. PŘÍLOHY

9.1 Příloha č. 1

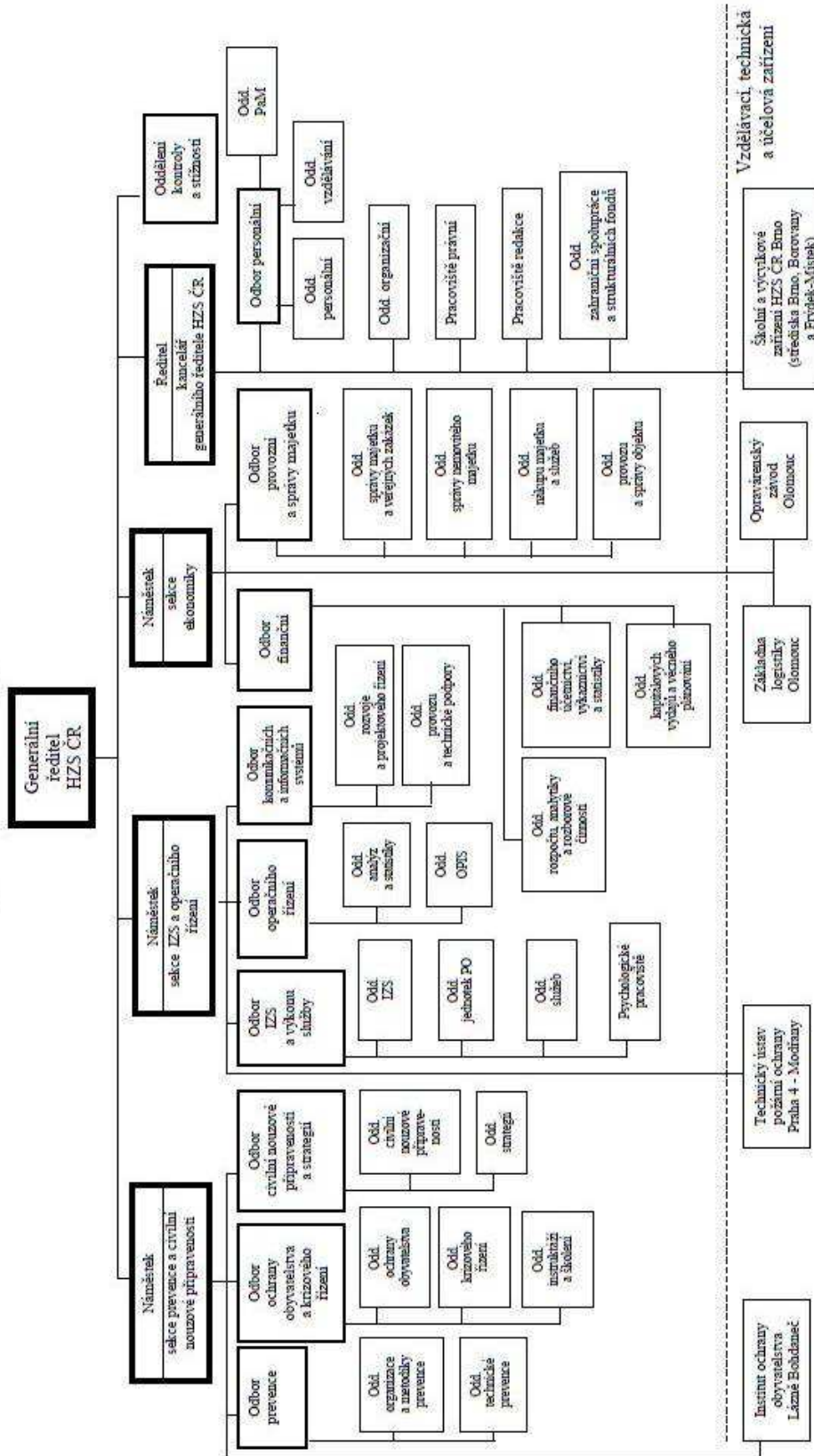
Struktura HZS ČR:

zdroj: Organizace: <http://www.hzscr.cz/clanek/organizace-organizace.aspx>

9.2 Příloha č. 2

Hasičský záchranný sbor ČR
schéma organizační struktury generálního ředitelství

zdroj: Organizační struktura Hasičského záchranného sboru ČR:

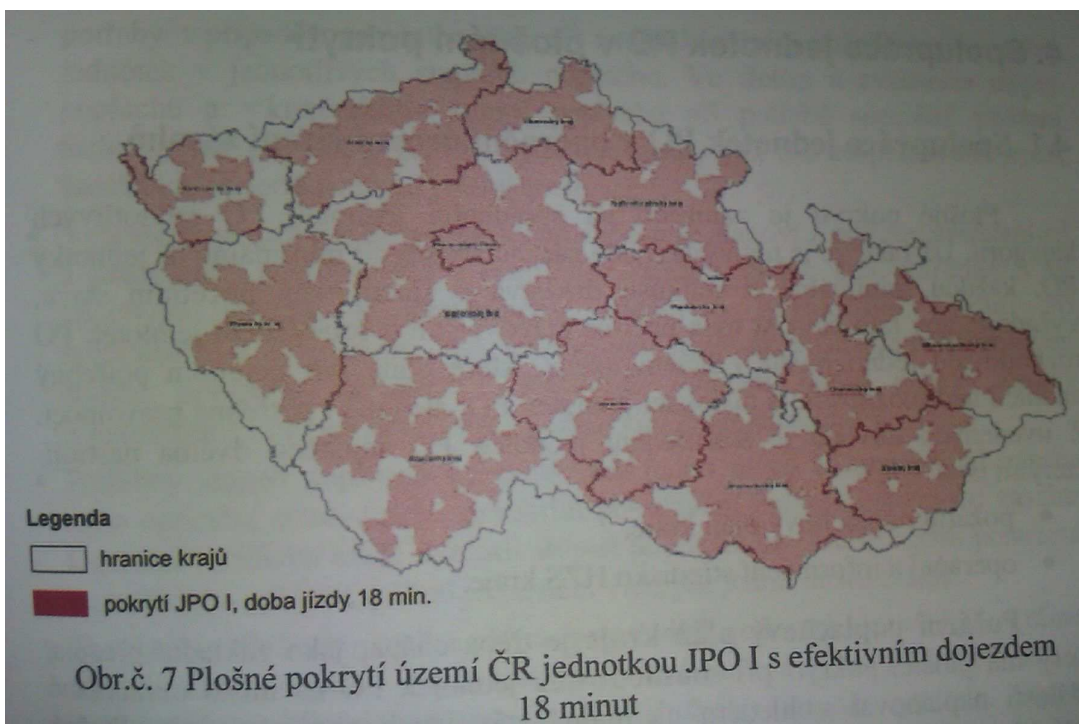
<http://www.hzscr.cz/clanek/organizacni-struktura-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx>

9.3 Příloha č. 3

Zdroj: Hanuška, Zdeněk (2008): *Organizace jednotek požární ochrany*, (Frýdek-Místek: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě), str. 47

9.4 Příloha č. 4

Zdroj: Hanuška, Zdeněk (2008): *Organizace jednotek požární ochrany*, (Frýdek-Místek: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě), str. 47

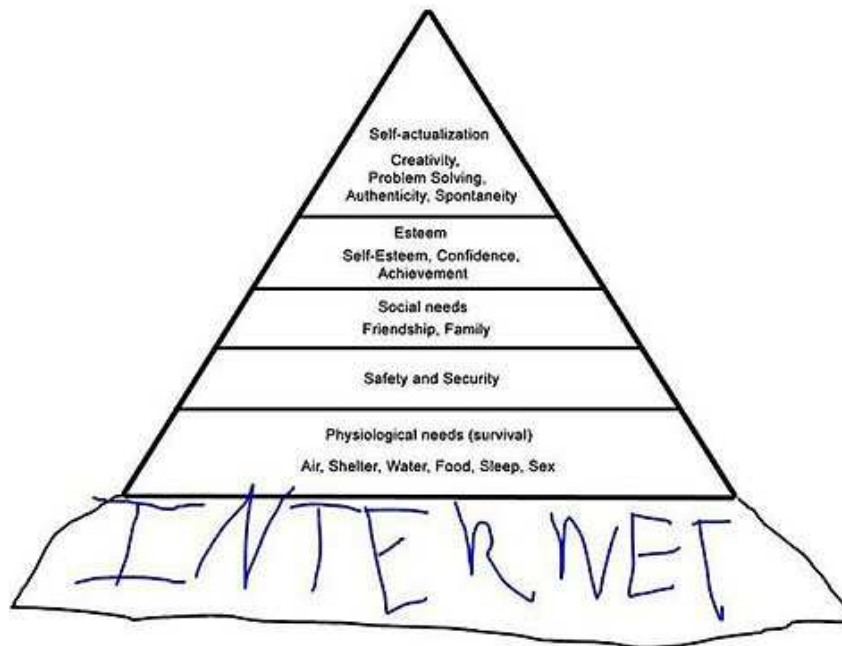
9.5 Příloha č. 5

Tato příloha názorně ukazuje, že i přes dobře zpracované teoretické rámce, legislativní sladění, společné systémy velení, aktivní znalost komunikačního jazyka nebo i jen společnou vůli spolupracovat, může celkovou součinnost u zásahu zhatit i detail v podobě půlspojky. Různé typy hadicových půlspojek užívaných na půdě EU:

Legenda: č. 1) typ DIN (ČR, SR, Německo apod.); č. 2) přechodová půlspojka mezi typem DIN a půlspojkou se šroubením; č. 3) standardní britská půlspojka; č. 4) standardní francouzská půlspojka; č. 5) standardní ruská půlspojka (v EU je užívají pobaltské státy)

9.6 Příloha č. 6

Humorná, ale zcela výstižná úprava Maslowovy pyramidy (nejenom) lidských potřeb dnešní doby.¹³⁹

¹³⁹ Zdroj: New Maslow's hierarchy of needs,
<http://www.lostateminor.com/2012/06/30/new-maslow%E2%80%99s-hierarchy-of-needs/>
(15. 7. 2012)